

ТИТКИН ЗАБАВНИК

26. VI 1987. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА XLIX • 250 ДИН • БРОЈ 1852

НАПУШТАМ
ТЕ,
ГЛАВОСЕЧО!

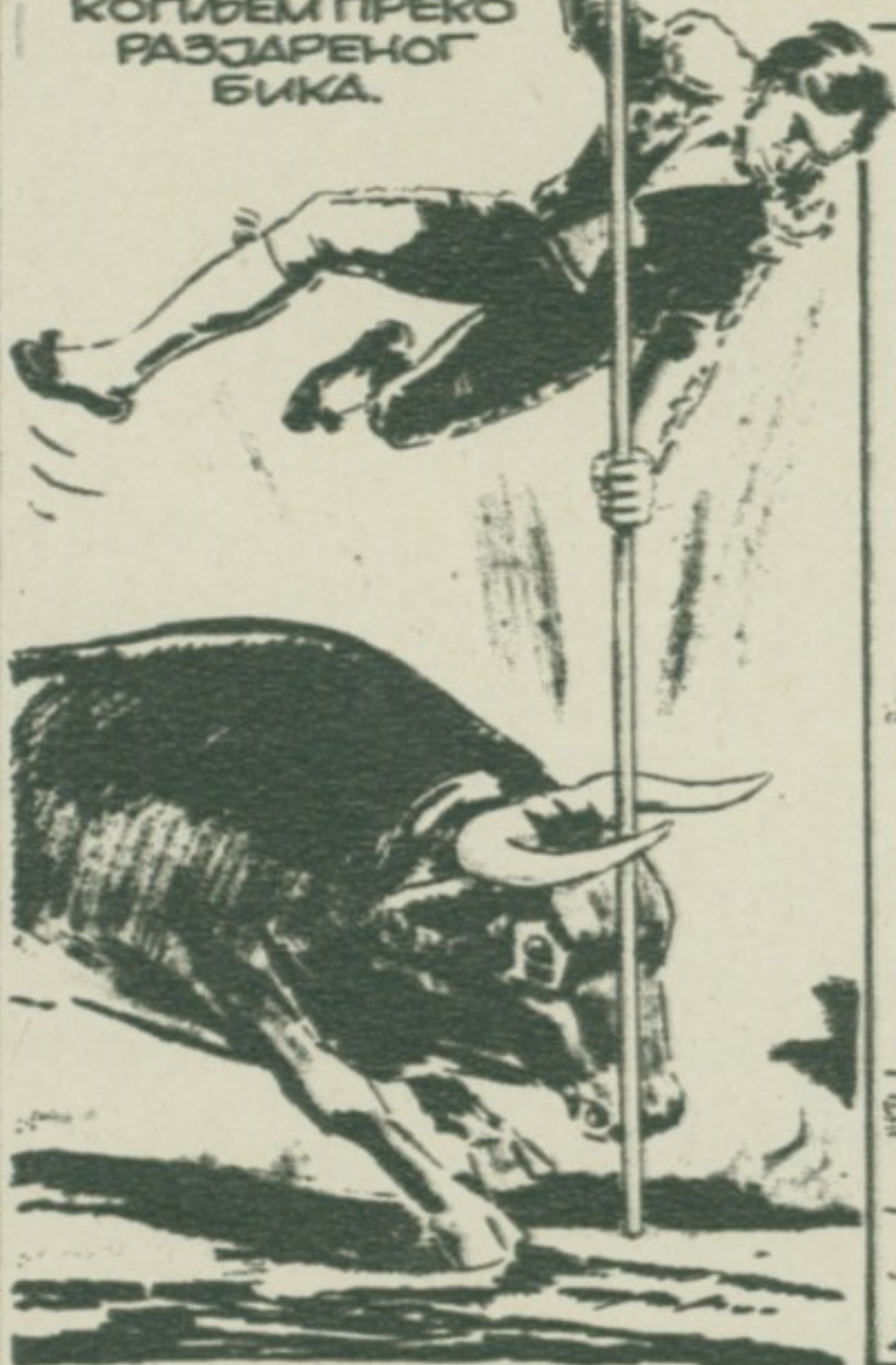

Фирма

Веровати или не!

ХУАНИТО АПИНАНИ

ШПАНСКИ МАТАДОР КОЈИ ЈЕ ЖИВЕО У 19. ВЕКУ, ОДУШЕВЉАВАО ЈЕ ГЛЕДАОЦЕ ВИСОКИМ СКОКОВИМА С КОПЧЕМ ПРЕКО РАЗДРЕНОГ БИКА.

ЉИЧЕНИ КРАЈ

ПРОНАЂЕН У ДРЕВНОМ ХРАМУ КАНАНИТЕ У НАХАРИЈИ (ИЗРАЕЛ), ИМА ГРАФИЧУ ОБЛИКУ МАЈМУНА.

Дорис Дej

ЈЕ ЗАПОЧЕЛА СВОЈУ КАРИЈЕРУ КАО ИГРАЧИЦА. ПЕВАНИЦА ЈЕ ПОСТАЛА ТЕК ПОСЛЕ ДУЖЕГ ОПОРАВКА У БОЛНИЦИ ЗБОГ ПРЕЛОМА НОГЕ.

ДРВО

У БЛИЗИНИ МЕСТА ВИЖЕ РУЗБАЧИ У ЧЕХОСЛОВАЦИЈИ, РАСТЕ УСРЕД БАРЕ У КОЈУ СЕ УЛИВАЈУ ТОПЛИ ИЗВОРИ.

ЂАВОЛОВА ТРПЕЗА

БАЈАРСКО ЈЕ ДЕЛО ПРИРОДЕ. НАЛАЗИ СЕ КРАЈ КАЛТЕНБАХА У СР НЕМАЧКОЈ.

ГРАНИТНИ КОВЧЕГ

КОЈИ СЕ НАЛАЗИ У КАМЕНОЛОМУ У АСУАНУ (ЕГИПТАТ), БИО ЈЕ НАМЕЊЕН ЈЕДНОМ ФАРАОНУ. ПОШТО ЈЕ ОН ЗБАЧЕН СА ВЛАСТИ, КОВЧЕГ ЈЕ ОСТАО НЕЗАВРШЕН И ТАКО СТОЈИ ВЕК - 3800 ГОДИНА.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА

●●● чувена слана пећина у планини Бехтесгаднер у СР Немачкој, дугачка осам километара, недавно је затворена за посе-

тиоце: из ње је извучено на тоне смећа које су овде оставили туристи, а из истих разлога драстично је скраћен век слепих мишева.

●●● пуних двеста година, откако су измишљена газирана пића, сматрало се да флаше с њима никад не треба пунити до краја да не би дошло до експлозије боце услед великог притиска гаса. Најновија испитивања физичара доказују супротно - боце треба, из сигурносних разлога, пунити што више.

●●● доскора су научници сматрали да ниједан организам не може да живи на висини изнад 12 километара. Међутим, група совјетских истраживача, на челу са академиком Имсенинским, потврдила је постојање неких микроорганизама у немогућим условима на висини од 84 километра. Ови микроби могу да поднесу температуру од 200°C испод нуле.

●●● у граду Вембешу у држави Минесота (САД) налази се хотел који сваком госту нуди као друштво за ноћ - мачку. На располагању стоји тринаест мачака, а најтраженији је мачак густог меканог крзна по имену

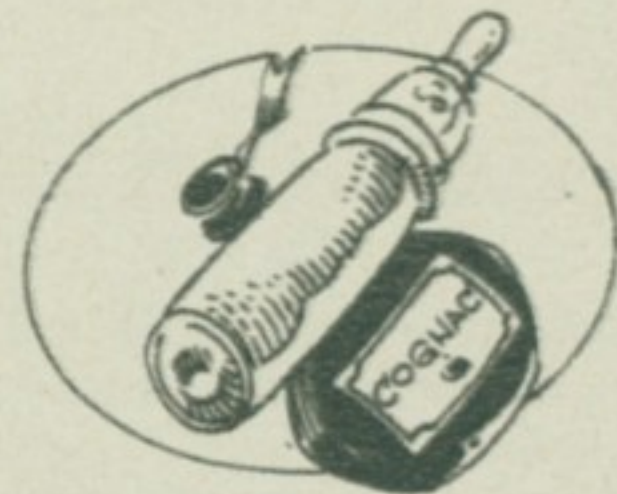
Морис. Власник Џон Хил тврди да у његов хотел најрадије навраћају особе које обожавају мачке а код куће немају услова да их држе.

●●● Габријел Мањоне из Мозамбика можда је највиши човек на свету - има два метра

и четрдесет пет центиметара. Сви који познају овог четрдесетогодишњака чуде се зашто баш никада није покушао да се бави кошарком.

●●● један снажан глисер недавно је одједном повукао 77 скијаша на води. Овај необичан подухват изведен је у Аустралији и одмах је уврштен у Гинисову књигу рекорда.

●●● у Паризу, у четврти Сен Жермен, отворен је локал у ком се служе алкохолна пића и коктели искључиво у флашицама са цуцлом из каквих пију бебе.

●●● дневна прогноза времена достигла је тачност од 85% још пре четврт века и од тада није ни за длаку порасла.

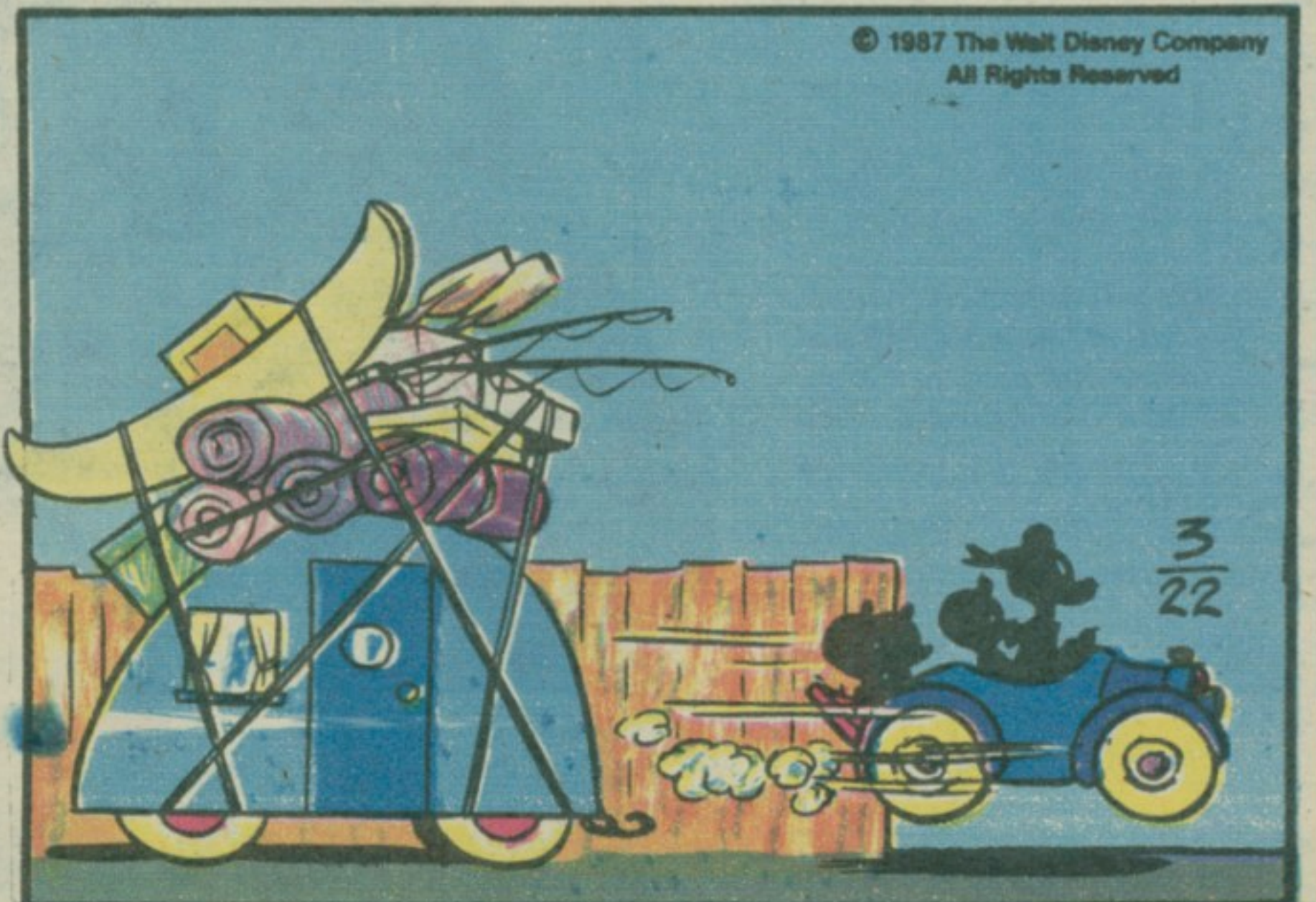
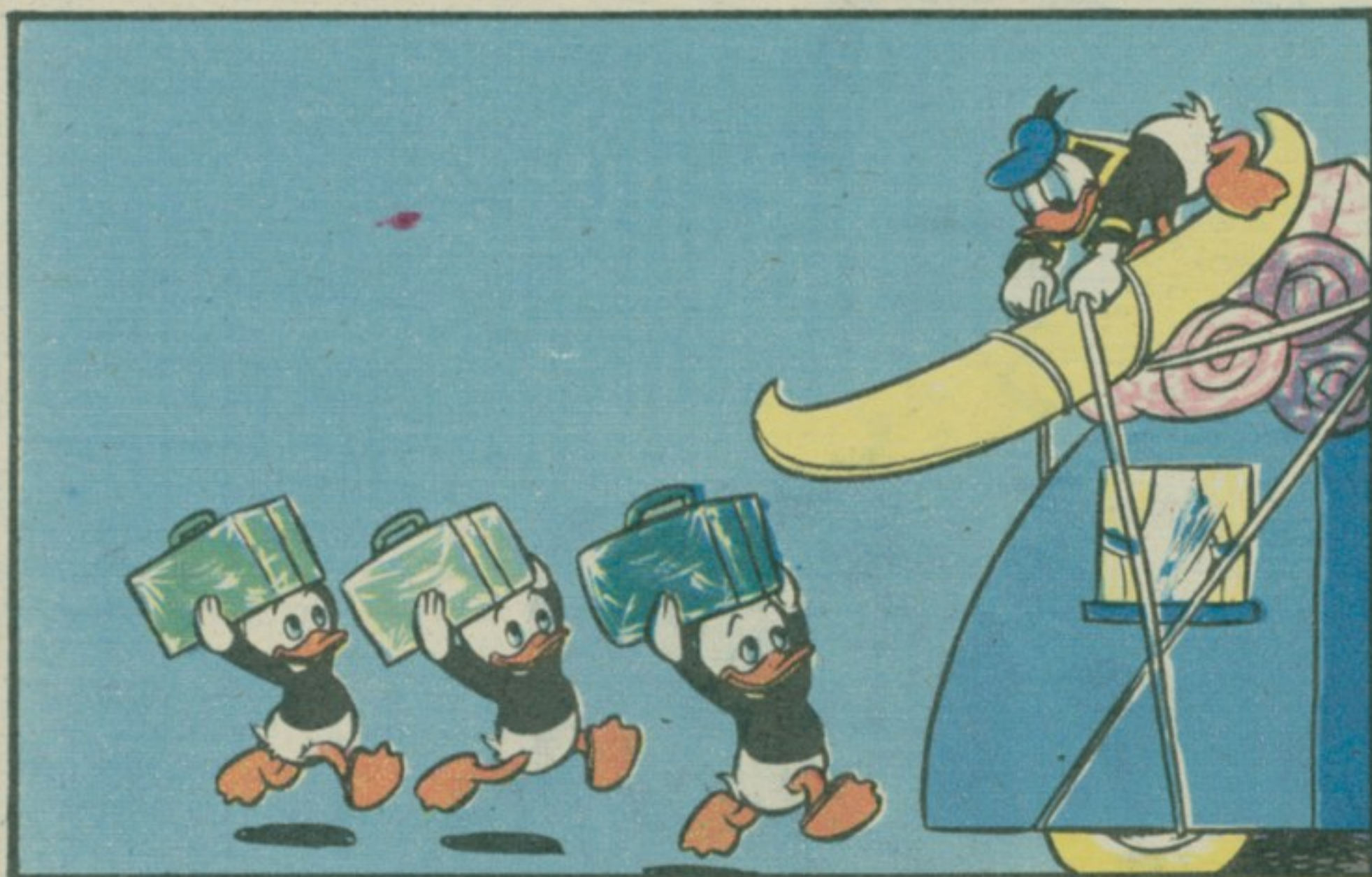
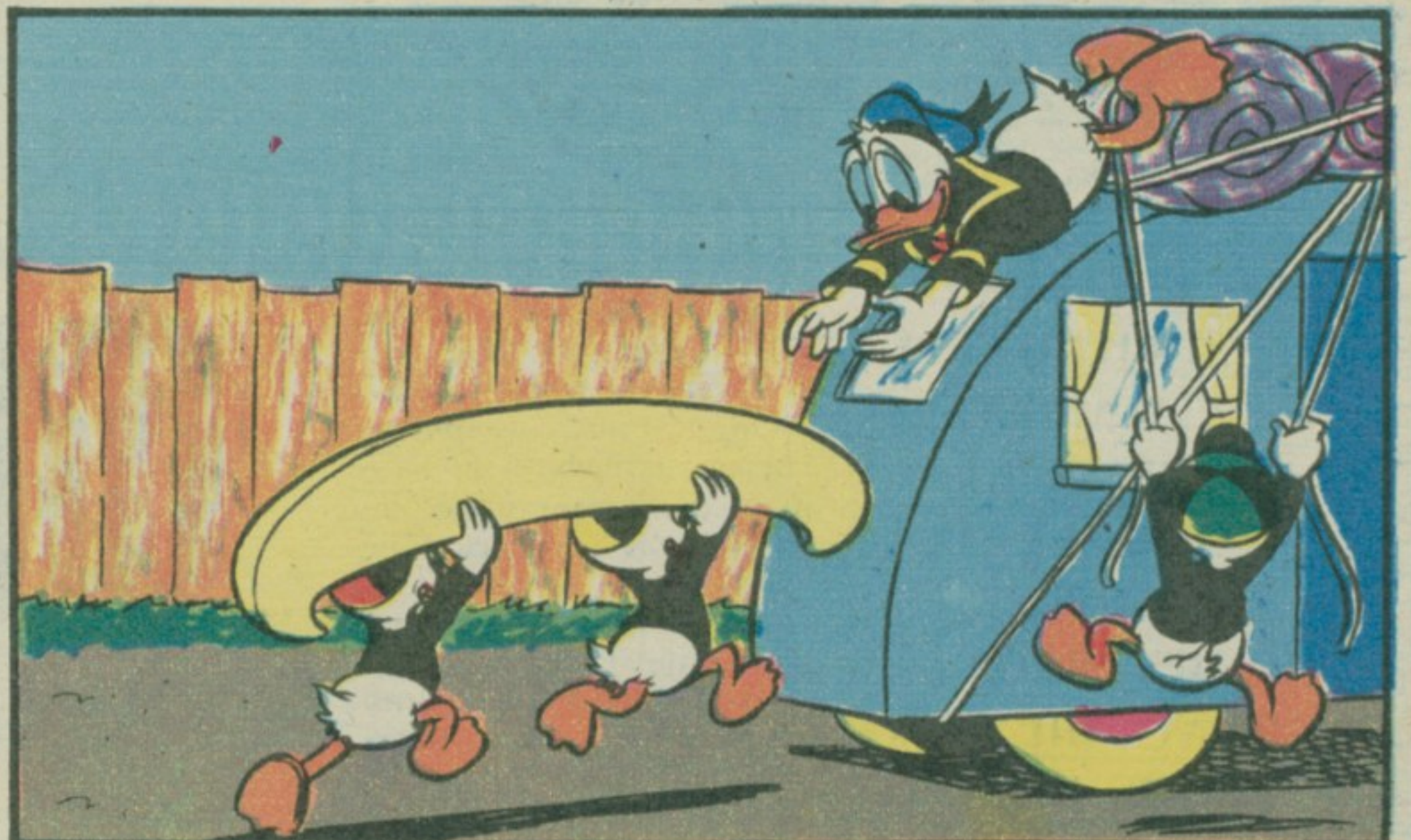
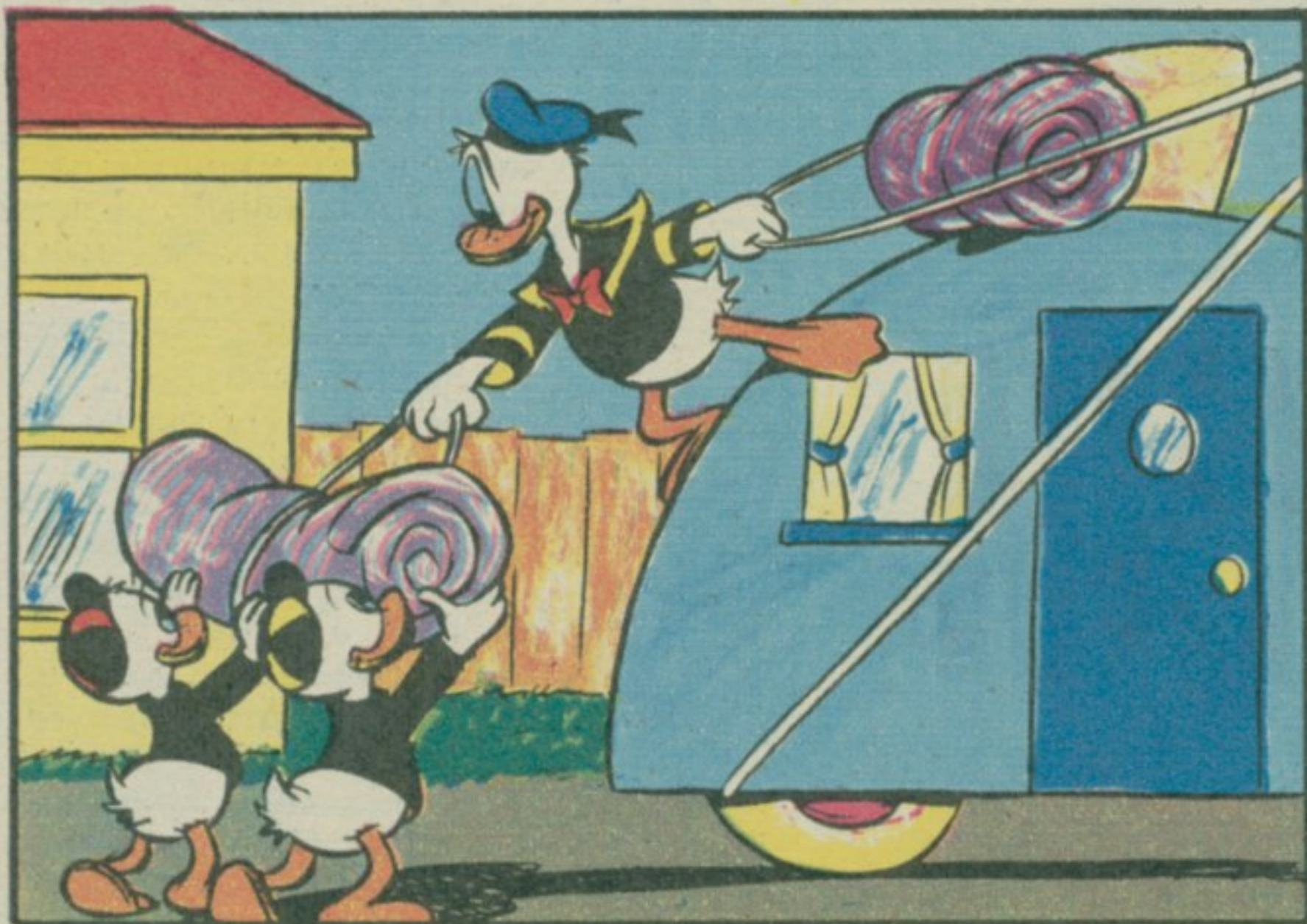
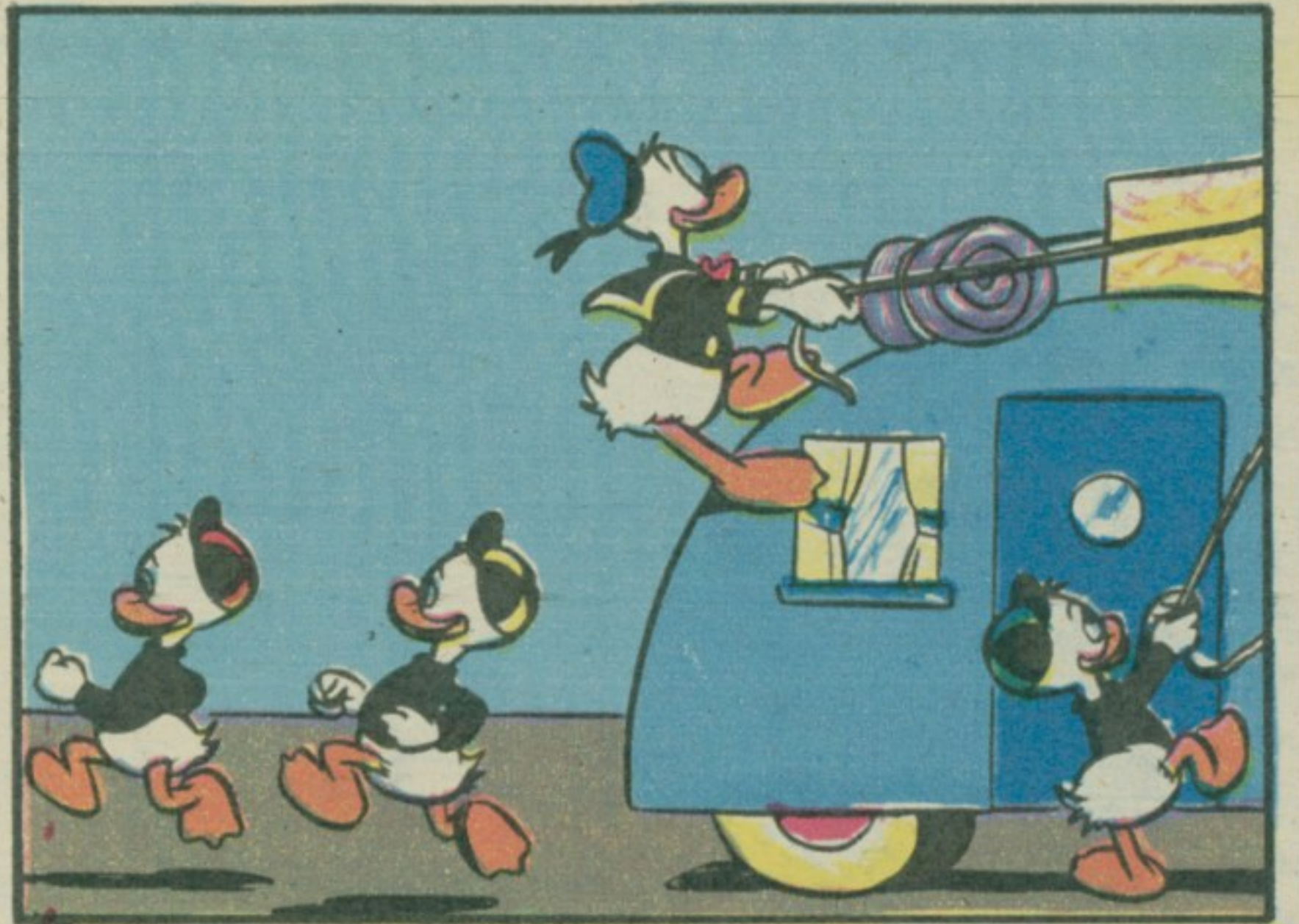
●●● најстарији преживели путник у бродолому „Титаника“ (14. априла 1912) госпођа Едит Хеисмен из Лондона прославила је деведесети рођендан. Слављеничка торта била је у облику огромног прекоокеанског брода.

WALT
DISNEY

ПАЈА ПАТАК

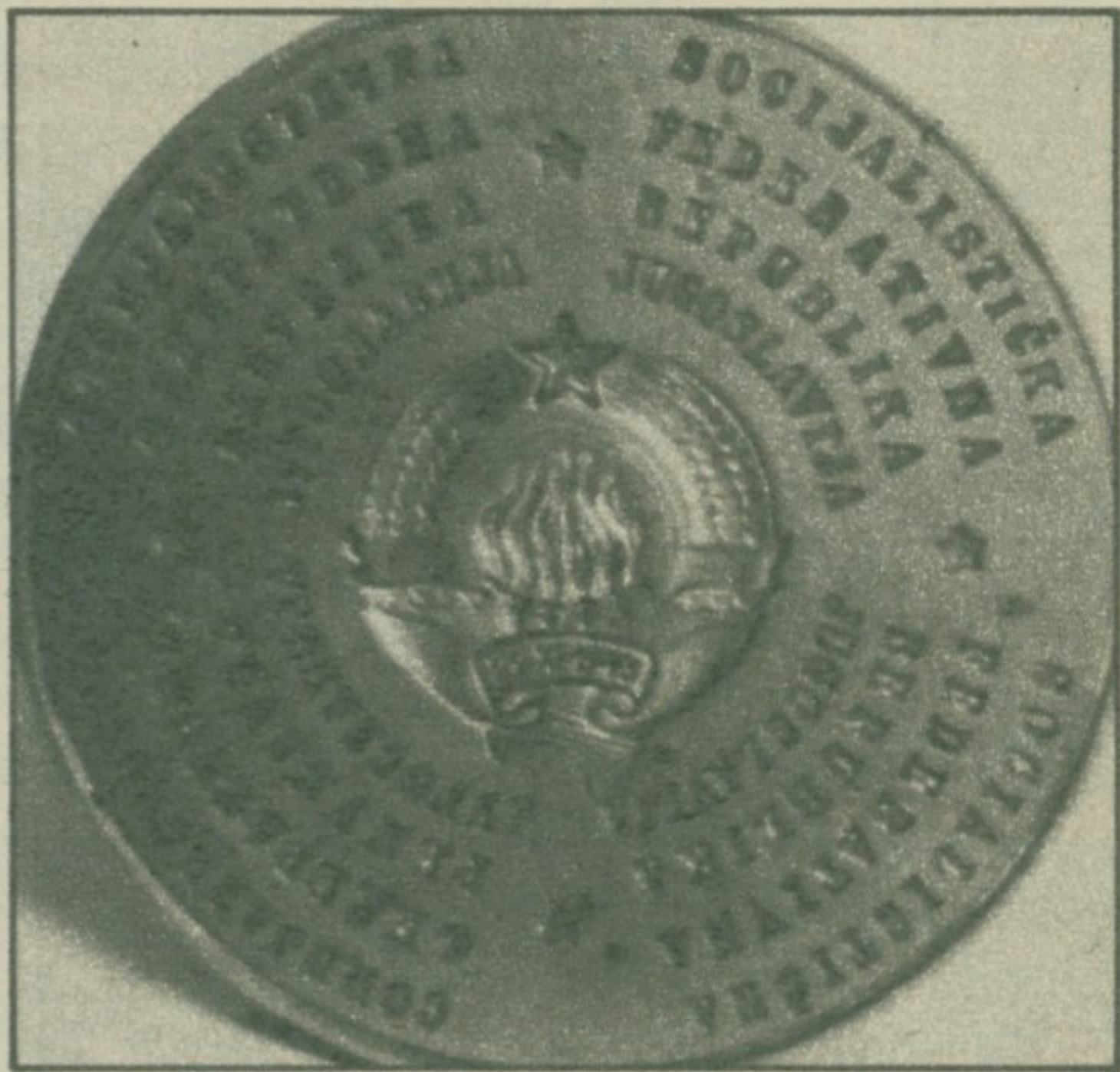

© 1987 The Walt Disney Company
All Rights Reserved

Distributed by King Features Syndicate

3
22

И МИ ЧУВАРА ДРЖАВНОГ ПЕЧАТА ИМАМО. ЗАШТО ДА НЕ?!

**АКО ДРЖАВА ЖЕЛИ
ДА ДРЖИ ДО СЕБЕ,
ТЕШКО МОЖЕ ДА
ПРЕСКОЧИ
ДРЖАЊЕ, И
УПОТРЕБУ,
ДРЖАВНОГ
ПЕЧАТА. НИ МИ, У
ОВОМЕ, НИСМО
ИЗУЗЕТАК...**

Кренеш у банку, лупе ти печат. У пошти такође. Имаш ли проблема у својој месној заједници, тешко да ћеш било шта решити без печата. Оцене у школи вреде ти само уз печат. Куд год кренеш, он. Његово величанство печат. Бум-трас, трас-бум и тако то. Понекад, кад те нужда притера, помислиш како те људе не заболи глава, бар она, од тог силног лупања. Од седам до три. Све до пензије.

Згодна би била прича кад би он, печат, написао монодраму. Људи, судбине, живот. А свега као да не би било, бар формално, да нема њега. На крају. Округао, четвртаст, гдегде сличи троуглу. Потврђујем да си рођен тад и тад, да си завршио ту и

Чувам те јер си једини, и врло важан. Чувар државног печата СФРЈ Зоран Мишковић, иначе генерални секретар СИБ-а.

ту школу, радио тамо и тамо и, далеко се чуло, умро овде, или онде.

По свему, печат је једна врло згодна стварчица. Његова највећа невоља је што се поприлично намножио. Куд год се окренеш — он.

Ово је, међутим, прича о једном једином печату код нас. У овим просторима сличног нема. Званично име му је државни печат Социјалистичке Федеративне Републике Југославије. Уникат је, дакле, и служи за потврђивање аутентичности аката на која се ставља. Има и свој закон који се, званично, зове „Закон о државном печату СФРЈ и печатима савезних органа“.

У опису његових послова и радних задатака стоји да се „ставља на оригинале савезних закона, на

ЈЕДАН ЈЕДИНИ, ВРЛО ФИНИ

акта којима се ратификују међународни уговори, на акта Председника Републике и Председништва СФРЈ који се односе на представљање Југославије у иностранству а које они одреде и на оригинале других аката које одреди савезни закон“. Тако то пише у члану 1.

У члану 2, мора и он да постоји, детаљан је опис државног печата СФРЈ. И у њему стоји да „има облик круга чији пречник износи 70 mm, а израђен је од метала за добијање отиска у печатном воску. Државни печат СФРЈ садржи назив државе (знамо га, да се не понављамо) и у средини грб СФРЈ. Назив државе исписан је на језицима народа Југославије“... Тако то, ето, стоји у том закону.

Кад постоји један једини, врло фини, иначе, примерак нечег, сасвим је нормално — и упутно — да има и свог чуvara. У Великој Британији, историја је сведок, човек задужен за бригу о њему има, еј, титулу лорда а уз то је и члан владе. У Француској, пак, о тамошњем печату води бригу министар правосудја. И тако, земље су, зависно од нахођења и прилика, решиле свој проблем чуvara државног печата.

Чувар државног печата СФРЈ је генерални секретар Савезног извршног већа, он брине о његовом чувању и одговоран је за његову употребу. Већ четири године то спада у део посла друга Зорана Мишковића. Према томе, ако неко и најмање посумња да нешто није у реду са државним печатом, може слободно да се распита код друга Мишковића.

Ваља рећи да је наш државни печат једна врло добра ствар. И заштитиће.

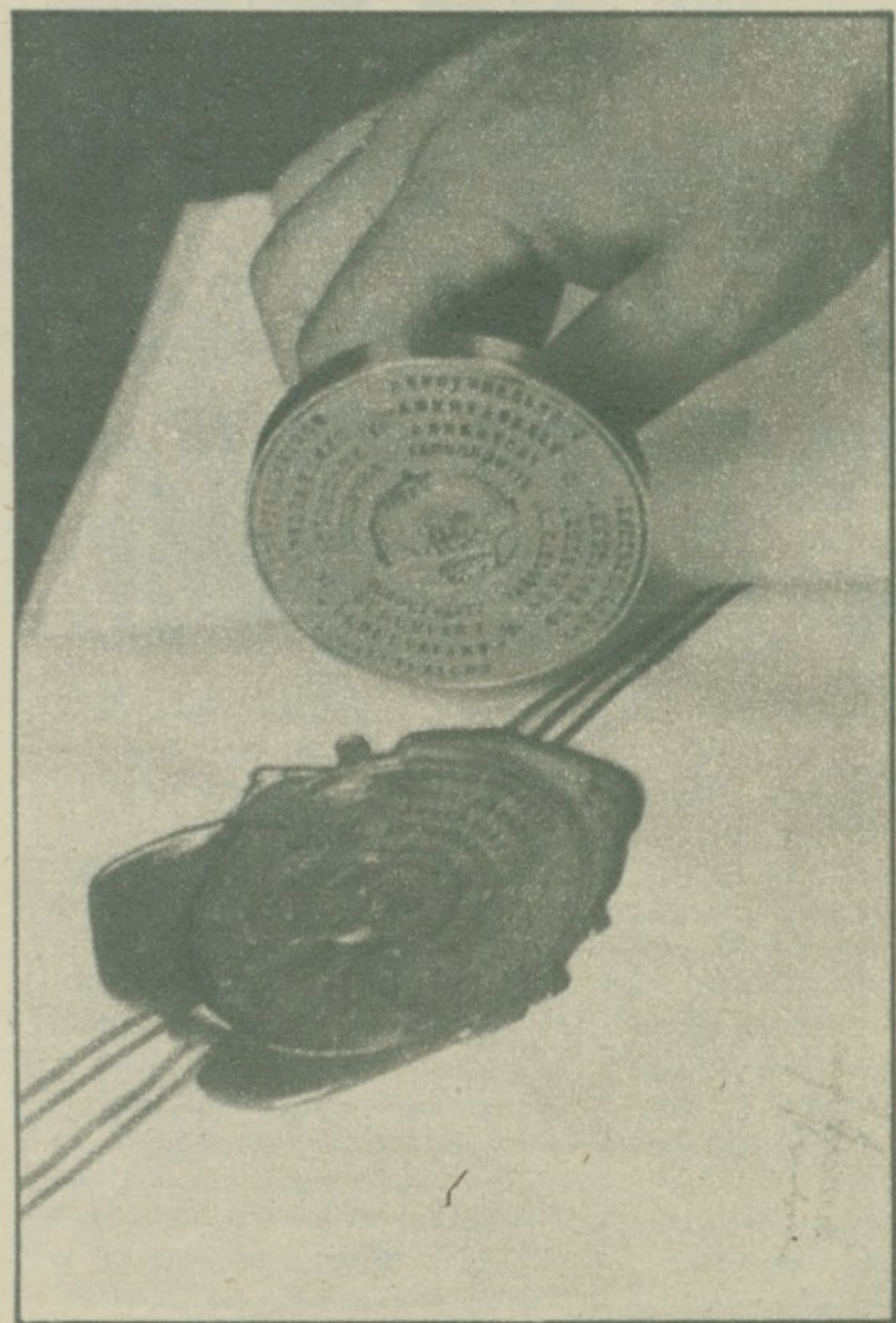

на. Чува се у дрвеној кутији, лепо обликованој, у једној од просторија Палате Федерације (у тој згради је и СИВ). За његово место, браву и шифру зна једино најужи круг око чувара, односно генералног секретара Савезног извршног већа. Занимљиво је, још, да печат досад никад није напустио просторије у Новом Београду. Закон то изричито не тражи, али...

Једна тако важна ствар као што је државни печат, дакако, има и упутство о

ди истог дана кад се одређени закон или уговор донесу. Њему је најважније да је уз налог о стављању државног печата добио и записник.

Још један доказ да државни печат није тамо нека не знам која ствар. Да би тај службеник укључио решо, неопходно је да пре тога добије записник с потписом генералног секретара, односно чувара државног печата. Њима се утврђује на који акт се ставља печат и, на крају, додаје да је стављен у

Решо је био, на решоу восак, на воску државни печат и тако...

руковању и чувању. Пошто, природом свог посла, генерални секретар не може о свему да брине, за руковање ја задужен подсекретар у СИВ-у и он је, фактички, задужен да га ставља на акта прописана законом. У пракси, међутим, ни он то не ради.

За све је „кривац“ тзв. административно лице у Архиви писарнице СИВ-а. Кад се одређени акт, или закон, доноси, човек укључи решо, на њему растопи восак, онда печат у восак и, на крају, печат на акт. Слично оном службенику у пошти кад одашиље пакете или препоручена писма. Увек, и само, на оригинал. Наравно, не мора то да ура-

просторијама Писарнице и Архиве Генералног секретаријата СИВ-а.

У Генералном секретаријату иначе нису сигурни откада се код нас, на нашем простору, користи државни печат. Зна се да је Закон о његовом коришћењу изгласан око 1972, а да се он ставља од 1962. Важно је, кажу, напоменути да су га први пут употребили још у Месопотамији и долини Инда, у трећем миленијуму пре наше ере. Онда су се, временом, мењали и људи и моћи, те је, сходно томе, и печат, онај државни, доживљавао своје мене. До данашњих дана.

Петар Милатовић
Снимко: Њуре Сабо

Кула Лотршчак налази се у самом центру Загреба. Заправо, малчице изнад њега. Камена, бело окречена кула једноставних линија као да и данас стражари над великим градом. Бди као некад кад је звоно вечером најављивало затварање градских врата, најављивало претходницу отоманских хорди.

Нема више ни звона ни непријатељских војски. Загреб се оteo и бедемима и прошлости. Забележено је да је године 1857. Лотршчак, тако назван по звону (campana latruncolorum), променио свој изглед. Назидан је један спрат а на крову постављен ватрогасни торањ. Прозори украшени неороманичким бифорама, врх куле слепим аркадицама.

И опет је Лотршчак ушао у свакодневни живот града. Овог пута у њега је смештен топ из кога се пуцало тачно у подне да би се по њему равнали сви градски звонари.

Загрмело је тачно у подне, на Нову 1877. годину. И грувало је сваког дана све до избијања првог светског рата: звонари су морали да се сналазе сами. Док 1927. топовска цев није истурана кроз јужни прозор четвртог спрата Лотршчака. Отуда се и данас јавља – проверили смо! До куле се стиже заморним степеништем или – трамвајем. Затим опет степеницама, округлим, стрмим. Пењању као да нема краја.

Горе, у кули, никог. Само отворен прозор и топ. Брдски од 76 mm. Нестрпљиви смо: већ је десет до дванаест а тобије још нема. Да можда баш данас не изостане? Имамо среће. Чују се кораци одмерени, лаки. То је он, Стјепан Можар.

Ко је, где ради? Да ли му је једино занимље да пуца из топа?

Ма не. То он, онако узгред, прича док вади кључеве из џепа, откључава оставу и вади „оружје“. Сада је лако, узима са гомиле тана и стави у цев. А донедавно је сам пунио чауре црним димним барутом, набијао папиром. Морао је да буде пажљив јер таква чаура лако може да експлодира. Њему се, наравно, никад није догодило да нешто погрешно уради. У том случају не би ни био овде.

Стјепан гледа на сат. Још два минута. Има времена. Шта нас још занима? Откад ради? Већ 15 година. Без иједног дана изузетка. У тренутку кад се пријавио за овај посао није имао баш тачну представу какву обавезу прихвата.

У ПОСЕТИ ЗАГРЕБАЧКОМ ТОБЦИЈИ

ТАЧНО У ПОДНЕ

Стјепан Можар је металац који се добровољно одрекао одмора

У поређењу са својим савременијим „братом“ овај дрвени топ изгледа врло безазлено

Степенице на којима се остаје без даха

Снимко: Славено Бојовић

Ипак се не каје. Упркос томе што не може да иде на викенд, о одмору да и не говоримо.

Опет погледа на бројчаник. Подне је. Стјепан повлачи окидач. Пуцањ нас потпуно заглашује. Иако смо га очекивали, остаје мо некако затечени. Стјепан се смешка. Он не осећа никакав притисак у ушима.

Оглашавају се звона из разних делова града.

Стјепан маже уљем цев топа: припрема је за сутрашњи дан. А што се топа тиче, ово је већ пети. Поклон ЈНА. Одмах крај њега је стари, са дрвеним постољем. Постоји идеја да се и остала три пренесу овде и ограде плексигласом. Тако би свако ко жели могао да присуствује у земљи јединственом најављивању поднева.

О. Вукадиновић

КАБЛОВСКА ТЕЛЕВИЗИЈА — ШТА ЈЕ ТО

Познат вам је приказ: на крову зграде чучи човек, храбра срца и полако окреће лево-десно металну цев на којој се налази пријемна телевизијска антена, а домаћица нагнута преко прозора довикује: „Врати мало, слика је још мутна!“

Али, од јасне слике на телевизору ништа. А телевизор нов, „сони“, првокласан. Станица која шаље сигнал предајнику је у истом граду, чак је и предајник на врху брда или планине у близини.

И поред великог напретка технике, у појединим деловима Београда, на пример, и данас је тешко несметано пратити ТВ програм. Људи се довијају

Најава програма кабловске телевизије у Сједињеним Америчким Државама

на разне начине, мајстори се путем малих огласа нуде да „среде“ ствар, произвођачи ТВ опреме продају разне појачиваче сигнала, али је резултат најчешће готово никакав! Разлог је једноставан: ТВ сигнал на свом путу од предајника (за Београд су то Авала и Чот) наилази на разне препреке, одбија се од њих и у цик-цак линији најзад стиже до пријемне антене на крову. Наравно, тако путујући он слаби и у телевизор доспева толико „малаксао“ да једино може да пружи, нејасну „снежну“ или вишеструку слику.

Мука је то велика. Јер, без телевизора се, признаћете, више не може. Савременом човеку је постао значајан малтене као вода и ваздух.

Нешто горе — нешто доле

Управо због такве муке један трговац из градића Механој у савезној америчкој држави Пенсилванији умало није банкротирао. Продавао је телевизор, али како је градић био ок-

ружен планинама и због тога ТВ сигнал стизао у бедном стању, продаја је сваки даном била све слабија. Људи напосто нису хтели да купују телевизор на чијим се екранима слика једва назирала.

Дуго је размишљао како да доскочи јаду и досетио се: на оближњи планински врх поставио је велику антену, уградио појачивач и када је на тај начин добио чист ТВ сигнал, „развео“ га је по кућама својих купаца. Да сигнал не би у путу ослабио, трговац је отишао корак даље — уместо да га од антенског система шаље у градић кроз етар, или како би то стручњаци рекли бежичним путем, он га је „протурио“ кроз кабл.

Тако су били и вуци сити и овце на броју. За непун месец дана трговац је продао око 700 телевизора јер је слика била јасна „као суза“! Није ни слу-

У ЖЕЉИ ДА ПРОДА ШТО
ВИШЕ ТЕЛЕВИЗОРА
ИЗВЕСНИ ТРГОВАЦ ИЗ
ПЕНСИЛВАНИЈЕ УЧИНИО ЈЕ
УСЛУГУ ЦЕЛОМ СВЕТУ. У
ЈУГОСЛАВИЈИ ВЕЋ ПОСТОЈИ
КАБЛОВСКА
ДИСТРИБУЦИЈА

тио да је, чинећи услугу себи, учинио услугу и човечанству!

Било је то далеке 1940. И поред свих настојања, нисмо успели да сазнамо име тог виспреног трговца, али захваљујући њему свет је добио кабловско развођење ТВ сигнала, што се данас назива — кабловска дистрибуција. Обратите пажњу на тај израз јер се свакодневно чини грешка — он се замењује изразом кабловска телевизија.

Кабловска телевизија и кабловска дистрибуција су две потпуно одвојене ствари, али и међусобно блиске. Тачније, кабловска телевизија не може да емитује програм без кабловске дистрибуције, док кабловска дистрибуција сасвим лепо обавља посао и без ње.

Кабловска дистрибуција постоји и у нашој земљи, додуше, само у неколико градова. Кабловску телевизију немамо.

Изум америчког трговца из америчког града Механоја је кабловска дистрибуција и он се данас примењује у знатно савршенијем облику.

За кабловску дистрибуцију је потребан снажан пријемни антенски систем. Поставља се на јаком и равном крову било које зграде, обично у новоизграђеним приградским насељима због лакшег полагања каблова у земљу и развођења кракова по становима. Раскопавати улице по граду, да би се положио главни кабл, а затим обијати

80

ТРКАЧА НА ИСТОЈ СТАЗИ

зидове по улазима зграда и становима да би се развели побочни каблови — прескупо је. Истина, то се може учинити „ваздушним“ путем, али није оно право. Виси, клати се, смета!...

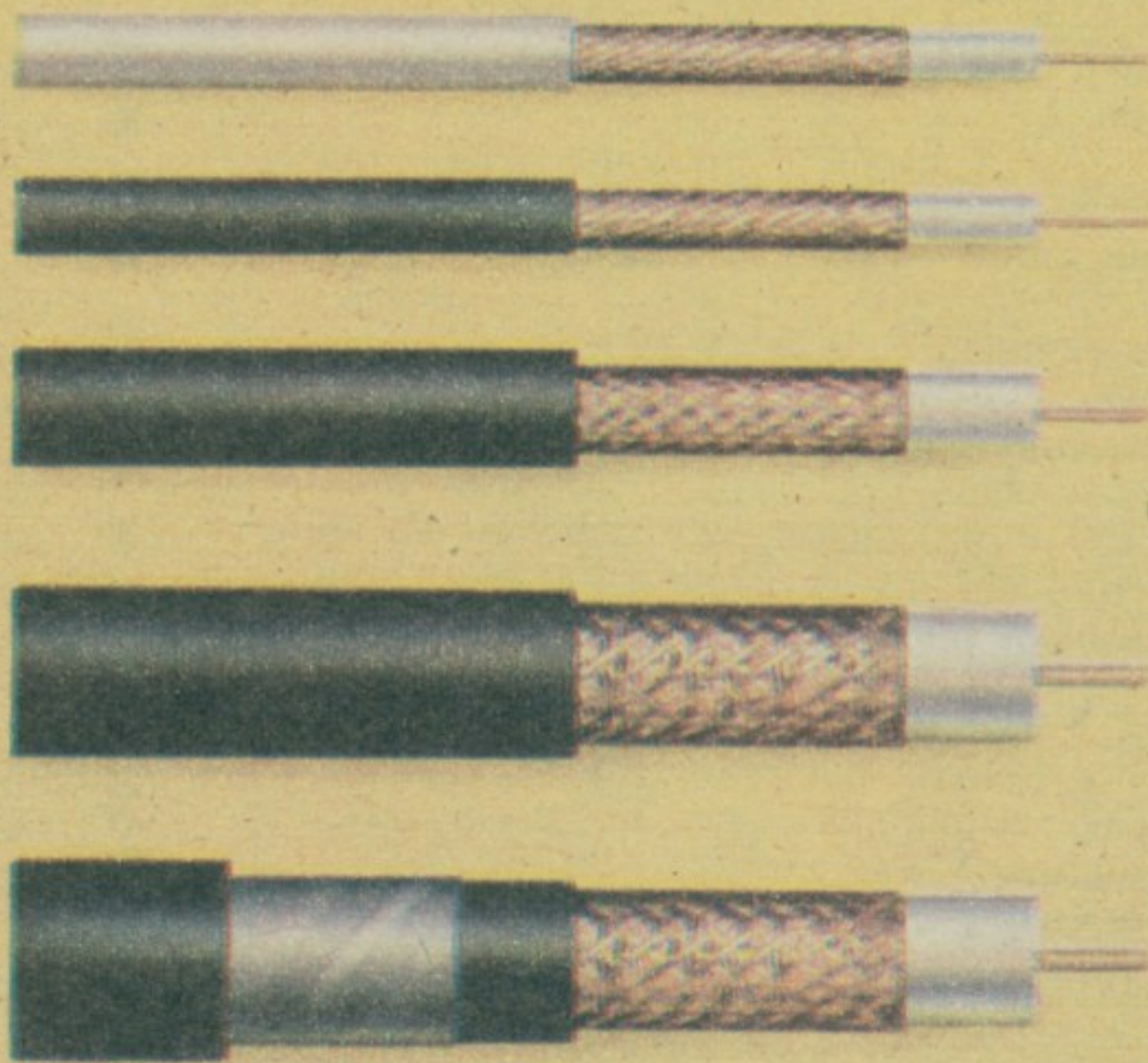
Антена на крову зграде само је део кабловске дистрибуције. Потребна је и просторија у непосредној близини где ће се сместити остали делови антенског уређаја, понајпре појачивачи. Цео систем чини једну целину и има задатак да прими ТВ сигнал. Без њега — нема слике!

Ништа мање важан је други део — коаксијални каблови. Коаксијални — тешка реч! Ко би рекао да је сам кабл

једноставан да једноставнији не може да буде. Округлог је облика и садржи средишни бакарни вод обложен пластиком, затим бакарну кошуљицу и на крају је све обавијено пластичном изолацијом. Пречник целог кабла је различит, главни није дебљи од три центиметра! Од антенског система води само један. Даље се испод земље грана читава мрежа до зграда и станова. Гледаоцу телевизије остаје да прикључи телевизор у утичницу на зиду и да се сети какву му је услугу учинио амерички трговац из Пенсилваније.

Но, да ТВ сигнали који „путују“ кроз коаксијалне каблове не би „залутали“

Овако изгледа коаксијални кабл различите дебљине.

Обична пријемна и параболична сателитска антена просто-рија испод крова за смештај појачивача и других делова система, главни кабл (црвено) и споредни (зелено, жуто и љубичасто), одвојници и разделници (на месту укрштања црвеног, жутог и зеленог кабла) и ето кабловске дистрибуције. Без сумње, једноставно!

и сударали се, у појединим деловима мреже се постављају преклопници и разделници који раде попут скретница-ра који усмерава возове.

Нико ником не смета

За разлику од телефонских, коаксијални каблови омогућују да се кроз њих преносе сигнали великог распона учестаности (од 47 до 550 мегахерца) тако да кроз један кабл могу истовремено да „путују“ сигнали и до 80 ТВ канала! И не само то: има места и за сигнале 60 радио-програма! И нико ником не смета у тој танкој жици!

Ту смо!

Трговац из Маханоја није могао да претпостави шта је открио. Он је желео „чисту“ слику и када је то пости-

гао био је пресрећан. Али то је само један добитак који пружа кабловска дистрибуција. Много значајнија вредност је управо њена велика пропусна моћ. Јер, није исто гледати на телевизору први или други програм (дакле, само два) неког нашег ТВ центра, или програме свих југословенских центара, још неколико сателитских (под условом да је уз антенски систем уграђена и сателитска антена) и бар два до три програма суседних земаља. Срећници у нашој земљи са прикључком кабловске дистрибуције у стану могу, када се све сабере, до миле воље да гледају бар дванаестак програма. Колико има таквих прикључака? Не много: у Марибору – 15000, Сплиту – 8000, Сарајеву, Загребу и Скопљу по 6000,

Титограду – 2000, Београду – 1500...

Шта бисмо тек рекли да имамо и кабловску телевизију!

Кабловска телевизија је, без сумње, бисер савремене телевизијске технике и технологије. Куца на врата многих земаља. Где се одомаћила постала је неизбежни део човекове свакодневице.

А ако вас неко упита шта је кабловска телевизија, одговорите кратко: то је програм који се емитује. Програм и ништа више! Један, два... пет... десет... Једини услов за постојање кабловске телевизије је главна станица одакле се емитује програм са свим потребним видео-уређајима и кабловска мрежа, односно кабловска дистрибуција.

Главна станица за емитовање про-

грама може се поставити у просторијама у оквиру антенског система или било где у граду, разуме се са пратећом електроником за одашиљање сигнала.

И једно и друго, и главну станицу и пријемни антенски систем са кабловском мрежом може купити и поставити група добростојећих грађана или нека богата фирма. Прецизно речено, кабловска телевизија живи сама за себе и не омета на било који начин телевизију под патронатом државе или познате ТВ компаније, мада се на Западу због превелике цене целог система углавном налази у оквиру ТВ компанија као посебан одељак.

Гледање у пакету

Вероватно сте збуњени јер се не уочава предност кабловске телевизије у односу на „обичан“ програм.

Знате ли у чему је „цака“? У избору програма! Наиме, на Западу се за уобичајени ТВ програм, који се иначе одашиље бежичним путем, не плаћа претплата, али зато ТВ компаније које емитују програм покривају трошкове наплатом рекламних спотова којима бомбардују гледаоце. Поред тога, ТВ компанија емитује оно шта хоће, а не шта гледалац жели.

Кабловска телевизија се понаша обрнуто. На једном каналу стално приказује најновије филмове који још нису стигли у биоскопске сале, на другом спортске догађаје, на трећем бокс, на четвртм вестерн серије, на петом савете за уређење стана, на шестом... У Сједињеним Америчким Државама кабловска телевизија нуди програм на 40 канала, у плану је проширење на читавих 100.

Рекламе и прекидање програма су искључени.

Али, има једно али... Програми кабловске телевизије се наплаћују. Цена није папрена, али долар по долар, ето новца. Програми се штампају и шаљу. Добијете и наруџбеницу у којој лепо пише: молимо вас изволите уплатити на наш рачун... Право на гледање продаје се зависно од избора гледаоца, да ли жели програм „у пакету“ или појединачно. Преваре нема. Техничари у ТВ станици глатко блокирају пријем сигнала и уместо слике, на екрану се појаве шаре. Свој екран гледалац може компјутерски да „откључа“ помоћу једне справице коју добије приликом уплате новца за изабрани програм!

Све у свему, кабловска телевизија штеди човеку труд. Уместо да он иде на стадионе, у биоскоп, позориште, оперу, она му све што би тамо видео донесе у собу путем екрана. Само што га још не нахрани, напоји и смести у кревет!

У Јапану и Сједињеним Америчким Државама отишло се и даље од једносмерне кабловске телевизије, како се постојећа назива. Комуникација се не креће само од ТВ станице до гледаоца већ и од гледаоца до ТВ станице. Американци су свом систему дали име – КЈУБ, а Јапанци свој назвали – ХИОВИС –

Нема мира међу кабловима.

Миленко Тодоровић

ШКОЛА ЛЕТЕЊА

девети час

СВЕ
СЕ
ВРТИ
УШКОЛСКОМ
КРУГУ

Прво паперје пилот добија када докаже да је у стању успешно да полети, да се пење, да лети хоризонтално, да заокреће, да понире – и да слети! Сви елементи лета укупљени су у вежбу звану „школски круг“. Па и више од тога: школски круг одређује правила доброг понашања за све авионе који долећу на неки аеродром или одлећу са њега.

За сваки спортски аеродром школски круг је закон, јер одређује начин кретања авиона у непосредној близини аеродрома, поступак одласка или прилажења за слетање. Школски је зато што се у њему уче и усавршавају основни маневри и режими лета, као и основе аеродромског бон-тона. Обавезно се изводи на минималној прописаној висини, а она је три стотине метара изнад терена.

Постоји само један школски круг. То је онај који лети ученик-пилот у првим летачким покушајима, али и онај којег ће се придржавати и касније, кроз даљу стручну обуку. Није важно да ли пилот лети десет дана или десет година, да ли је почетник на неком типу авиона или га има „у малом прсту“. Важно је да школски круг буде јединствен за све пилоте и, колико год је то могуће, за све авионе. Бриљантан рад пре слетања не значи ништа, ако само слетање не служи за пример. Оно је последњи задатак, у низу многобројних, које пилот током летења мора да изврши. Слетање, тако, крунише лет – али, почесто, у условима када је пилот веома уморан. То је разлог више што школски круг треба да буде лак, безбедан и свуда примењив.

Школски круг бисмо могли да замислимо као правоугаоник исцртан у ваздуху. Посматране из профила, поједине странице овог правоугаоника заузимају одређени угао у односу на тло: то су сегменти школског круга у којима се авион пење или понире.

ПОЛЕТАЊЕ: Полеће се увек уз ветар. То скраћује стазу затрчавања авиона по земљи. У обрнутом случају, с ветром у леђа, авион би много спорије постигао неопходну ваздушну брзину, па и одлепљивање од писте захтевало више времена – и метара.

... Равномерно померамо ручицу до пуног гаса. Авион убрзава, палица је у неутралном положају. Не где у даљини, у продужет-

ку писте, погледом бирамо какав уочљив оријентир (кућа, дрво, салаш, шума-рак), на који циљамо носом авиона. Тако лакше уочавамо нежељено скретање са правца приликом залета. Правац одржавамо ножним командама. Када брзином сила узгона достигне одређену вредност, блиску тежини авиона, овај тек овлаш точковима додирује земљу. Додовљан је само лаки покрет палице да би авион неосетно узлетео.

Природну тенденцију авиона да се одмах и на-

гло пење треба осујетити благим притиском палице напред. У супротном, постоји опасност од превлачења авиона на пуном гасу, што – овако близу земље – није ни најмање препоручљиво! Зато ћемо у полету стрпљиво сачекати безбедну брзину за пењање, а она је обично за 20 до 30 процената већа од брзине којом се авион одлепио од тла.

Током почетног пењања треба безбедно да надвисимо све препреке у продужетку писте. Тек онда мало растеређујемо

мотор, који је до тог тренутка херојски урлао на пуном гасу и, у складу с тим, смањујемо угао пењања.

ПРВИ ЗАОКРЕТ. Поглед уназад казује да смо се довољно удаљили од полетно-слетне стазе, која се сада оцртава само као удаљени правоугаоник. Време је за први заокрет. Пошто је то пењући заокрет, морамо пажљиво да га изведемо. Координираним коришћењем команде нагиба и правца заузимамо курс који је под углом од 90 степени у односу на смер полетања. По изласку из заокрета настављамо пењање дуж такозваног крака „кроз ветар“.

ДРУГИ ЗАОКРЕТ: У зависности од „кондиције“ нашег мотора, температуре спољашњег ваздуха и оптерећења авиона, други заокрет може да буде хоризонталан (ако смо висину школског круга достигли пре заокрета), пењући (ако нисмо) или делом пењући, а делом хоризонталан (ако смо жељену висину достигли баш у заокрету). Свеједно, пошто нас ништа не сме изненадити, потрудићемо се да и овај

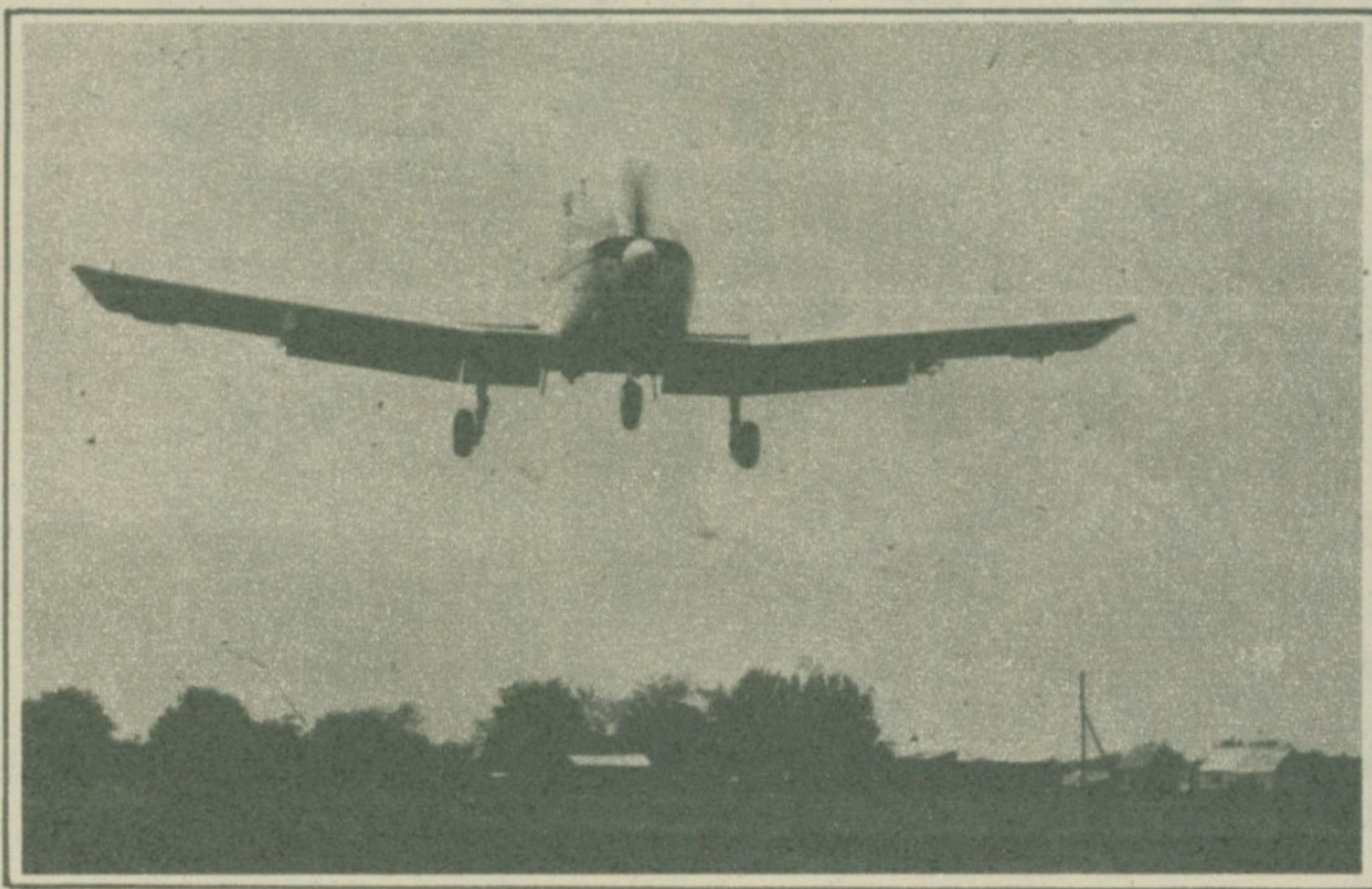
те „снимањем“ писте и слова „Т“: видећете колико ће вам вредети на непознатим аеродромима!

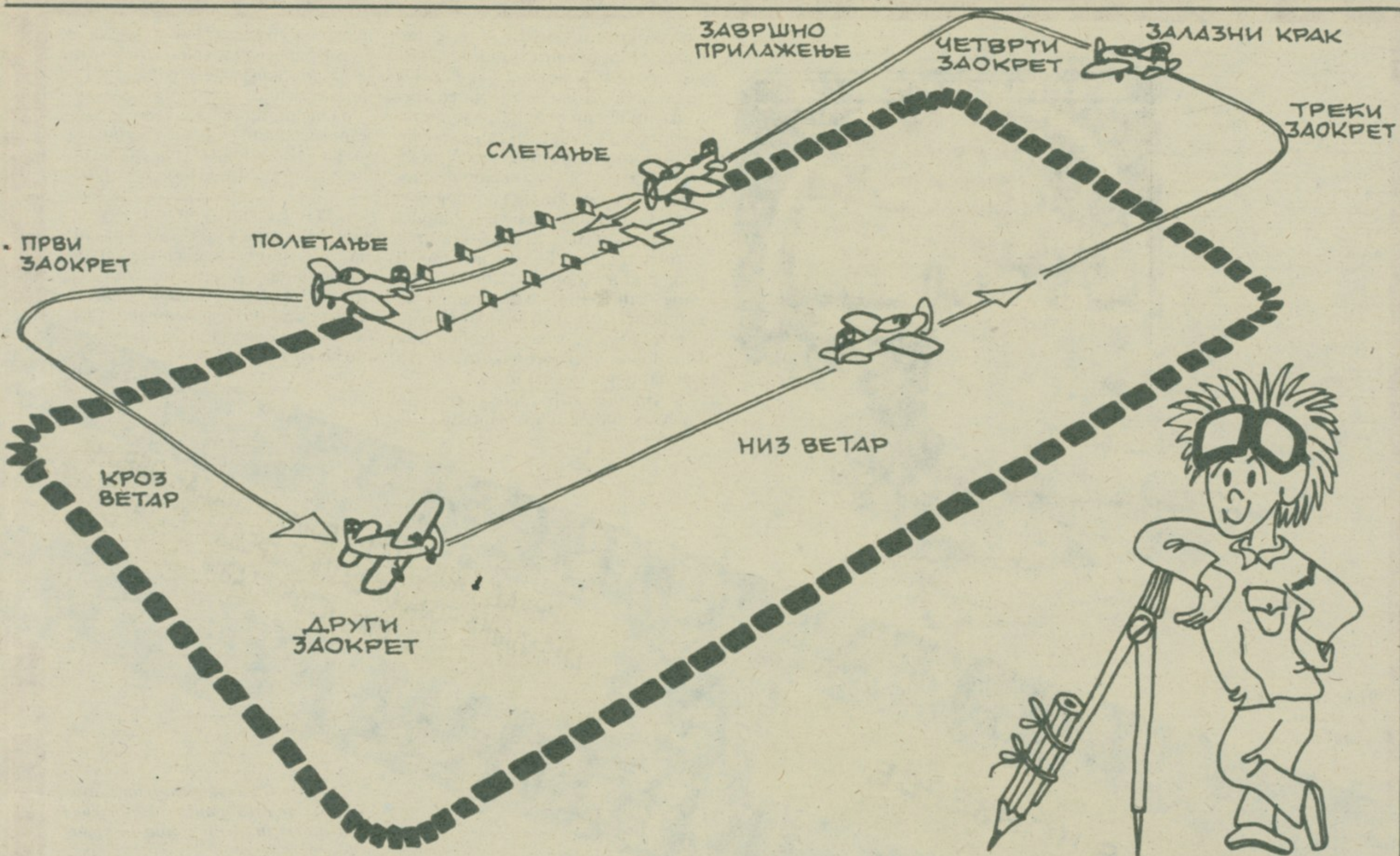
НИЗ ВЕТАР. По изласку из другог заокрета, заузеле смо путању паралелну писти – али у смеру супротном од смера полетања. Зато овај сегмент школског круга има и одговарајуће име – **низ ветар**. Овде долази до изражаја способности пилота да без грешке одржава сталан правац, висину и брзину лета, као прави „ерлајнер“!

ТРЕЋИ ЗАОКРЕТ започињемо у часу кад линија нашег погледа ка прагу писте поново заклопи с уздужном осом авиона угао од 45 степени. Ово је обавезно хоризонтални заокрет. Пошто смо га завршили, смањујемо обртање мотора. Брзина, наравно, опада. Прави је тренутак да извучемо закрилца до пола. Истовремено лако потискујемо палицу унапред, како бисмо предугоредили уздизање носа авиона због додатне компоненте узгона. Након тога устаљујемо брзину понирања, која приближно одговара оној брзини којом смо се својевремено пењали. Налазимо се у „бејс легу“ (залазном краку) – а ту почиње и прилаз за слетање.

ЧЕТВРТИ ЗАОКРЕТ. Дуж залазног крака школског круга летимо по путањи која стоји под правим углом у односу на правац слетања. Зато све чешће погледавамо ка писти и слову „Т“, водећи рачуна да са четвртим заокретом почнемо нешто пре доласка на продужетак осе полетно-слетне стазе. Четврти заокрет (фаза међу-прилажења) јесте спуштајући заокрет, који треба да нас доведе у правац писте. Након изласка авиона из четвртог (и последњег!) заокрета, налазимо се отприлике на половини пређашње висине школског круга.

ЗАВРШНО ПРИЛАЖЕЊЕ. Веома је важно да одмах по изласку авиона из четвртог заокрета фиксирамо правац завршног прилажења: „забетонирамо“ угао планирања тако што ћемо носом авиона нишанити у тачку која се налази на 100 до 150 метара испред слова „Т“, при том да педантно одржавамо брзину најбољег планирања. Једном извучена закрилца није препоручљиво поново увлачити. Брзину и угао прилаза по потреби ћемо одржавати гасом и командом висине, цен-

тралну линију писте командом нагиба, а ефекат елерона уравнотежавати командама правца

СЛЕТАЊЕ није најтежи маневар авионом, али је зато једини који пилот мора савршено да изведе. Зато је необично важно да педантно следимо нашу замишљену путању по којој силазимо до писте, као што пилот у инструменталном прилазу прати „глајд

пат“ на ИЛС индикатору! Ова путања пресеца тло тачно на прагу писте, далеке на 100 до 150 метара од слова „Т“.

Пошто нам намера није да забијемо нос авиона у земљу, на висини од 3 до 5 метара почињемо благим повлачењем палице на себе да повећавамо нападне углове. Тако смањујемо и ваздушну брзину и брзину пропадања авиона. Ова

фаза слетања зове се **равнање**. Зашто? Зато што овим маневром постепено доводимо авион на висину од педесетак центиметара од стазе и у хоризонтални положај у односу на земљу – значи, поравнаћемо га с пистом.

Само даљим успоравањем авиона, трудимо се да још више смањимо његову брзину пропадања. А како ћемо другачије, него

даљим повлачењем палице на себе, па се ова фаза слетања зове **успоревање**.

Наш циљ је да нежно додирнемо писту главним точковима. Придржавајући авион у положај с благо подигнутим носним точком, „издували“ смо му брзину и отклонили могућност поскакивања при додиру стазе.

Тап! Главни точкови су

се завртели, уз лако подрхтавање авиона. На писти смо. Ова фаза слетања зове се **пристајање**.

У даљем **протрчавању**, палица је и даље у задњем положају, све док се и носни точак лагано не спусти на стазу. Тек тада лагано попуштамо палицу све до неутралног положаја, а затим увлачимо закрилца и почињемо да кочимо...

Зоран Модли

10 × 10

ИЛИ

ПРОНАЂИТЕ ГРЕШКУ

**ЛАКШЕ
КОБНЕ
БОЛЕСТИ**

**У СВАКОЈ
РЕЧЕНИЦИ
ПОГРЕШНО
ЈЕ
ПО ЈЕДНО
СЛОВО...**

1. Храна у Токију била је врло скромна, и морали смо се задовољити ручком од хиљаду јела.

2. Ви ћете тек увидети колико вреди мајка, нарочито ако је упоредите с доларом.

3. И овај роман сведочи о неисцрпном богатству пишчеве таште.

4. Једите турпију – то је најбољи начин да прочистите црева.

5. Апарат садржи много скупих електронских делова

ва као што су транзистори и чиоде.

6. Увоз ових рачунара требало би поверити нашем предузећу, пошто смо ми већ продавали тикве на домаћем тржишту.

7. Ова клиника се специјализовала за лакше, углавном кобне болести.

8. Лекарска комисија је закључила да више нема знакова обољења, после чега се пацијент обукао и умро.

9. Треба повећати средстава која се додељују за свакодневне погребне болесника.

10. Пацијент се жали на малу гробницу, а иначе се добро осећа.

РЕШЕЊА:

1. јена, 2. марка, 3. диоде, 4. турпија, 5. диоде, 6. турпија, 7. кобне, 8. умро, 9. погреб, 10. гробницу.

Нова амбалажа
за готову
храну

ду" с дуплим дном где је, у међупростор, ставио зрна негашеног креча и пластичну врећу с мало воде. Довољно је да се врећу па да почне да се ослобађа велика количина топлоте. У року од 12 минута температура достиже 65 степени Целзијусових.

Апеланијева самозагревајућа амбалажа одмах је изазвала праву револуцију. Белгијски произвођач конзервисане хране „Ланџије" већ годишње производи по милион и по оваквих конзерви. Енглески „Хоткен" такође. Док Канађани и Американци и то премашују за осам пута.

У Француској су чак унапредили Апеланијев изум. Њихова ин-

дустрија хране „Сааб" убрзала је време загревања хране тако што је на дно конзерве уграђена плочица од гипса и силицијума унутар које се, при повлачењу једног језичка, пали права правцата ватра. И температура, за само шест минута, достиже 85 степени.

Код нас се још користи искључиво класична амбалажа – од лима, алуминијума и синтетичких материјала. Али, „нешто" се припрема. Произвођачи хране с којима смо разговарали засад избегавају да се јавно изјашњавају о оваквим новинама.

Д. В.

ШТА ТО ВРИ У ЛИМЕНКИ

НЕКЕ НОВЕ КОНЗЕРВЕ

НИКАД ВИШЕ ТОПЛО ПИВО И ХЛАДАН ОБРОК.
АМБАЛАЖА КОЈА СЕ САМА ЗАГРЕВА И ХЛАДИ. КАКО?
ВЕОМА ЈЕДНОСТАВНО!

Самозагревајућа плоча
је делотворнија од конзерве
с дуплим зидом и зрнцима креча

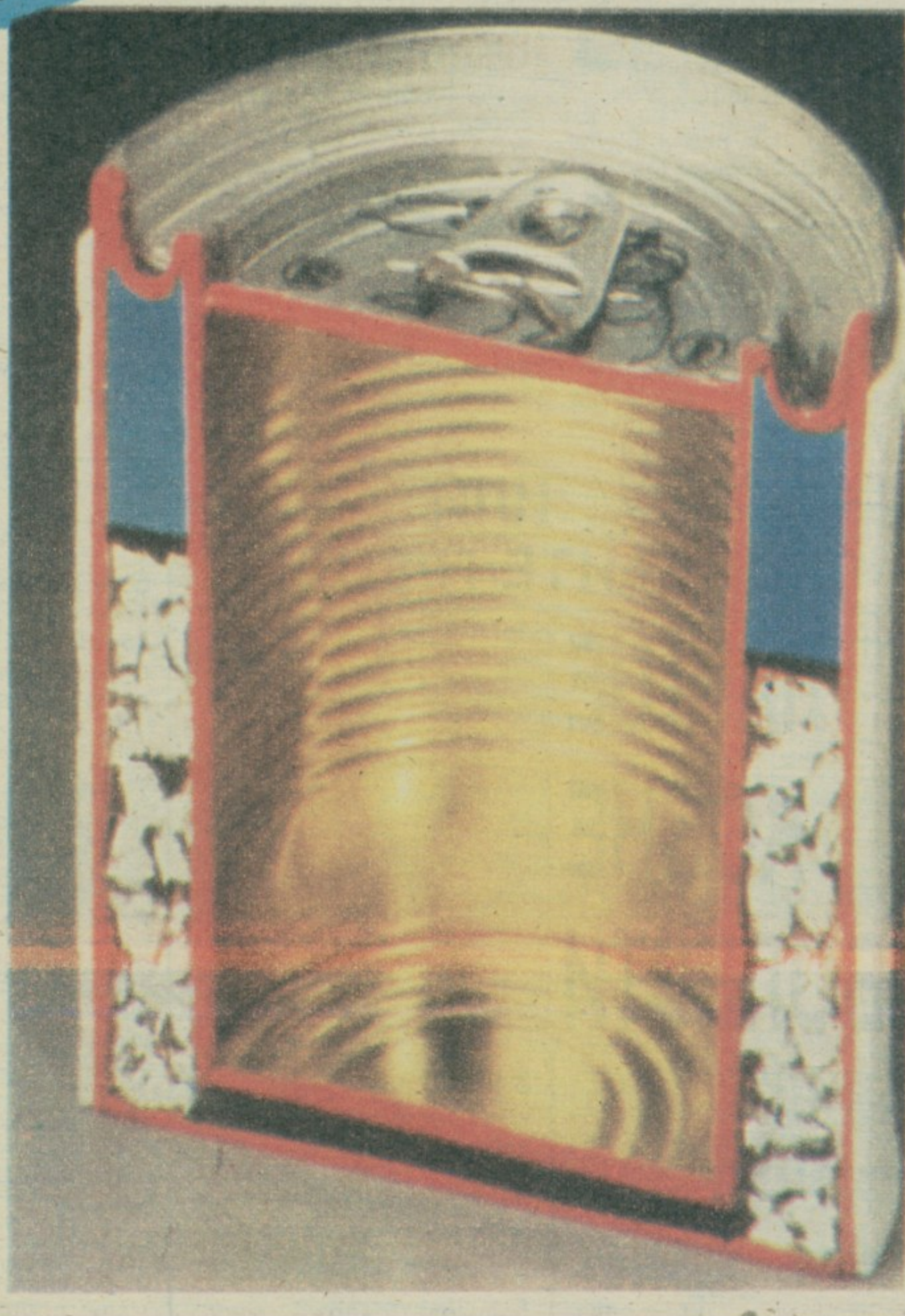
Хоћете ли ледено пиво усред Афричке пустиње или топлу супу на три хиљаде метара висине? Ништа лакше: хемија, технологија и маркетинг удружили су се и створили нову врсту амбалаже за храну и пиће која се сама загрева и хлади. То нарочито одговара камперима, спортистима и алпинистима, али се за њу веома занимају и војне власти у разним земљама. У овом тренутку, на жалост, о њу се отимају и земље које управо ратују, као Ирак и Иран на пример.

Саморасхладна лименка понаша се по једном добро познатом физичком принципу, да се гас брзо шири и, при том, упија сву топлоту из околине. У конзерви је уграђена бочица са сабијеним угљендиоксидом, који је нешкодљив, и кад се скине прстен за отварање, аутоматски се скида и поклопац бочице. Гас тренутно губи притисак и за минут-два, садржај конзерве се расхлади до испод нуле. Ако садржај треба да се загреје, изазива се, уз помоћ такозваних езотермичних материја, хемијска реакција која, тренутно, производи високу температуру.

Американац Едвин Гленд је на идеју да начини амбалажу која ће сама да се расхлађује дошао још у време рата у Вијетнаму. Једном приликом, по изузетно спарном дану, пожеleo је да себи и осталима приушти хладно пиће, па је купио све лименке – пуне, наравно – стрпао их у једну врећу и добро попрскао сабијеним гасом...

Чим се вратио у земљу, Гленд је своју замисао изложио људима из Државног института за истраживање тржишта. Али, том приликом није наишао на разумевanje. Пре свега, из економских разлога: производња конзерве тог типа требало је да кошта око хиљаду нових динара више, а могла је да прими мање течности, јер је део простора морала да заузме бочица с гасом. Међутим, провера на тржишту показала је нешто друго и све сумње у успех биле су отклоњене. Испоставило се, наиме, да Американци најчешће не попију сву садржину лименке. Један део увек баце заједно с конзервом. Значи, могло се рачунати са смањењем њеног садржаја а да се то не осети...

Производња саморасхладних лименки подстакла је, пре две године, Белгијанца Рамона Апеланија да размишља о могућности самозагревања амбалаже. Тако је начинио алуминијумску „посу-

DIK
BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

МИДОРИ СЕ РАЂА ЈЕДНОМ У СТО ГОДИНА!

ОВО ЈЕ УЗВИКНУО
ЧУВЕНИ ВИОЛИНИСТА
ЦУКЕРМАН КАДА ЈЕ
ЧУО КАКО МАЛА
ЈАПАНКА
ИЗВОДИ
БАРТОВЕКОВ ДРУГИ
ВИОЛИНСКИ
КОНЦЕРТ. ОНА ЈЕ
ДНАС, У
ШЕСНАЕСТОЈ, МЕЂУ
НАЈБОЉИМ
ВИОЛИНИСТИМА НА
СВЕТУ

Још пре него што је напунила две година Мидори се свакодневно пењала на клавирску столицу да би дохватила виолину своје мајке Сетсу Гато, професионалне музичарке. „Молим те, Мидори, не дирај је!“ опомињала је мајка. Виолина је, између осталог, била баснословно скупа.

Мала није одустајала. Чезнула је да држи диван инструмент који је, у рукама њене мајке, звучао чаробно. За трећи рођендан је, најзад, добила мајушну виолину, направљену по њеној мери. Само три године касније девојчица је запањила јапанску публику тешким виолинским капричом Никола Паганинија.

То је био почетак највећег виолинског чуда овога века.

„Од тренутка када се Мидори родила знала сам да има снажан осећај за музику“, прича њена мајка. „Када јој је било око две године, често би заспала у првом реду дворане где сам ја вежбала. Једног дана чула сам је како певуши Бахов концерт, исти комад који сам вежбала два дана раније. Виолина је малу просто хипнотисала.“

Неколико година мајка и ћерка свакодневно су вежбале. Мидори је тврдоглава, проливено је доста суза, али је то није одвојило од инструмента.

Напротив, на тешким местима радила је упорно, сатима, док их не би разрешила.

Почетак велике каријере

Сетсу је често водила Мидори са собом на пробе. Док је она свирала на подијуму, мала је вежбала у некој споредној просторији. Једном таквом приликом амерички музичар, Сетсуин пријатељ, чуо је како Мидори вежба. „Не могу да верујем да има само осам година!“ – узвикнуо је. – Нека снимим касету да је понесем у Америку.“

Послушали су га. Док је Сетсу на крилу држала мали касетофон и снимала а њихови пси лајали далеко у врту, Мидори је свирала Паганинијев концерт и капричо, Бахов концерт и Сен-Сансов Трећи виолински концерт.

Када је Дороти Делеј, познати професор виолине у чувеној њујоршкој музичкој школи „Џулијард“, саслушала касету, једва је поверовала ушима. Извођење је било тако савршено да је уместо аудиције уживо прихватила траку и позвала Мидори да учествује на Летњем музичком фестивалу у Аспену, држава Колорадо, 1981. године.

То је била прилика каква се указује једном у животу и Мидори је грозничаво

вежбала. „Пусти да те музика носи“, поучавала је мајка, „техника ти је одлична, сада треба мало више срца!“

Летњи музички фестивал у Аспену био је први Мидорин концерт у Сједињеним Америчким Државама, њен међународни деби и прекретница у животу. Пошто ју је чуо, славни виолиниста Цукерман позвао је да свира на његовим мајсторским часовима у Аспену.

Сићушна јапанска девојчица, нешто већа од своје виолине, међу студентима два-три пута старијим од себе, без трунке треме прислонила је инструмент испод браде и са жица је полетео Бартоков Други концерт, дело на коме често падају и најбољи виолинисти.

Мидори је свирала тако сјајно да је Цукерман узвикнуо: „Ово је невероватно! Мидори се рађа једном у сто година!“

А Мидори је стајала с невиним смешком, као да је све што се око ње дешава најприроднија ствар на свету.

После овога Дороти Делеј је малу Јапанку позвала да јој буде ученица и издејствовала јој је стипендију за школовање у прескупом „Џулијарду“.

Тако су се 1982. године Мидори и њена мајка Сетсу преселиле из Осаке у Њујорк.

Да би неко постао велики виолиниста, потребно је много особина: таленат, љубав, упорно вежбање, изузетна интелигенција, савршена координација руке и ока, рука која држи гудало гипка као врба... У Мидорином случају изузетно је што су се сви ти дарови испојили истовремено и то у раном детињству.

Виолина – то сам ја

Она се чак ни не сећа да је икада почела да учи виолину. „То је било сасвим природно, као прве изговорене речи. Нисмо постојале виолина и ја, чинило ми се да сам ја виолина“, стидљиво је новинарима испричала Мидори.

Мидори је свесна да је једино време и зрелост могу да премосте црту између савршеног свирања и савршеног али и дубоко доживљеног свирања. Ипак, већ сада, изузетна креативност издваја њену музику. Или, како каже чувени Цукерман: „Када она свира, свако зна да је то Мидори. Она има свој звук.“

Оно што младим музичарима, од свих неопходних особина, најтеже пада је свакодневно вишечасовно вежбање. Али, оно је „под мораш“ и многи дивни млади таленти баш ту су се спотакли. Код Мидори тај проблем не посто-

ји, она одувек, с пуно љубави, вежба сатима и сатима, из дана у дан, из године у годину. И то је њена огромна предност.

„Од виолине сам најдуже у животу била раздвојена један дан и страховито ми је недостајала“, каже Мидори. „Не могу да замислим ништа што би ми пружио више задовољства од свирања.“

И када пуцају жице

Шеснаестогодишња Мидори има већ за собом каријеру на којој могу да јој позавиде многи славни уметници. У једанаестој години 1982. свирала је у пратњи Њујоршке филхармоније. Гостовала је у Грчкој, Аустрији, Мађарској, Хонгконгу и Канади а у мају ове године први пут у Великој Британији, у елитној дворани Барбикен, са Лондонским симфонијским оркестром.

Марта 1986. снимила је своју прву LP-плочу – четири виолинска концерта са Камерним оркестром Светог Павла из Минесоте. Нешто раније, са истим оркестром, свирала је финале Сен-Сансовог Трећег виолинског концерта. Њено извођење критичари су назвали сензацијом вечери што није мали комплимент јер је у истом програму учествовао и прослављени виолиниста Исак Штерн. На крају те исте вечери Мидори је имала част да у Вивалдијевом концерту за три виолине свира заједно са Штерном и Цукерманом. „Један од најсрећнијих тренутака у мом животу“, изјавила је девојчица.

Јула прошле године, на Тенглвудском музичком фестивалу у Масачусетсу, Мидори је испојила још једну особину, веома ретку и за великане.

У жеку извођења финала Серенаде Леонарда Бернштајна, а дириговао је лично Бернштајн, Е-жица на Мидориној виолини је пукла. Она је мирно пришла првој виолини оркестра и позајмила његов инструмент. Како је због високе влажности ваздуха морала да вуче гудало снажније него обично да би добила прави тон, и ова Е-жица је пукла. Мидори је по други пут узела туђу виолину и наставила беспрекорно да свира.

На крају извођења, усред громогласног плеска, Бернштајн је клекнуо и девојчица се нашла у загрљају великог маистра.

Не као звезда

Данас Мидори, поред виолине, учи и клавир и виолу. Похађа Професионалну дечију музичку школу у Њујорку и два дана недељно иде на мајсторске часове код Дороти Делеј. Живи са мајком у малом двособном стану где, када није у школи, вежба. Понекад мало гледа телевизију и воли да чита. Мајка се издржава дајући часове виолине.

Првог новембра прошле године, недељу дана после свог петнаестогодишњег рођендана, Мидори је у Сент Луису, Мисури, на гала представи, свирала Менделсонов концерт у Е-молу. Док је изводила велико финале, изгледало је као да ће је, онако ситну и крхку, са подијума одувати снага њене виолине.

Када је завршила, усред одушевљених овација, једна дама је рекла:

– Она је геније!

– Не – исправио је њен пратилац – она је прави небески дар.

Б. Дожић

Крајем марта ове године у крагујевачком хотелу „Шумарице“ свечано је скинут плашт с велике Заставине тајне – новог аутомобила светског изгледа са званичним именом: „флорида“!

И да све буде у складу с оном народном – сада и ми коња за трку имамо, поносно је истакнуто да је аутомобил осмислио (и на сву прилику склопио и обојио) нико други до Ђорђо Ђуђаро. Посао је започео децембра 1983, а завршио априла 1985. Његов студио Итал дизајн са око 300 запослених утврдио је на нови Заставин модел 30 хиљада часова рада!

Ђуђаро се убрзо појавио у Београду на Сајму аутомобила, остао неколико дана и вратио се у Торино. Новинари су покушавали да искамче коју реч од њега, али је ништо тешко. Нерадо и мало говори. Не воли публицитет. Воли да ради. А ради

тисне наш „југо“, али му не иде – скупљи је за више од хиљаду долара!

У 200 милиона примерака

Чини се да, све што дотакне, Ђуђару се позлати. Није тако. Истина је другачија – Ђуђаро ради напорно и много и изнад свега обликује с пуно маште али и практичности. Код њега нема модног лудирања, оно што осмисли лепо је и духовито.

Од три у свету најпознатија креатора аутомобилских каросерија, Ђуђаро је најтраженији. Углавном и зато што се остала два – Бертоне и Пининфарина претежно задовољавају обликовањем брзих спортских аутомобила или аутомобила туристичког изгледа који се склапају у малим серијама за купце дубоких џепова.

Но, Ђуђаро се не бави само аутомобилским

јекта – од испоруке наручиоцу нема ништа.

Главни приход, разуме се, стиже од дизајнирања аутомобилских каросерија. То је уједно и Ђуђарова највећа љубав. До данас је обликовао каросерију око 100 модела. Прихваћено је 49 и произведено у фабрикама широм света у више од 200 милиона примерака.

Велика је заблуда веровање да Ђуђаро са сарадницима црта, црта и само црта, а затим лепо упаковане цртеже шаље наручиоцу. Дизајнирање каросерије је компликован и веома мучан посао у ком су цртежи само полазнице. Све што се осмисли и стави на папир моделира се у размери 1:1, затим се направе алати и пресе, да би се коначно пресовани лимови и изливена стакла, укључујући фарове и мигавце, склопили и добила каросерија, онаква каква се види на улици као готов ауто-

но пратио дечаков развој. Иначе, Ђакоза је конструисао чувени мали аутомобил тополино и знатно допринео настајању Заставиног „стојадина“.

Био је скроман и стидљив момак. Уз децу и оца, цртаче икона и фресака по црквама, заволео је четкице и боје. Завршио је основну и средњу уметничку школу, хтео и на ликовну академију, али га је Ђакоза прекинуо у школовању.

Дани у Фиату текли су споро и једнолично. Јер, ако је Ђакоза довео глобрадог Ђуђара, то није значило да га је поставио за прву виолину дизајнерског студија. Ђакоза је хтео да се момак кали, а момак је опет хтео да полети. Четири године је Ђуђаро таворио код Фиата, а онда рекао збогом! Једино вредно што је за то време урадио био је портрет председника Фиатовог концерна који и данас виси у галерији заслужних људи те велике фирме.

Већ познати дизајнер аутомобилских каросерија Њунио Бартоне одмах је прихватио двадесетгодишњег Ђуђара и дао му одрешене руке. Убрзо је младић постао носилац Бертонеових креација. Створио је „алфа ромео 2000/2600“, по један модел западнонемачког BMW-а и Астона Мартина и већ поменути „850 спидер“. За Јапанце је направио „мазду берлину“ и „мазду луче“.

И код Бертонеа га је нешто гушило па је прешао код Ђије. Ту је коначно закорачио у свет славе. Обликовао је „фиат динно“, „де томазо мангусту“ и „масерати ђубли“.

Тек када је 1968. основао свој студио Итал дизајн осећао се као риба у води. Мантовани је од првог дана с њим. Изврсно се допуњују.

Ђуђаро живи у лепој кући на периферији Торина. У гаражи држи неколико аутомобила, само оне које је обликовао. Тако је у могућности да их свакодневно тестира и уочава недостатке што му касније користи. Свежину и кондицију одржава зимн скијањем, а лети вожњом мотоцикла за крос којим се ломата пољима и брдима. Тврди да на њему тако продрмуса тело да се после тога осећа као младић.

Једном пријатељу открио је жељу: „Остарићу и умрећу а нећу дочекати да ми наручилац закуца на врата и каже – направите ми аутомобил какав би себи самом урадили!“

Миленко Тодоровић

МАЈСТОР СКУПОЦЕНЕ МАШТЕ

БИЛО КУДА ЂОРЂО СКУДА

ЂОРЂО ЂУЂАРО ЈЕ

„СКРОЈИО“
НАЈПОЗНАТИЈЕ
АУТОМОБИЛЕ У
СВЕТУ, ИЗМЕЂУ
ОСТАЛИХ И НАШУ
„ФЛОРИДУ“, АЛИ
СЕ НЕ УСТЕЖЕ И
ОД ОБЛИКОВАЊА
НАОЧАРА,
БИЦИКЛА,
ЧАСОВНИКА, ЧАК
И ШЕРПИ

тако и толико да једва стиже да одговори свим поруџбинама. Догурао је дотле да именом малтене гарантује продају сваког аутомобила који осмисли.

Још се памти случај познате западнонемачке фирме Фолксваген која је ликвидирајући чувену „бубу“, а немајући шта честито да понуди тржишту, запала у приличне финансијске невоље. Ђуђаро је направио „голфа“, па „пасат“, па „широко“ и Фолксваген је опет стао на чврсте ноге.

За домаћи Фиат је „скројио“ незаборавни „850 спидер“, у новије време „панду“, „уно“, „ланчу тему“ и „ланчу призму“.

Јужнокорејанце је прогуро на америчко тржиште обликујући им „хундаи“. Сада тамо „хундаи“ покушава да по-

шкољкама. Осмишљава он и бицикле, фото-апарате (никон ф3 је његово дело), оргуље, медицинске уређаје, одећу за мушкарце, лонце и шерпе... Дизајнирао је и неколико модела јапанских ручних часовника „сеико“.

У ствари, Ђуђаро поседује три фирме. У Итал дизајну има равноправног ортака, половина вредности му припада и у фирми Сим која производи одећу за мушки свет, док је фирма Ђуђаро дизајн потпуно његово власништво а бави се обликовањем предмета за широку потрошњу.

Изгледа немогуће, али Ђуђаро стиже да обавља послове на сва три места. Истина, раде други, али са његовом почетном идејом. Осим тога, док он не погледа коначно решење одређеног предмета и не стави потпис испод про-

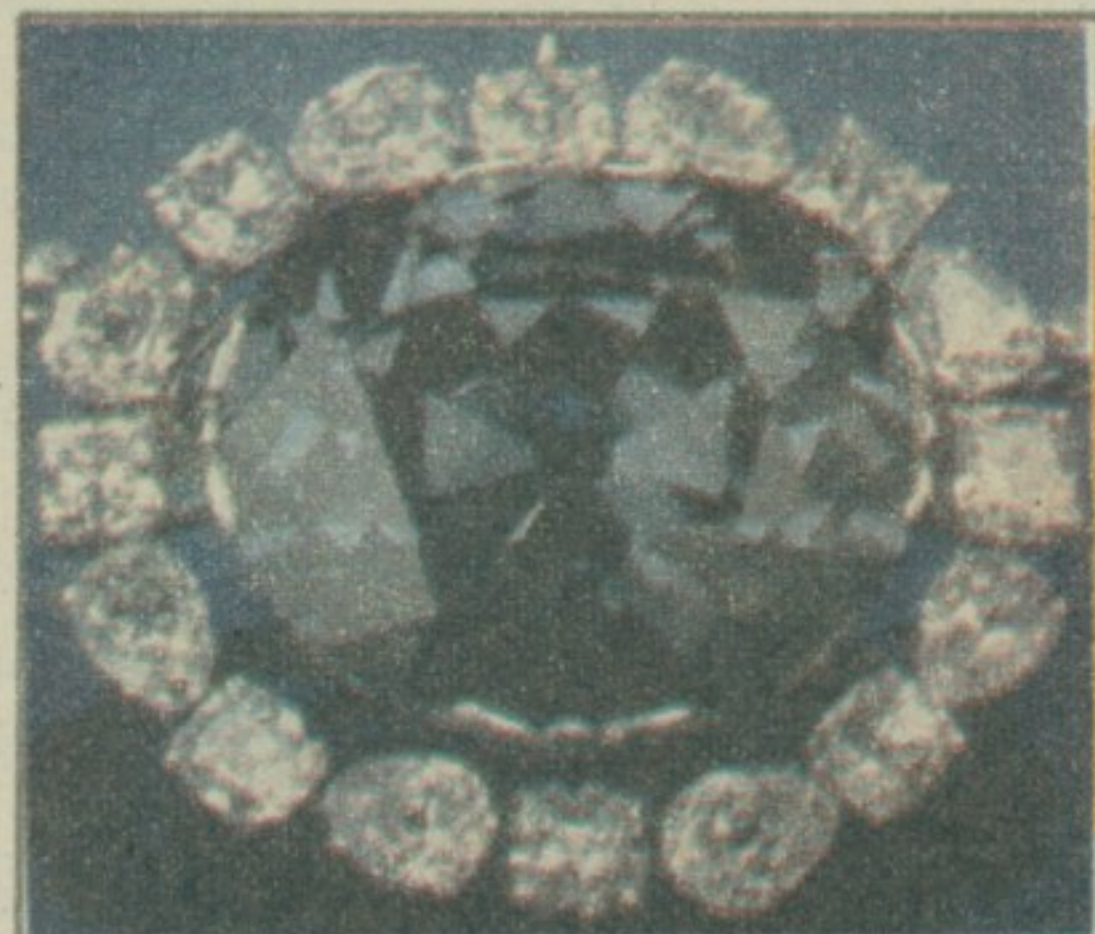
мобил. Ђуђаро иде тако далеко да чак обоји каросерију, угради стакла и опреми унутрашњост возила, тако да наручиоцу остаје само да веже мотор, мењач и доњи построј. Претпоставља се да је тако и Застави испоручио „флориду“.

О математичким прорачунима и изради алата и преса брине Ђуђаров пријатељ и ортак инжењер Алдо Мантовани. Њему припада половина студија Итал дизајна.

Скуда тесно

Ђуђару је сада 49 година. Почео је веома млад, у седамнаестој. Тада га је Данте Ђакоза, човек који је жарио и палио у Фиату просто на силу довукао и запослио у фабричком дизајнерском студију. Запазио је његове цртеже на некој изложби у Торину три године раније и буд-

КАД ПЕРЕШ РУКЕ
СКИНИ ТИРКИЗ

Најопаснији драги камен био је дијамант „Хоуп“, украден с једног индијског светог кипа. Својој двадесеторици власника до-нео је несрећу, неким и смрт.

„НЕЧИСТОЋА“

„МОЈ ДИЈАМАНТ
СМРВИТЕ
А ЖЕНУ МИ
УБИЈТЕ“

рекао је окрутни
паша на самрти.
Срећом стигли су
да ураде само оно

прво

Ради драгих каменова, током историје, људи су сплеткарили, крали и лагали. Неки су због њих изгубили живот. Многа иначе неосвојива срца попустила су пред дијамантским прстеном или скупценом огрлицом. А ипак, ако их погледамо очима хемичара, у њима нема ничег нарочито узбудљивог.

Дијамант је врста угљеника. Аметисти и ахат настају из силицијума и кисеоника. Смарагд и аквамарин су једињења алуминијума, берилијума, силицијума и кисеоника. Сафир и рубин састоје се од алуминијума и кисеоника, турмалин од бора, силицијума и кисеоника, топаз од силицијума, кисеоника и алуминијума... и тако даље.

Сви ови елементи распрострањени су тако рећи свуда по Земљиној кори. Да ли ће, рецимо, од комбинације силицијума и кисео-

НА ЦЕНИ

ника настати ахат или сасвим обичан шљунак – то зависи од брзине хлађења. Напуштајући усијану магму у Земљиној унутрашњости, ти састојци се најчешће хладе сувише брзо, и резултат је сасвим обичан камен. Да би из угљеника настао дијамант, а не графит или најобичнији угаљ, потребне су високе температуре (најмање 1.400 степени) и огроман притисак (најмање 60.000 атмосфера).

И боје појединих драгуља, чијој се лепоти и прозирности дивимо, имају сасвим обично објашњење. За научнике, те боје су заправо „нечистоће“. Љубичаста или пурпурна боја аметиста изазвана је примесама гвожђа, мангана и титана, које су уз то озрачене радиоактивношћу из околних минерала.

Плави сафир садржи гвожђе и титан, у ружичастом кварцу крије се манган, црвени рубин добија своју боју од незнатних количина хрома, зелени смарагд такође, само што су посредни различити јони хрома. Безбојни дијамант и подједнако провидни горски кристал немају таквих примеса.

Камен је жив

Природа у својој радионици има још доста „трикова“. Боја се може и променити током хиљада година које камен проводи под земљом, пре него што га људи открију. Мане и неправилности на кристалима, уколико ови леже довољно дуго у одговарајућој средини, могу нестати саме од себе. Никакво чудо што су у старом и средњем веку људи сматрали драге каменове за жива бића.

За примитивног човека мора да је било велико узбуђење кад би у мраку неке пећине или у сивомрком песку неке реке одједном угледао црвени или зелени комадић „окамењене светлости“. Можда је мислио да му то богови шаљу неки знак. За разлику од данашњег човека, био је убеђен да цела природа постоји само ради

њега, да је све усредсређено на његове потребе и невоље. Зато је и за шарене каменчиће одмах потражио неко објашњење, у складу са старим веровањима или са оним што је у то време важило као наука.

Халдејци су, на пример, обожавали Сунце, Месец и планете Сатурн, Јупитер, Марс, Венеру и Меркур, верујући да њихове силе прожимају цео свет и утичу на свако живо биће. Пошто драги каменови „расту“ у утроби мајке Земље, и они су сматрани живима. Стога би из таквог камена исклесали фигуру неког бога или животиње посвећене богу, и на тај начин добијали амађију у чију су чаробну моћ чврсто веровали.

Слично су поступали и стари Индијци. За њих је моћ богова била оличена у седам „небеских зракова“, који се у дуги показују као седам боја (љубичаста, индиго, плава, зелена, жута, наранџаста и црвена). Свака боја одговара по једној планети, на пример црвена Марсу или зелена Меркуру. Драгуљи су, по хиндуистичком веровању, деловали као сакупљачи космичких зрачења, сваки према својој боји, и зато је власник одговарајућег камена могао на себе да усредсреди благотворна зрачења с небеских висина.

Очи од рубина

Тако су врачеве и свештенике античког доба успоставили цео један систем веза између планета, драгог камења и људи. Касније се разликовало дванаест врста каменова, за сваки знак зодијака по један. Веровало се да ако човек носи „свој“ камен, овај ће прикупљати и усмеравати космичка зрачења као неко сочиво, па ће свом власнику донети хармонију, благостање, здравље и напредак. Напротив, ако неко носи камен који не одговара његовом знаку или његовој планети, космички склад бива поремећен и власник камена мора да се разболи.

Драго камење поређано по омиљености, односно цени: 1. дијамант, 2. рубин, 3. сафир, 4. смарагд, 5. златни топаз, 6. плави топаз, 7. турмалин, 8. опал, 9. спинел (врста рубина), 10. аметист, 11. тиркиз, 12. лапислазули, 13. вишеслојни опал, 14. жад, 15. хризопрас.

Права лепота драгуља долази до израза тек брушњем (шлифованњем). За безбојне каменове као што је дијамант највише се користи облик брилијанта, са много ситних површина од којих се светлост одбија и пресијава у свим бојама. Обојени каменови као што је смарагд брусе се једноставније. Непровидни, као жад или тиркиз, само се углачају пошто код њих делује само природна боја.

Бик: карнеол. Помаже против урока и отклања дејство отрова.

Лав: јаспис. Омиљени камен чаробњака, лечи грозницу, чини човека невидљивим.

Близанци: топаз. Смирује нерве, пружа лепоту и дуг живот.

Шкорпија: аметист. Лечи пијанства, обуздава грешне нагоне.

Јарац: хризопрас. Јача срце, даје човеку благост и опрезност.

Девица: смарагд. Растерује бригу. У случају неверства брачног друга мења боју.

Рибе: сафир. Штити од мржње, зависти и вештица.

Ован: сардникс. Јача разум и лечи очна обољења.

Рак: калцедон. Власнику даје речитост, отклања меланхолију.

Вага: берил. Штити путнике, помаже заљубљенима.

Стрелац: хијацинт. Поправља расположење, штити од куге.

Водолија: горски кристал. Штити од ружних снова, лечи болести бубрега.

У средњем веку усавршено је „лечење помоћу драгуља“. Сваком знаку зодијака приписан је по један камен, са одређеним лековитим својствима.

Скарабеј од лапислазулија. За старе Египћане су и овај камен и овај инсект били симбол рађања.

Сујеверни људи верују у то и данас, а за потврду наводе примере као што је овај, који се наводно догодио у Бомбају. Један познати јувелир, да би рекламирао сопствену радњу, почео је да носи прстен са крупним рубином. После три месеца одједном је добио грозницу, затим су му се одузеле ноге. Пуне две године ишао је од лекара до лекара, али нико није могао да му помогне. Најзад је наишао на једног лекара који је био следбеник „ајурведе“, традиционалне индијске науке о животу. Овај му је саветовао да скине рубин и да прекине свако друго лечење. Грозница је одмах попустила, а после неколико недеља јувелир је могао и да трчи.

Можда није случајно што у овој причи главну улогу игра рубин – камен који за Индијце има посебну важност. Према њиховом веровању рубини су „очи Земље“, настале из крви бога Асуре. Рубин је и „најплеменитији међу драгим каменовима“ и као такав посебно одговара владарима. Прича се за неке махараџе да су својим коњима ископали очи и заменили их рубинима. На такве грозоте може човека да наведе драги камен.

Ни Европљани нису ништа бољи у овом погледу. Средњовековни крсташи носили су са собом рубине, верујући да они човеку дају страст, снагу и победу. Такво веровање несумњиво је засновано на јаркоцрвеној боји рубина. Од сафира, напротив, с његовом свежом плавом бојом, очекивало се да умирује страсти, лечи грозницу и снижава телесну топлоту. Највероватније је то имао у виду и папа Иноћентије III када је, у 12.

веку, прописао да бискупски прстенови треба да буду украшени сафирима.

Смарагд је важио као заштита од урока, средство против осећања страха и лек за болесне очи. Зелена боја заиста највише одмара очи; с тим се стручњаци слажу и данас.

Тиркизу су чак приписиване пророчке моћи: кад промени боју, то значи да ће се његов власник разболети. Веровали или не научници кажу да такво тумачење није

Наставак на стр. 16.

„НЕГАТИВАН“ КАМЕН

Наставак са страна 14-15.

без основа. Тиркиз је веома порозан, па материје споља могу да уђу у њега и да му измене хемијски састав. Довољно је мало више киселине или масноће у кожи па да се његова плавичаста боја претвори у зеленкасту и обрнуто. Зато се препоручује да се прстен с тиркизом увек скине пре прања руку, јер и сапуница може да утиче на боју.

Скупоцени балегар

Изразити „негативац“ међу драгоценим минералима одувек је био опал који се прелива у свим могућим бојама. Људима средњег века то се чинило као ђаволов изум, па су опал називали „каменом смртних грехова“ и објашњавали да је он „жут као завист, плав као пијанство, зелен као варљива нада“. Та предрасуда дуго је потрајала. У Русији је још и под последњим царевима било забрањено носити опале на дворским пријемима и свечаностима. Ни енглески краљ Едвард VII, почетком нашег века, није трпео опале. О томе су морали да воде рачуна чак и страни владари кад су га посећивали.

У наше време, научници који су погледали опал под електронским микроскопом, увећан око 40.000 пута, открили су у чему је тајна његове вишебојности. По хемијском саставу опал је исти као и горски кристал (биљур), али нема правилну кристалну структуру, него се састоји од безброј ситних куглица силицијумске киселине. Светлост се међу тим куглицама прелама на све стране, тако да привидна боја опала зависи од међусобног положаја камена, посматрача и извора светлости.

Понекад су читаве цивилизације замишљале да њихова срећа и опстанак зависе од одређеног камена. Стари Египћани, на пример, обожавали су полудраги камен лапислазули. У најранија времена веровали су да цела Земља почива на огромном лапислазулију, убеђени да им он доноси бесмртност. Од истог камена прављене су и фигурице свете бубе скарабеја, или како га ми много обичније зовемо – балегара. Египћани су мислили да скарабеј настаје из балега и управо зато су у њему видели симбол рађања, првобитног настанка живота.

Као пола килограма грожђа

Сличну улогу имао је у Кини други полудраги камен – жад. И он је био симбол бесмртности, а у гробове су најчешће стављали мале цвркче од жада, јер се веровало да цвркчак никада не умире, него да се само укопа у земљу и онда на пролеће поново излази. У народним веровањима највише божанство био је такозвани „жадни цар“, који је имао престо на небу, на врху брега од чистог жада. Мање је познато да је сличан култ жада постојао и у старом Мексику, међу Астесима. Ту је он био посвећен Тлалоку, богу кише, који

је својим верницима поклањао изузетну моћ над људима. Само је владарима и високим чиновницима било дозвољено да носе предмете од жада.

Данас ми мижемо са занимањем да слушамо све те лепе и маштовите приче о чаробном или лековитом дејству драгих каменова, али њихова стварна моћ за нас је изражена у – новцу. Драгуљи су „концентрисано богатство“, начин да се највећа вредност сведе на најмању тежину и запремину. Стога нарочито они најскупљи међу њима, дијаманти, стичу посебну привлачност у временима кризе.

Примера ради, 31 најкрупнији дијамант на свету представља укупну вредност од око 23 милијарде нових динара – а све бисмо их могли стрпати у осредњу кесу с пијаве, као да смо купили пола килограма грожђа. Укупна тежина им је само 772 грама. Ако бисмо исту вредност имали у злату, за његов превоз већ би нам био потребан омањи камион.

Дијамант је не само скуп, него и леп, и изванредно тврд (од памтивека па до данас, то је најтврђи материјал познат човечанству). Стога није чудо што су му приписиване и разне друге добре особине. Већ је римски писац Плиније забележио да дијамант штити свог власника и да из куће растурује демоне. У средњем веку људи су га носили уз срце као најсигурније средство против страшних снова.

С друге стране, честе су и приче о злокобним дијамантима, који власнику доносе само несрећу. Такав је био крупни плави дијамант „Хоуп“, који је вековима стајао у једном индијском храму као украс на челу кипа бога Рама-Сите. Нико од верника не би се усудио да га дирне, али француски трговац и авантуриста Жан Таверније, 1642. године, украо је блиставу драгуљу. Од тада је овај променио двадесет власника, и готово сви су лоше прошли. Тавернијеа су растргли његови ловачки пси. Француска краљица Марија Антоанета заједно с мужем, Лујем XVI, завршила је на гиљотини. Издавач Меклин доспео је у лудницу, син му је погинуо у судару аутомобила а кћерка се убила. Енглески банкар Хоуп, који му је дао данашње име, банкротирао је. Данас „Хоуп“ лежи у Смитсоновијском институту у Вашингтону, јер више нико не жели да му буде власник.

Подједнако узбудљиву, мада не толико трагичну историју имали су и „Кохинор“ и други чувени дијаманти. Ипак, може се десити да уместо власника настрада – дијамант. Некада чувени „Пигот“ дијамант припадао је Али-паши Јањинском, владару Албаније крајем 18. и почетком 19. века. На самртној постељи паша је наредио једном официру из своје гарде:

– Хоћу да уништиш две најдрагоценије ствари које поседујем: дијамант „Пигот“ и моју жену Василики.

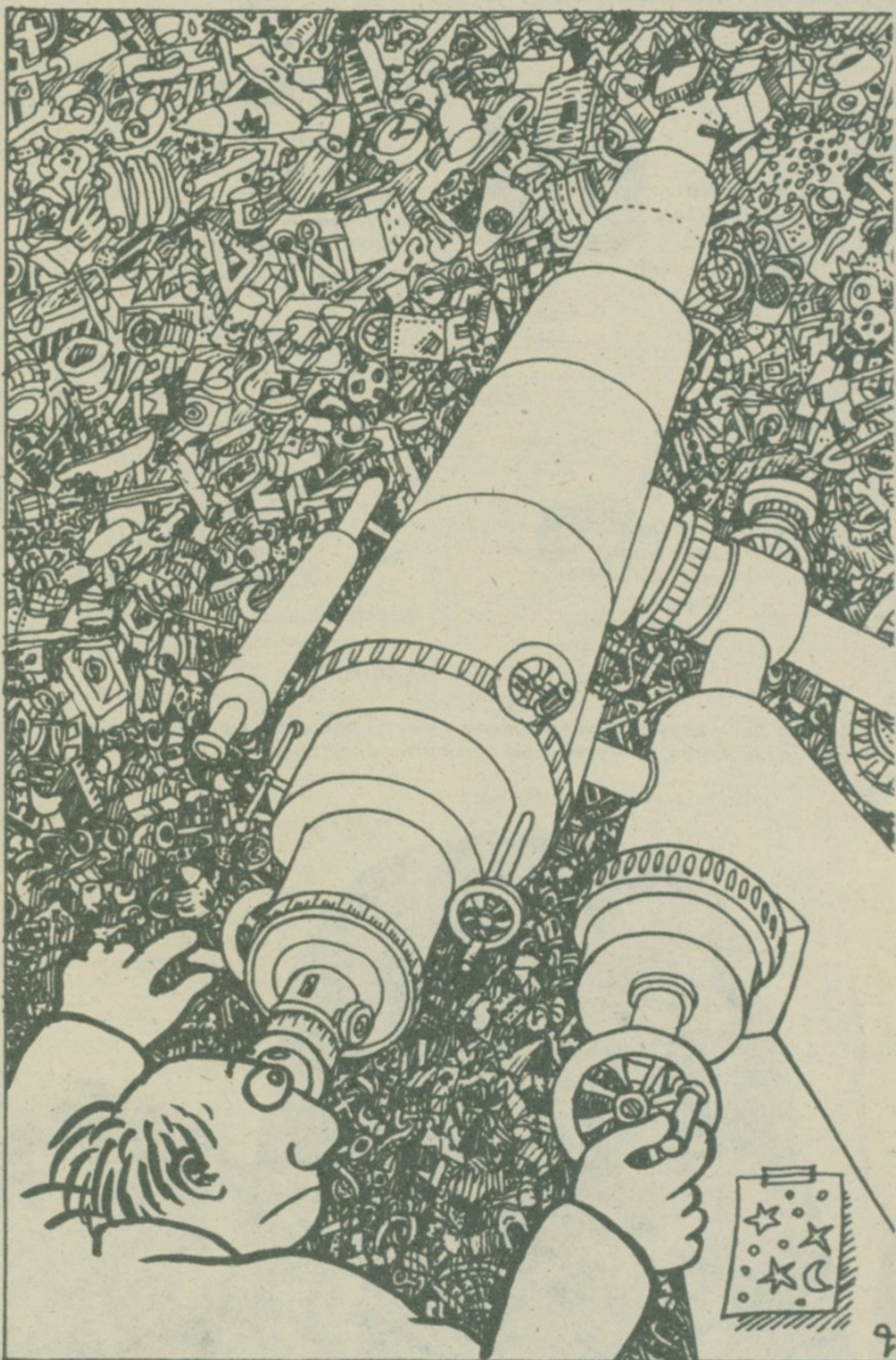
Одмах су пред његовим очима истуцали дијамант у ситан прашак. Срећом, паша није поживео довољно дуго да уништи и другу „ствар“. Василики се спасла.

С. С.

Ако желимо што даље да завиримо у космичку прошлост, потребни су нам већи инструменти (да сакупе више светлости) и осетљивији детектори. Џиновска стакла телескопских огледала не могу лако ни да се обрађују до неопходног савршенства, нити да се транспортују јер чак ни најјаче пруге и путеви нису у стању да издрже терет (чак и када би се направило одговарајуће возило). По-

Суперновости из
космоса

ЛЕТЕЋЕ
ГРОБЉЕ
КАО ПРСТ У
ОКО

Илустровао Растко Ђирић

некад се оваква огледала деформишу под сопственом тежином па је потребно да се праве системи мањих огледала која формирају заједничку слику.

Огроман напредак учињен је последњих година управо по плану детектора што је, пре свега, омогућила савремена технологија материјала. Данашњи мера-

чи светлости нису фотографске плоче или око астронома, то су „букети“ стаклених цвчица под високим напонам и пресвучених веома танким слојем материјала осетљивог на светлост. Када и најмањи делић светлости – фотон – падне на ту површину, из ње искаче један електрон који се у снажном електричном

пољу убрзава и при сваком судару са површином избацује много нових електрона све док не настане лавина електрицитета коју можемо да измеримо.

Ове цевчице у стању су да виде светлост милион пута слабију од оне коју може да види људско око навикнуто на мрак. Детектори од стотина, па и хиљада, цевчица конструишу се посебно за сваки телескоп и тренутно их у свету има десетак. Могло би се рећи да су, заједно са пратећим телескопом, значајан део културне баштине величанствен као, рецимо, готске катедрале. Слично изради најбољих виолина, савршенство се тешко постиже. Страдиваријуси оптичких вишеканалних детектора раде у радионицама Опсерваторије аустралијског Националног универзитета у Камбери.

Инструментима овога типа смета свако „светлосно загађење“ јер они могу да примете и паљење шибице на Месецу. Због те осетљивости смештају се далеко од градова, аеродрома, на врхове планина или у беспућа. Замислите да неко окрене рефлектор право у такав телескоп – скупочени детектор био би једноставно уништен.

На жалост, управо то је судбина која прети свим постојећим уређајима, а све у име уметности. Одбор за прославу стогодишњице Ајфелове куле припрема се да најважнији догађај прославе 1989. године буде прво приказивање космичке уметности. Првонаграђени рад зове се Светлосни прстен. Лансираће га 800 километара изнад Земље у орбиту у којој ће се сваких 90 минута појављивати изнад наших глава. Реч је о 100 лопти повезаних у прстен које ће ракета потпуно испумпане лансирати у космос. За пумпање ће се побринути Сунце испаравањем одређене количине воде у балонима. Прстен ће бити пречника 24 километра а са земље ће изгледати велик као Месец. И сјај ће, наравно, бити сличан.

Уколико буде тешкоћа са овим, „ајфеловци“ имају у резерви и друго награђени пројекат – Арсат. То је рефлектујуће једро које ће нас сваких 11 сати осветљавати својом фокусираном пројекцијом Сунца. Они који буду у цетру зоне широке 5000 km из које ће се видети Арсат имаће више светлости него при пуном Месецу. Цене пројекта нису мале, али се уклапају у издатке прославе.

Пошто орбите овако великих објеката у вишим слојевима атмосфере, где још увек има мало гаса, не могу тачно да се предвиде, астрономи ће бити на великим мукама. Бежање од градова овде не помаже, а шанса да им светли прстен „упадне“ нежељено у видокруг је око један посто при сваком проласку. Када би неко уништио Студеницу, Дуомо у Фиренци или катедралу у Келну, то би био прави вандализам. После прве демонстрације космичке уметности сигурно ће уследити нове, поводом разних прослава или као политичка пропаганда. Нема сумње да ће ускоро полетети и две космичке флаше – једна у облику пепси а друга у облику кока-коле.

Но, пре васионске пропаганде развиће се неочекиван бизнис – космичко гробље. Звездана компанија из САД ради на изградњи орбиталних маузолеја за око 15.000 покојника (наравно довољно богатих). За пепео сваког од њих резервисана су у васиони око три кубна центиметра. Маузолеј ће бити довољно сјајан и видеће се са Земље како би родбина била у сталној вези са преминулима. Надлежне установе у САД одобриле су овај посао – за дивно чудо нико није питао астрономе шта мисле. А они су, наравно, огорчени. Већ сада је број постојећих – слабо рефлектујућих сателита – довољан да упропасти велики проценат снимака неба, а очекује се лансирање на стотине маузолеја који ће заувек унаказити небо.

ПРЕЦИ И ПОТОМЦИ

На аукцији коју је позната кућа „Сотби“ пре десетак година одржала у Монаку нашао се и шинел императора Наполеона I Бонапарте. После битке код Ватерлоа 1815. године, када је војвода од Веллингтона на челу енглеске војске победио Французе, шинел пораженог цара понео је са собом пруски фелдмар-

шал Блихер. Његовим потомцима је, очигледно, затребао новац.

У препуној аукционој дворани – где се налазило највише Француза – почела је ватрена лицитација. Чекић је, када је достигнута највиша понуђена сума, трипут удрио у сто и објављено је име срећног купца: „Његова милост, војвода од Веллингтона!“

Двораном се разлегао жамор, само што се запрепашћење стишало, јасно се чуо женски глас на француском: „Господо, зар је он још жив?“

НЕЖАН НЕКИ НАРОД

Постоје два објашњења за енглески израз „правило палца“.

Прво: размак од врха нокта до првог зглавка на палцу још се користи као мера за дужину звана инч и износи 2,54 центиметра.

Друго: стари британски закон, као и многи још на снази колико да се лоштује традиција, забрањује мужу да туче жену штапом дебљим од његовог палца. ■

Илустровао: Димитрије Костић

ВЕОМА СРЕЋНА ОКОЛНОСТ

Новопечени репортер једног листа из Стокхолма описао је у дневној хроници следећи догађај:

„Синоћ се господин Густав Петерсон пробудио усред ноћи и учинило му се да је у спаваћој соби допов. Одмах је извукао револвер који је држао испод јастука и опатио. Касније се испоставило да је хитац направио рупу на његовим панталонама пребаченим преко наслона столице.“

Господин Петерсона је од преране трагичне смрти спасла само заиста срећна околност што је свукао панталоне пре него што је легао да спава.“ ■

КАСПАР ЧЕТРНАЕСТИ

Када се догоди да се за столом у чувеном хотелу „Савој“ у Лондону нађе друштво од тринаест особа, нико од њих не треба да се узрујава због евентуалне опасности од баксуза. Јер, ту је Каспар, велики дрвени мачак, кога ће шеф сале да посади као четрнаестог. ■

НАЈСТАРИЈА ПРОФЕСИЈА НА СВЕТУ

Три пријатеља се препиру чија је професија најстарија.

– Моја – каже хирург. – У Библији јасно пише да је Ева створена од извађеног Адамовог ребра.

– Ни случајно! – упада инжењер. – Пре него што се то догодило, морали су да буду обављени обимни инжењерски послови пошто је, како такође јасно пише у Библији, у року од само шест дана Земља створена из хаоса.

– Да, да – на то ће политичар – а шта мислите ко је направио тај хаос? ■

ТРИЈУМФ ЕЛЕКТРОНИКЕ

Године 1969. неаутоматизована Поштанска служба у Сједињеним Америчким Државама испоручивала је писмо прве класе за 1,5 дана. Данас, када је ПТТ високоаутоматизована, исто писмо стиже примаоцу за 1,68 дана. ■

ЖИВОТ

ПИШЕ

ДРАМЕ

НЕ БАЦАЈ СТАРЕ СТВАРИ!

ПИЛОТ ХЕЛИКОПТЕРА СЕ ПИТАО КОЛИКО МОГУ ДВОЈИЦА НЕСРЕЋНИКА ДА ИЗДРЖЕ У ВОДИ, НА ТЕМПЕРАТУРИ ОД -2°C

Цесна 180 надлетала је залеђене воде залива Кук, на Аљасци. За командама се налазио Марв Милем, геоматар, стар 32 године. Поред њега је седео Кен Брусард, његов вршњак, пријатељ и послодавац. Враћали су се у Енкориџ, у канцеларију, после ручка у једном хотелу удаљеном четрдесетак километара. Обојица су страшно волели авијацију, дивље лепоте далеког Севера и лов. Већ су правили планове за лов:

– Ове године ће сезона сигурно бити добра – рекао је Кен. Али, пилот није одговорио. Приметио је да мотор пушта чудне звуке. Погледао је командну таблу и видео да је његов страх оправдан. Нешто није било у реду са авионом.

Одмах је послао радио-поруку аеродрому у Мерил Филду, тражећи помоћ. Почео је да тражи место за слетање. Лево од авиона, међу огромним блоковима леда, који су поигравали на узбурканом мору, приметио је један пешчани спруд и усмерио авион према њему. Убрзо је летелица додирнула точковима тло, затресла се од наглог слетања и умирила се. Марв је мирно рекао:

– Нема ни 8 km до војне базе Елендорф. Спасиоци ће брзо стићи хеликоптером.

А онда је приметио да вода улази испод врата „цесне“, и да авион почиње полако да плови. Морали су одмах да га напусте. Била је то плима у заливу Кук, чувена по томе што је једна од највећих на

свету. Морали су да изађу из авиона, а човек не може издржати више од 30 минута у води од -2°C .

Марв је узео два сигнална уређаја: један јефтинији модел купљен пре петнаест година, за који уопште није мислио да ће му бити од користи, и други, савремени модел. Стари модел је ставио свом другару у џеп и додао:

– Захваљујући овим стварчицама, могу нас пронаћи помоћу радио-таласа. Само пазите да не поквасите ово, јер није херметички затворено.

А онда су изашли. Неколико секунди касније, један талас потопио је авион. Кен је изгубио равнотежу и упао у воду.

– Не пливај! – довикнуо му је Марв. Ухвати се за санту.

И он је већ био у води до појаса а таласи су били тако снажни да се једва одржавао на ногама. Што је најгоре, осећао је да тоне. Живи песак! Покушао је да подигне ногу. Узалуд! Успео је ипак да извуче ногу из ципеле. Брзо је ослободио и другу ногу. Вода му је допирала већ до груди. Допливао је до санте за коју се држао Кен и ухватио га је за крагну.

Ухвати се и ти за мене, за крагну. Тако ћемо моћи да плутамо, а да не потонемо. То нам је једини спас.

Кен је имао пуно поверење у искусног Марва. Ухватио се из све снаге за њега. Један другом држали су живот у рукама.

Авион „кингберд Ц-130“ био је на пробном лету кад је добио поруку из Центра за спасавање у Енкориџу да се једна „цесна са два члана посаде изгубила у заливу.

Пилот Френк Месон одмах се упутио ка заливу. Радио-везист је убрзо ухватио знаке сигналног уре-

ђаја и у трен ока одредио где се догодила несрећа. Одмах је позван хеликоптер за спасавање. Само да два несрећника издрже!

Марв је осећао да дрхти. Струје су га вукле. Ледени блокови су га ударили. Неће издржати још дуго. Кенов поглед је већ био празан, а усне су му биле модре.

Кену је долазило да урла од бола. Мислио је на жену, на летовање на Хавајима. Није приметио да је антена његовог уређаја потонула. Марв је то видео и пустио му крагну да је исправи. Кен је промрљао:

– Не пуштај ме. То нам је једини спас.

Хеликоптер је у међувремену кренуо.

Марва су толико пекле очи да је једва гледао. Видео је да се санта за коју се држе удаљује од обале. Високо-горе, пролетео је авион. Марв је хтео да охрабри Кена који се тресао од напада кашља, али није успео да прозбори ни реч.

Пилот хеликоптера стигао је изнад залива. Кроз главу му је прострујала мисао: „Заиста је стравично умрети овде“. Из базе је добио тачна упутства о томе где се налазе унесрећени и одмах се упутио тамо.

Марв је погледао Кена. Његов другар био је непомичан. Прогрмусао га је, а овај није реаговао. Утом је на небу угледао авион.

Алекс Васута, спасилац, угледао је унесрећене. Пилот је пажљиво спустио хеликоптер, што је могао ниже. Сваки нагли маневар могао је бити кобан по Марва и Кена. А онда је испустио столицу са конопцима и унесрећене су једног по једног попели у хеликоптер. Ту су им указали прву помоћ, а затим их пребацили у болницу. Марв је имао температуру 34°C , а Кен 32°C . Али, за дивно чудо, обојица су после три дана напустила болницу без икаквих последица. Касније су сазнали да их није спасао супермодерни сигнални уређај, него онај стари, који Марв умало није бацио!

В. И.

ЧОВЕК СА 35000 ДЕЦЕ

ДА ЛИ СТЕ ЧУЛИ ЗА
SOS-СЕЛА?

— Пробуди се, мама! — викала су два дечака. Жена се није ни помакла. Била је мртва.

У палестинском логору који су Израелци напали тог јуна 1982, четворогодишњи Хасан и седмогодишњи Али постали су тако део армије од више хиљада деце без родитеља у земљи разореној ратом. На Хасанову и Алијеву срећу у Либану је већ постојало такозвано SOS-село за децу без родитеља које је основао Аустријанац Херман Гмајнер. Реч је о човеку који је збринуо преко 35 хиљада малишана из више од 75 земаља у тим приватним сиротишима на свим географским ширинама.

Помоћ деци каква су Хасан и Али, била је животна преокупација Хермана Гмајнера, сина аустријског фармера. Али, ни једног тренутка није у мислима видео класичан дом за децу без родитеља, већ је замишљао кућу у којој би живело шесторо до дванаесторо деце са SOS-мајком и чинило једну породицу. Петнаест до двадесет таквих кућа било би једно SOS-село које би се налазило у неком већем месту где би деца ишла у школу и дружила се с другом децом. Никако није желео да се та деца осећају другачије од остале.

Од врата до врата

За разлику од других установа за децу без родитеља, SOS-деца не могу да се усвоје. Она остају са SOS-мајком све до своје четрнаесте-петнаесте године, а онда се селе у SOS-омладинске домове у најближем граду ради даљег школовања. Ова организација не престаје да брине о њима све док не буду способни да сами зарађују за живот. На овај начин деца су сигурна да их неће изненада некуд

ДЕЦА БЕЗ РОДИТЕЉА

НИСУ СВУДА НА
УЛИЦИ, АЛИ ОВО ЈЕ

ПРИМЕР КОЈИ

ПРЕВАЗИЛАЗИ

ГРАНИЦЕ ЈЕДНЕ

ЗЕМЉЕ И ЗАТО

АУСТРИЈАНАЦ

ГМАЈНЕР С ПРАВОМ

ЗАСЛУЖУЈЕ

ПОШТОВАЊЕ. И

МНОГО ВИШЕ ОД

ТОГА

● ● ●

преселити и одвојити од брата или сестре.

Гмајнер је после другог светског рата дошао на идеју да оснује овакву организацију. Тада је био на студијама медицине у Инсбруку. Хиљаде сирочади лутало је по бомбама разореном граду. Дирнут, млади Гмајнер је пошто-пото желео да им помогне. Узео је своју скромну уштеђевину и, да би је уве-

ћао, кренуо да моли од врата до врата. Новембра 1949. основао је Покрет за подизање SOS-села за сирочад.

До краја 1950. Гмајнер је успео да обезбеди довољно „мајки“, али и новца за изградњу пет кућа на земљишту које му је поклонило градско веће Имста, месташца 55 километара западно од Инсбрука. Када је ово село свечано отворено на дан дочека 1951. године нико није ни слутео да је то само прво од двеста SOS-села која ће нићи на читавој Земљиној кугли. Одмах после Аустрије, оваква села подигнута су у Француској, Савезној Републици Немачкој, Италији и Шпанији. А онда, у наредне три деценије, како су политички преокрети и економске кризе од многе деце начинили сирочад, никла су нова — у Азији, Јужној Америци, Африци и Централној Америци.

SOS-мајке се пажљиво бирају. Пошто је немогуће наћи довољно парова који

желе свој живот да посвете бризи о туђој деци, SOS-организација је одлучила да овај посао препусти удовицама или неудатим женама између 25 и 40 година. Није потребно никакво посебно обучавање таквих жена. „Треба само да имају квалитете какве поседује права мајка: топлину, брижност, поузданост“, каже Гмајнер.

Предложен за Нобелову награду

Жене које се кандидују за мајке прво наступају као „тетке“. Помажу у селу и брину о оној деци чија је мајка болесна или на одмору. После годину дана пробног рада, директор SOS-села и остале мајке дају оцену о томе да ли она може да води једно домаћинство.

SOS-мајка прима плату, али и месечни додатак за свако дете. Како ће га потрошити, препуштено је њој. Она купује храну и одећу, кува, помаже деци у учењу, изводи их у шет-

њу... Наравно и деца помажу њој, што зависи од година старости и од обавеза у школи. Све у свему, живи се као у свакој породици.

Много новца је потребно да би се издржавала једна тако велика породица. SOS-организација има дванаест огранака у Европи и Сједињеним Америчким Државама који скупљају добровољне прилоге. Ту су и милиони појединаца-добротвора. Тако годишњи приход SOS-организације износи 70 милиона долара.

А неуморни Гмајнер (предложен за Нобелову награду за мир већ неколико пута и добитник више од сто међународних признања) каже: „Мој сан је да у свакој држави постоји бар једно SOS-село које би послужило као модел како помоћи тој једној деци. Ја то сигурно нећу доживети, али видим дан када ће свако напуштено дете наћи свој дом и имати срећно детињство.“

С. И.

ПРОЧИТАЈ ПРОСКИТАЈ

ФОТОКОПИРАЊЕ НЕМОГУЋЕ

Шпијунима и варалицама је одзвонило. Више неће моћи да фотокопирају све што им допадне шака. Једна канадска фирма произвела је папир који тако добро упија светлост да је немогуће фотокопирати текст који је на њему откуцан. Када у машину за фотокопирање ставите тај папир и покушате да копирате оно што је на њему, излазе потпуно црне копије на којима се не види ни једно једино слово. До овог открића дошло се случајно, кад је

Канађанин Норман Гарднер, непажњом просуо једну хемикалију на хартију. Чим је схватио каква је ефекат произвео, обратио се једном канадском универзитету, затим патентирао свој проналазак и почео да производи необичну хартију. Није тешко погодити ко су главни купци: војска, адвокати, бележници, истраживачи и сви они који имају посла са тајним или поверљивим документима. Наручбине просто пљуште! ■

СПОРНО БУЂЕЊЕ РОМЕОВЕ ЈУЛИЈЕ

У првој сцени четвртог чина Шекспирове трагедије „Ромео и Јулија“, најславније од свих љубавних драма у светској књижевности, Јулију, која је кобно заљубљена у Ромеа као и он у њу, родитељи хоће да удају за грофа Париса и она у очајању, решена пре да умре но да пристане на то, тражи помоћ од монаха Лоренца. Видећи да девојка сматра да је љубав драгоценија до живота, и да јој не недостаје храбрости, Лоренцо јој предлаже да предузме „нешто слично смрти“ што ће заварати њене родитеље Капулете (који гаје безумно непријатељство према Ромеовим – Монтегидејима), они ће је сахранити у „стару засвођену породичну гробницу“ одакле ће је Ромео спасти и одвести ноћу у Мантову. Он пружа девојци бочицу с тајанственом течношћу с овим речима:

Бочицу ову узми, па кад
легнеш
у постељу, испиј чист
напитак тај,
и одмах ће ти кроз вене
потећи
сок што те хлади и
успављује.
Било ће пресећи свој
природни ток
и стати: ни топлота нити
дах
одавати неће да си жива
још;
руже са твојих усана,
образа
свенуће тада у пепео сив;
очни ти капци/склопиће
се као када смрт затвара
дан живота. Сваки
део тела, лишен моћи
кретања,
укочен, хладан и тврд,
изгледаће
као смрт; у тој
позајмљеној слици
увеле смрти ти ћеш
остати
четрдесет и два сата, а
тада ћеш
пробудити се ко из
слатког сна.

Да ли човек заиста може да преживи такво стање? Шта о томе каже данашња медицина?

Шекспир је приближно описао симптоме клиничке смрти. Заустављање дисања, нестанак pulsa, снижена температура тела, првенствено руку и ногу. Такво стање може да се појави и после великих доза разних средстава за спавање или наркотика, дрога. Али, ако се отрованом не пружи помоћ, већ после неколико часова наступа смрт.

А њега могу да извуку из дубоког сна само други, веома јаки лекови који стимулишу рад централног нервног система, рецимо: кофени, циризин, стрихнин, коридиамин и други. И они се морају унети у организам, најда-

ље један до два часа после тровања. Ни о каквом буђењу после двадесет и четири часа или четрдесет два сата нема ни говора.

Капулети су поверовали да је Јулија мртва, али стицајем несретних околности, Ромео мисли исто, па испија отров и умире. Јулија се буди и видећи њега мртвог и сама се прободје ножем...

То да су Јулијини најближи поверовали да је заиста мртва, сасвим је могуће. У та далека времена, пре више од 400 година, такве су грешке биле сасвим могуће јер још нису постојали, како би се то стручно рекло, прецизни критеријуми за утврђивање смрти. Отуд је постојала вероватноћа да човека који умире или само дубоко спава прогласе

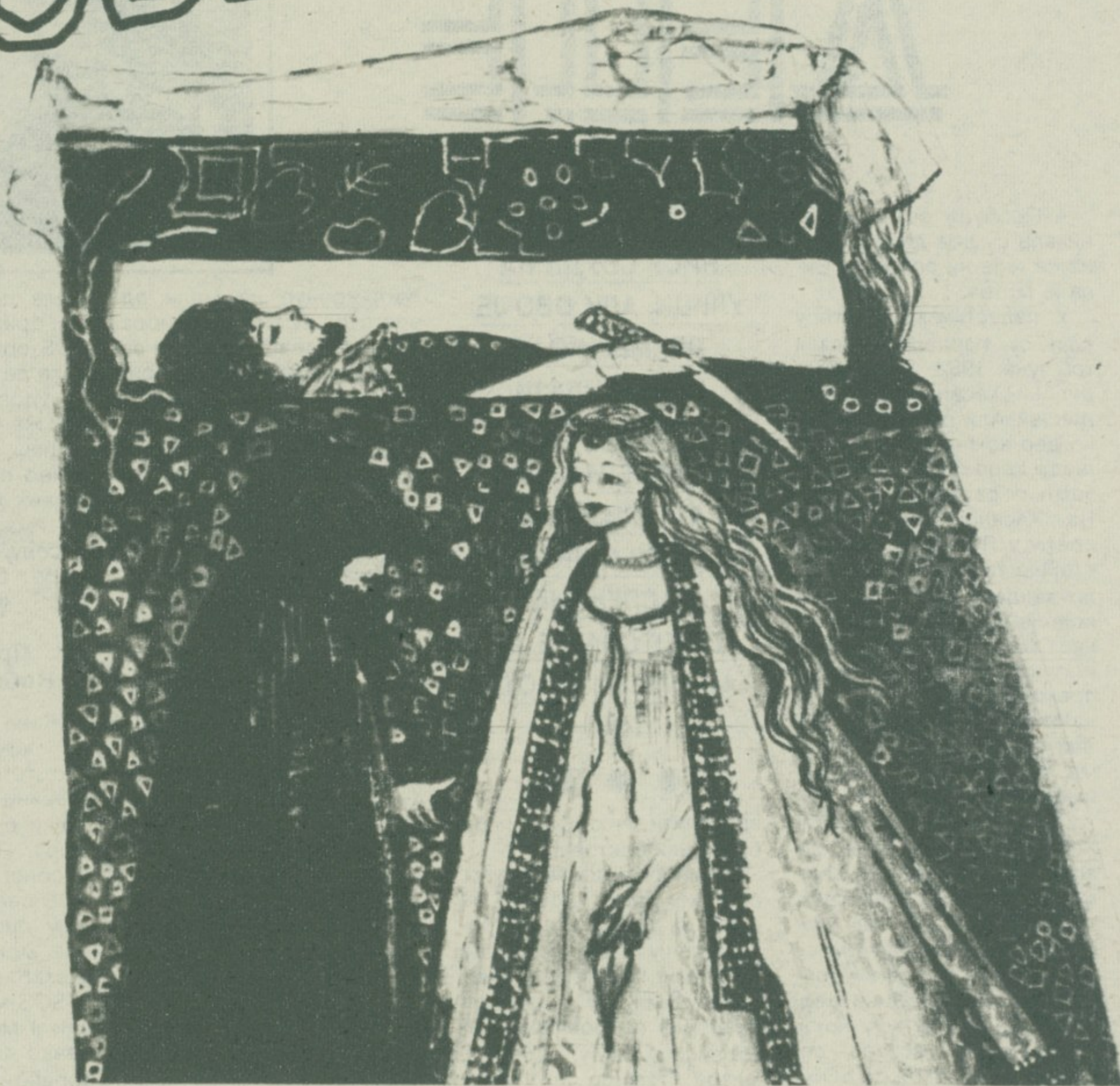
мртвим. У медицинској, али и у уметничкој литератури, описани су многи случајеви кад су сахрањени живи људи. Познати амерички писац Едгар Алан По, рецимо, наводи неколико таквих случајева у причи која се баш тако и зове „Живи закопани“.

Исту „грешку“ прави и Александар Дима у роману „Гроф Монте Кристо“: Едмонд Дантес, желећи да спасе Валентину од покварене госпође Де Вилфор, даје девојци неку чудотворну лекарију, а кад је после двадесет и четири часа сахране у породичној гробници, оживљава је другим чаробним напитком. Међутим, са гледишта данашње медицине овако нешто је једноставно немогуће. Нити има таквих средста-

ва, нити контрасредстава, поготову не кад прође дан и ноћ од тровања.

Још неколико речи о Шекспиру. У трагедији „Хамлет“ данског краља отрује брат да би се домогао краљеве и престола. Убиство је „савршено“: уснулом краљу сипан је у ухо „отров од бунике“. Узимати бунуку било како, поготову трпати је у уши свакако се никоме не препоручује јер може да штети здрављу, али да бунука убије – то нема везе са истином. Ради се просто о такозваној уметничкој слободи, ауторовом претеривању, баш као што је то случај и са описом чудесног Јулијиног буђења.

В. М.

Илустровао: Деса Керечки

КРОУА ИДЕО

ТЕКСТ: ДЕЈВИД МАЈКЕЛИНИ (DAVID MICHELINIE) ЦРТЕЖ: УОЛФГАНГ БРЕТ БЛЕВИНС (BRET BLEVINS)
ТУШИРАЊЕ: ВИНСЕНТ КОЛЕТА (VINCENT COLLETTA)

ПЛАНЕТУ КРОУА НАПА-
ЛА ЈЕ **ЗВЕР** СА
СВОЈИМ УБИЦАМА.
ЗВЕР ВЛАДА ИЗ ЦРНЕ
ТВРЂАВЕ КОЈА СВАКЕ
ЗОРЕ МЕНЈА ЛОКАЦИЈУ...

ОТПОР ЈЕ ПРУЖИО ЈЕДИ-
НО МЛАДИ КРАЉ КОЛВИН,
ТОРКИН СА СВОЈИМ РАТ-
НИЦИМА-ЛОПОВИМА, СТА-
РАЦ ИЖИР И БУТЛОВИ
КИКЛОП...

ОМАРАГДНИ ПРОРОК,
КОЈИ ЈЕ ПОШАО СА
ЊИМА, ТРЕБА ДА У
ВЕЛИКОЈ МОЧВАРИ,
ПОГЛАДИ ПОЛОЖАЈ ЦР-
НЕ ТВРЂАВЕ, У КОЈУ
ЈЕ ОДВЕДЕНА БУДУ-
РА КОЛВИНОВА ЖЕНА...

ТО ВЕРОВАЊЕ ЈЕ ТРЕБА-
ЛО ДА БУДЕ СПАС ЗА
КРОУА. АЛИ САДА СУ ОЕ
КОЛВИН И ЊЕГОВИ ЛУ-
ДИ СУОЧЕНИ СА ДРУГИМ
ПРОБЛЕМОМ: КАКО ДА
СПАСУ **ВЛАСТИТЕ**
ЖИВОТЕ!

ПО-
ГЛЕ-
ДАЈ-
ТЕ!

УБИЦЕ!

У ЦРНОЈ ТЕРЉАВИ КОШМАР
СЕ НАСТАВИО...

МОРИ БЕШ
ДА ИДЕШ ДАЕ ГОД
ЖЕЛИШ УНУТАР
ОВИХ ЗИДОВА,
ОДАКЛЕ БЕШ ВЛА-
ДАТИ ОВИМ ОВЕ-
ТОМ... А И МНО-
ГИМ ДРУГИМА...

НЕ МОЖЕШ
ПОБЕГТИ!

... ПРЕКО
МОСТА ...

ОПИРУЈУ СЕ УЖАСУ
КОЈИ БЛОКИРА МИСЛИ,
КРАЈИЦА ЛИЦА ЈЕ
ПОЈАРИЛА...

... КРОЗ ТУНЕЛЕ ПУНЕ РУКУ
КОЈЕ ГРАБЕ, ДО ЗГРАДЕ
ОД СТАКЛОСТОГ КАМЕНА.
ПОМИСЛИЛА ЈЕ ДА РЕ ТУ
МОРИ ДА ПРЕДАХНЕ...

... НЕ ОЧЕКУЈУЋИ
ДА ЈЕ У ТОЈ
ТАМНОЈ КУТИРИ...

... ИЗ ХОДНИКЕ ГО-
ТОВО СПОЈЕНИХ ЗИ-
ДОВА ...

... НЕШТО
ВРЕБА!

„ДОК ЈЕ ИЗА ЊИХ ОСТАО ЈЕДНООКИ
СТРАЖАР, ОСЕТАОМ И НА НАСЛАВИЈУ
СВЕТЛОСТ, КРЕТАЊЕ, ЗВУК“

„КАО И НА ШУМ ТАМАСА КОЈИ
СУ СЕ САДА ОДБИЈАЛИ О НЕШТО
ЧВРШЋЕ ОД ПЕШМАНЕ ОБАЛЕ“

ЕНО ТРИ
ДРВЕТА,
БРАТЕ!

ОВАЈ
ШТО ЖЕ
ЛИ САЗНА-
ЊЕ, ЈЕДИ-
НИ МОЖЕ
ОД МНОМ!

ДОБРО, ПРО-
РОЧЕ!

ВИ ОСТАЛИ
ЧЕКАЈТЕ!

РЕЛ СЕ ОМАЈНИЧКИ ПРО-
БИЈАО КРОЗ МАХОВИНУ
И ЛОЗЕ У МОЧВАРИ...

„ЈЕР САМО ЈЕ
ОН ЗНАО“

„КАКВА ОТВАРНА
ОПАСНОСТ ПРЕТИ У
ВЕЛИКОЈ МОЧВАРИ“

ЕВО ТИ!

ЗВЕР ИМА
МНОГА ОРУЖЈА!
ОВО ЈЕ БИЛО
ЈЕДНО ОД
ЊИХ!

А ГДЕ ЈЕ
ПРОРОК?

НАШАО САМ ПРО-
РОКОВ ЛЕШ У
МОЧВАРИ...

ДАО ЈЕ
ЖИВОТ ЗА
НАС!

ОХ... ШМРК...
МИ ЈЕ БИО
ПОРОДИЦА!

МИ СМО
САДА
ТВОЈА
ПОРО-
ДИЦА!

А КАКО БЕМО
БЕЗ ПРОРОКА НА-
БИ ЦРНУ ТЕРЉА-
БУ?

ХИ... МИСЛИМ
ДА НАМ ЈЕДИ-
НО МОЖЕ ПО-
МОЋИ УДОВИ-
ЦА ОД ПАУ-
ЧИНЕ!

ОНА НЕ ПО-
МАЖЕ НИ-
КОМ... И ОД
ЊЕ СЕ НИКО
ЖИВ НЕ
ВРАЋА!

ЗА-
ИСТА ЈЕ
МОЋНА...
АЛИ, МОЖДА
МЕНЕ НЕЋЕ
УВИТИ, ЈЕР
ЈОШ ЗНАМ
ПРАВО
ИМЕ!

ЊЕНО ПРАВО ИМЕ
ЈЕ СМРТ!

НЕКАДА ЈЕ
НОСИЛА ЈЕДНО
ДРЕВНО, МОЋНО
ИМЕ...

МОРАМ ДА
ПОКУШАМ... УЛОГ
ЈЕ МНОГО ВЕЋИ
ОД МОГ ВЛАСТИ-
ТОГ ЖИВОТА!

НАГИБ НИЈЕ БИО ВЕЛИК,
АЛИ ЈЕ УСПОН БИО ДУГ
И НАПОРАН...

АЛИ, КАДА СЕ ИЖ-
НИР ПРИБЛИЖИО
ПЕЋИНИ, УМОР СЕ
ПОВУКАО
ПРЕД...

...СТРА-
ХОМ...

ТРА...ЕКХЕ

ТРАЖИМ
УДОВИЦУ ОД
ПАУЧИНЕ!

У ЧАУРИ,
У СРЕ-
ДИШТУ
ПАУЧИНЕ...

ПРИЂИ... И
УМРИ!

СТАРАЦ ЈЕ КРЕНУО, БО-
РЕБИ СЕ ДА ОДРЖИ
РАВНОТЕЖУ НА ЛЕПЉИ-
ВИМ НИТИМА...

...КОЈЕ СУ СЕ НАХАЛЕ
ПОД ЈОШ ЈЕДНИМ ТЕ-
РЕТОМ...

ТЕК ТАДА ЈЕ ИЖНИР
ОХВАТИО ДА НИЈЕ...

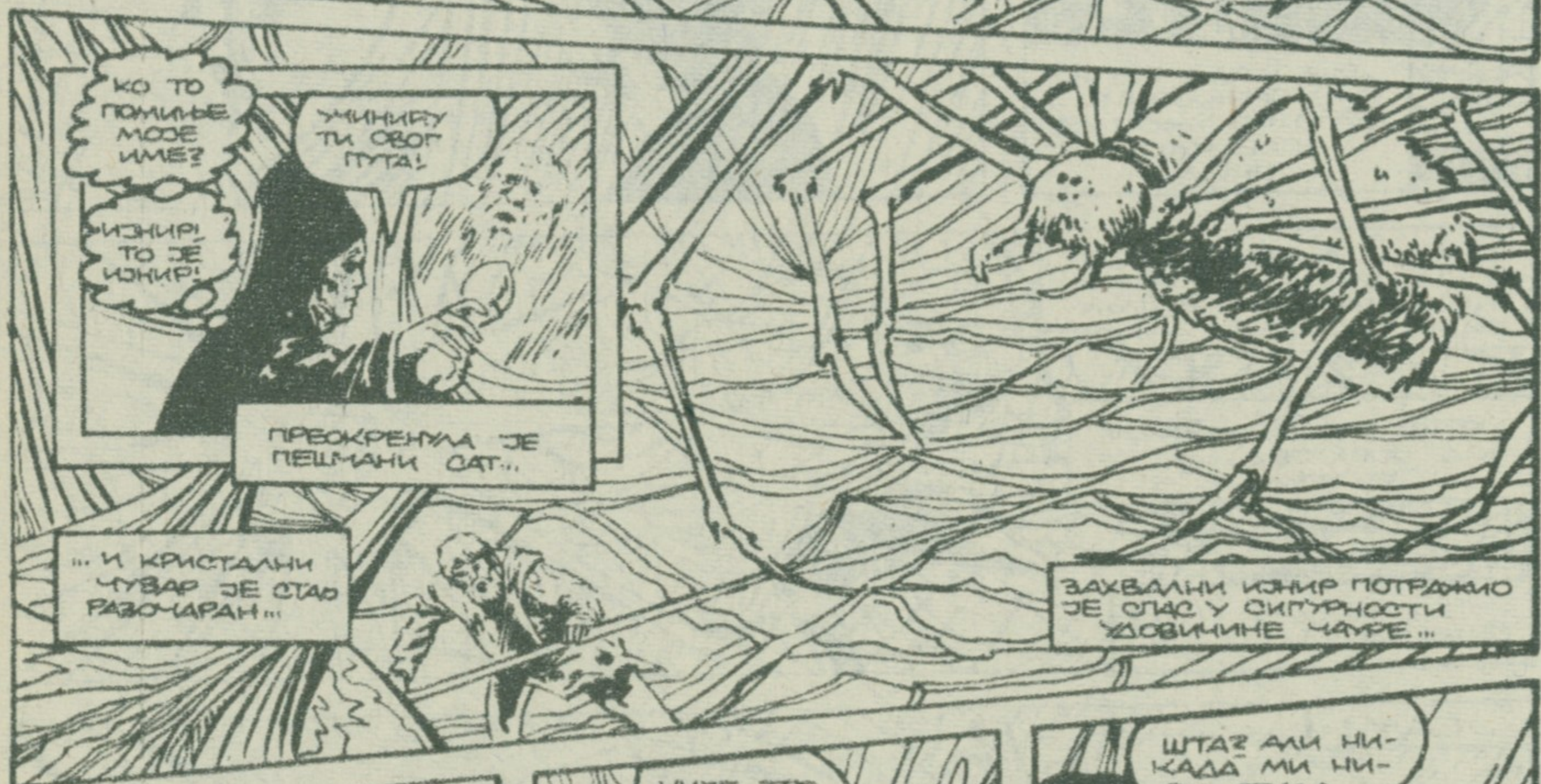
...САМ!

ЛИСА!
ПОМОЗИ МИ!

ЛИСА!

КО ТО
ПОМИЊЕ
МОЈЕ
ИМЕ?

УНИКЕРУ
ТИ ОВОГ
ПУТА!

УНИКЕР!
ТО ЈЕ
УНИКЕР!

ПРЕОКРЕЊУМА ЈЕ
ПЕШМАНИ САТ...

... И КРИСТАЛИ
ЧУВАР ЈЕ СТАО
РАЗОЧАРАН...

ЗАХВАЉНИ УНИКЕР ПОТРАЖИО
ЈЕ СЛАС У СИГУРНОСТИ
ДОВИЧИНЕ ЧАРЕ...

БИЛА САМ
МЛАДА КАД
САМ ПО-
СЛЕДЊИ
ПУТ ЧУЛА
ТО ИМЕ!

И
ЈА САМ
БИО МЛАД
КАД САМ
РА ПОСЛЕД-
ЊИ ПУТ
ИЗГОВО-
РИО!

НИЈЕ ТРЕ-
БАЛО ДА
МЕ ОСТА-
ВИШ, УН-
КЕРЕ!

МОРАО
САМ
ЗБОГ ДУЖ-
НОСТИ,
ЛИСА...

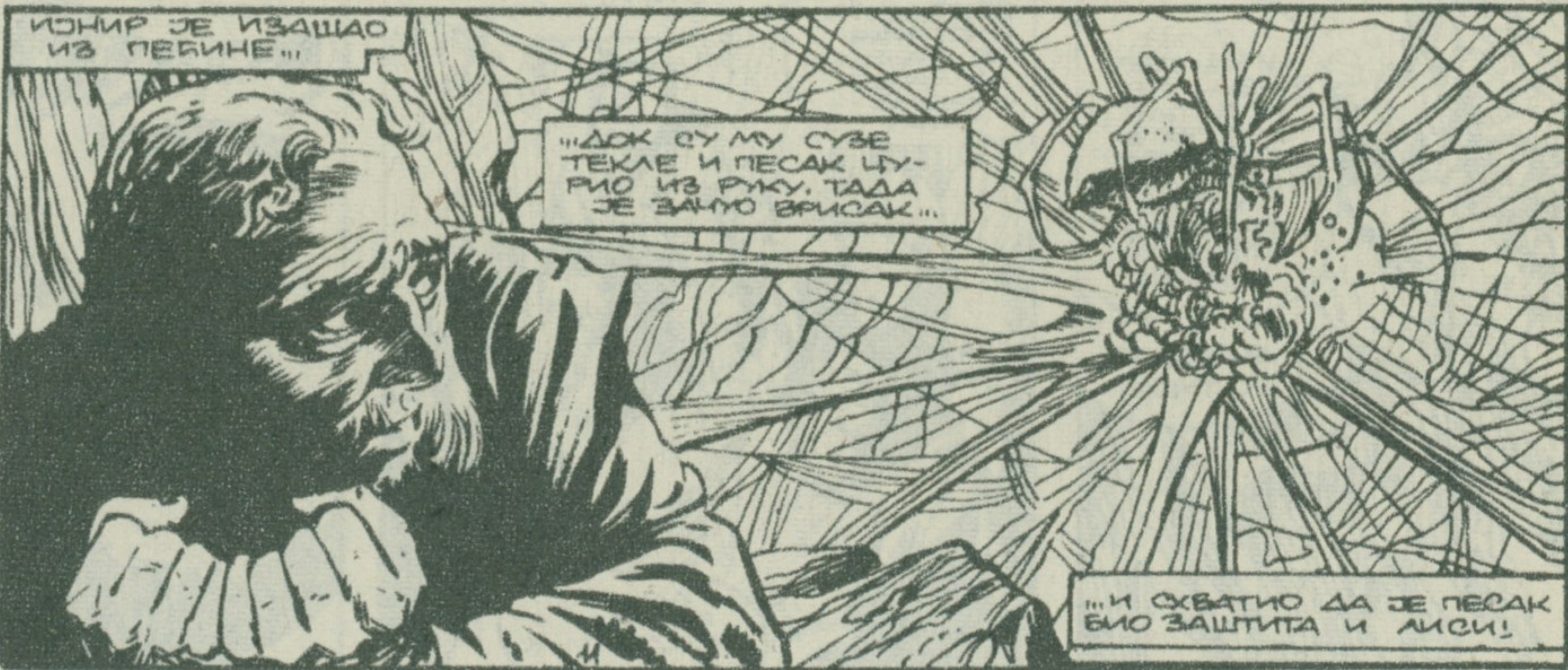
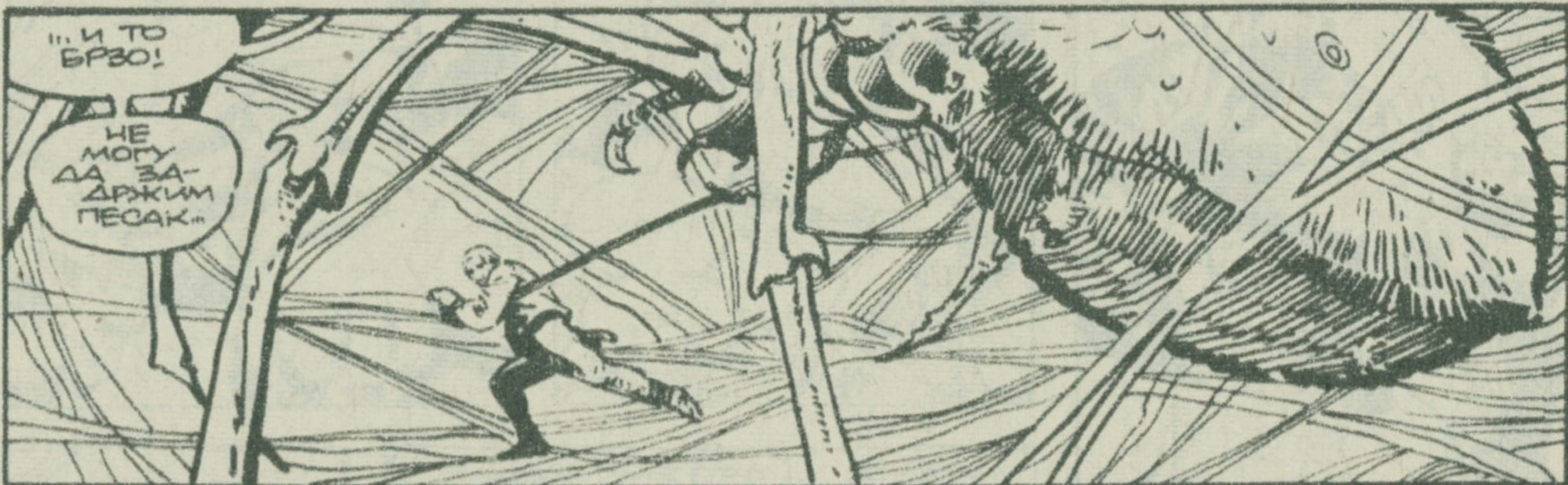
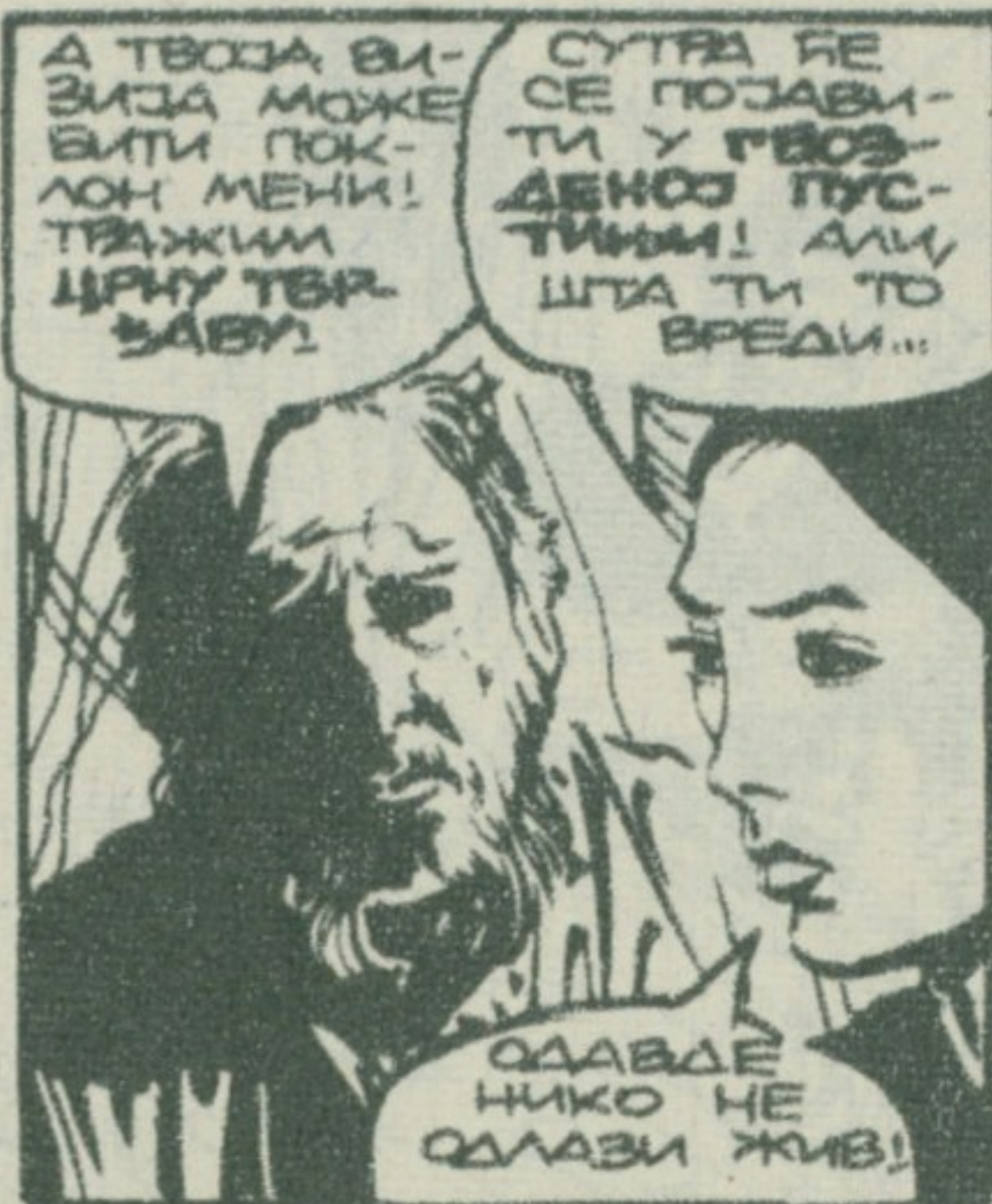
ИМАО
СИ И
СИНА!

ШТАЗ АЛИ НИ-
КАДА МИ НИ-
СИ РЕЧЛА...

ТИ СИ
ОТИШАО!
ОСТАЛА
САМ
САМА!
УБИЛА САМ
РА НА ПО-
РОЂАЈУ!

И ПАМНИКА
ЈЕ МОЖА КАЗ-
НА! НЕ МОЖЕШ
МИ ОПРОСТИТИ...

ИЗНИР ЈЕ СВЕЧАНО СА-
ХРАЊЕН...

...А ДРУЖИНА ЈЕ ОБЕРАЛА
ДА НЕГОВА ЖРТВА НЕЋЕ
БИТИ УЗАЉАНА...

УБРЗО ЗАТИМ РЕЛ ЈЕ У КАЊО-
НУ ДУГЕ УПЛЕО ДА ОСЕДЛА
ВАТРЕНЕ КОБИЛЕ...

...КОЈЕ СУ ПОЖУРИЛЕ БРЗИНОМ ВЕТ-
РА. ИЗ НИХОВИХ КОПИТА ИЗБИЈАО ЈЕ
ПЛАМЕН...

НОСИМЕ СУ ЗАХАЧЕ
КОЈИ СУ МОРАЛИ ДА
ПРЕБУ ХИЛОДУ КИЛО-
МЕТАРА ЗА ЈЕДАН ДАН...

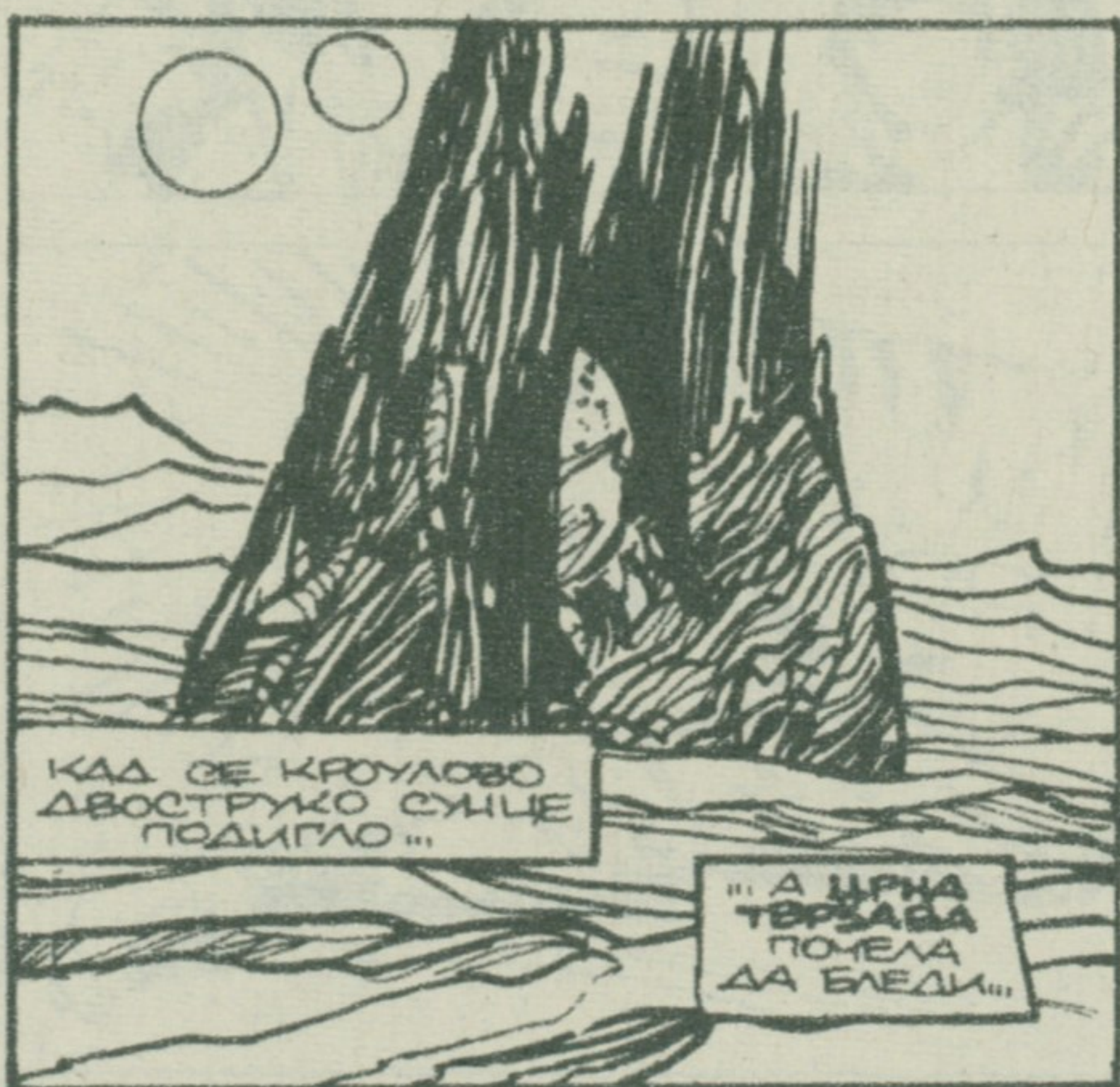
ЕНО ЈЕ!
ЦРНА
ТВРЂАВА!

САМО
БИ ЛУ-
ДАК ПО-
ЖЕЛЕО
ДА ЈОЈ
СЕ ПРИ-
БЛИЖИ!

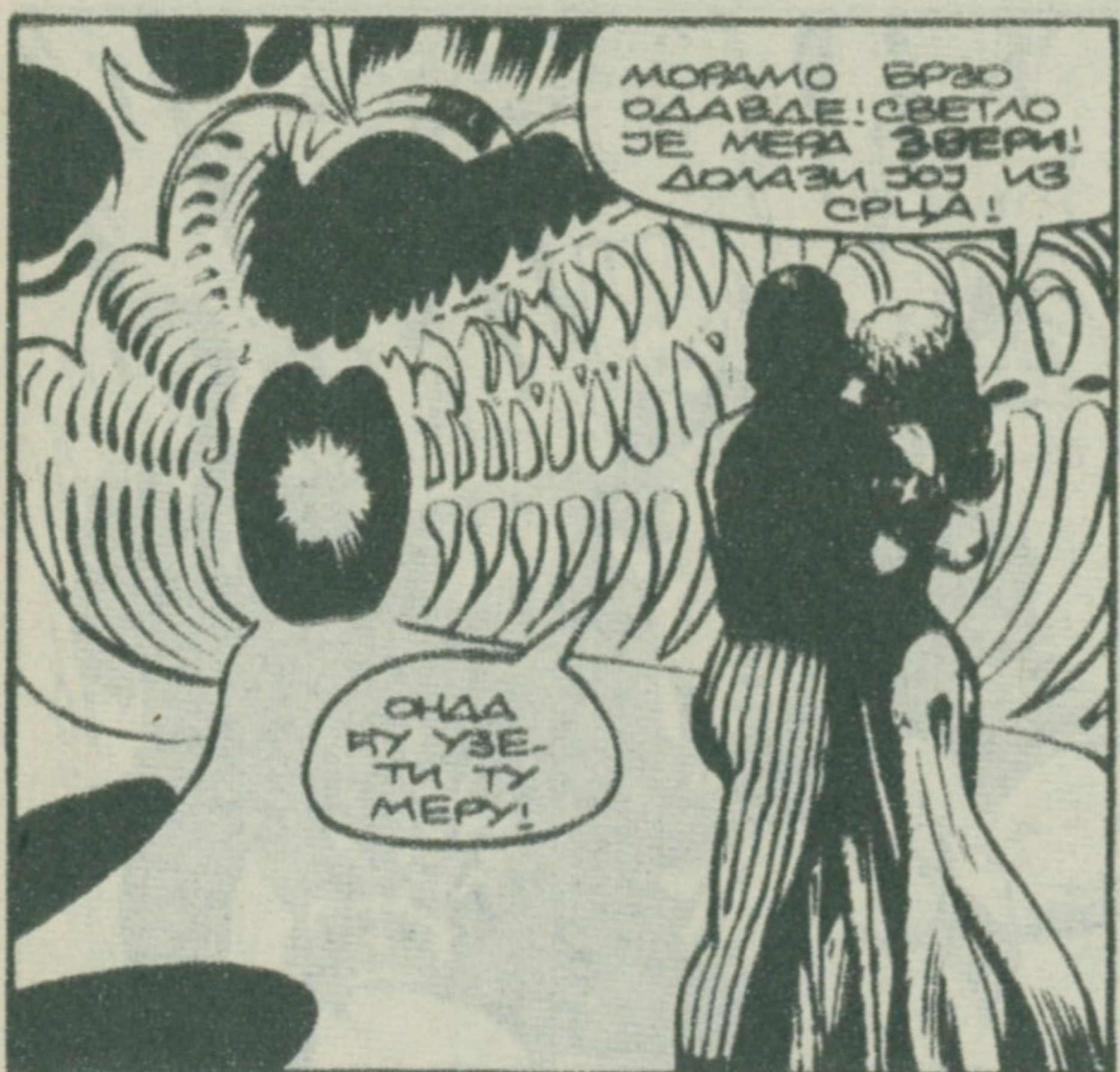
МИ
БЕМО ЈОЈ
ПРИБИ!

БРЗО!
СУИЦА РЕ
УСКРО
ИВАРИ!

КРАЉ И КРАЉИЦА НА-
ПУСТИЛИ СУ ХЕКСАГОН.
ИЗА ЊИХ УДАРИ СРЦА ЗВЕ-
РИ БИЛИ СУ СВЕ ЈАКИ,
СВЕТИЈИ И СВЕ ...

...БЛИЖИ...

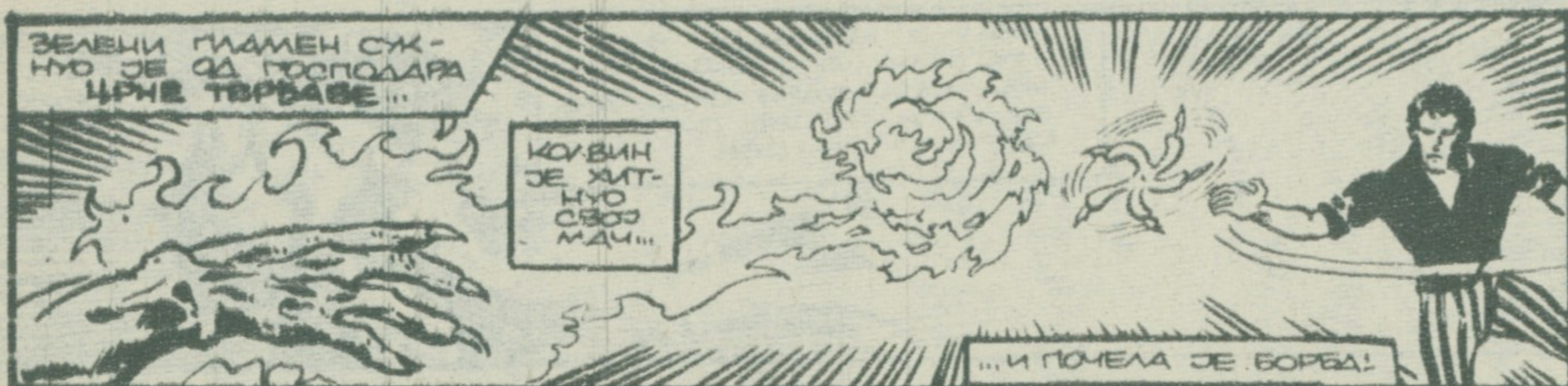

КОЛВИН ЈЕ ПОДИГАО СВОЈ
МАЧ. КРЕТАО СЕ ПАЖЉИВО,
ОСВЕЂАЈУЋИ СВЕ ВЕРУ ЈЕЗУ...

БИЛА ЈЕ ТО СТУДЕН
КОЈУ ЈЕ ШИРЛА...

...ЗВЕР!

ПАСИРАЈУЋА СВЕТ-
ЛОСТ ЈЕ ИЗБЛЕДЕ-
ЛА. ЗВЕР СЕ ЗА-
ТЕТУРАЛА !!!

...И ПАДА...

УБИЛИ СМО
ЗВЕР!

ПАЗИ! ПО-
БЕДА ЈЕ
БИЛА СУ-
ВИШЕ ЛА-
КА!

ДАМ САМ
УСПЕО!

КАД ПО-
НОВО УЗ-
МЕМ МАЧ,
ЧИТАВ
КРОЈА БЕ...

БУДМО!

АУХ!

БУШ!

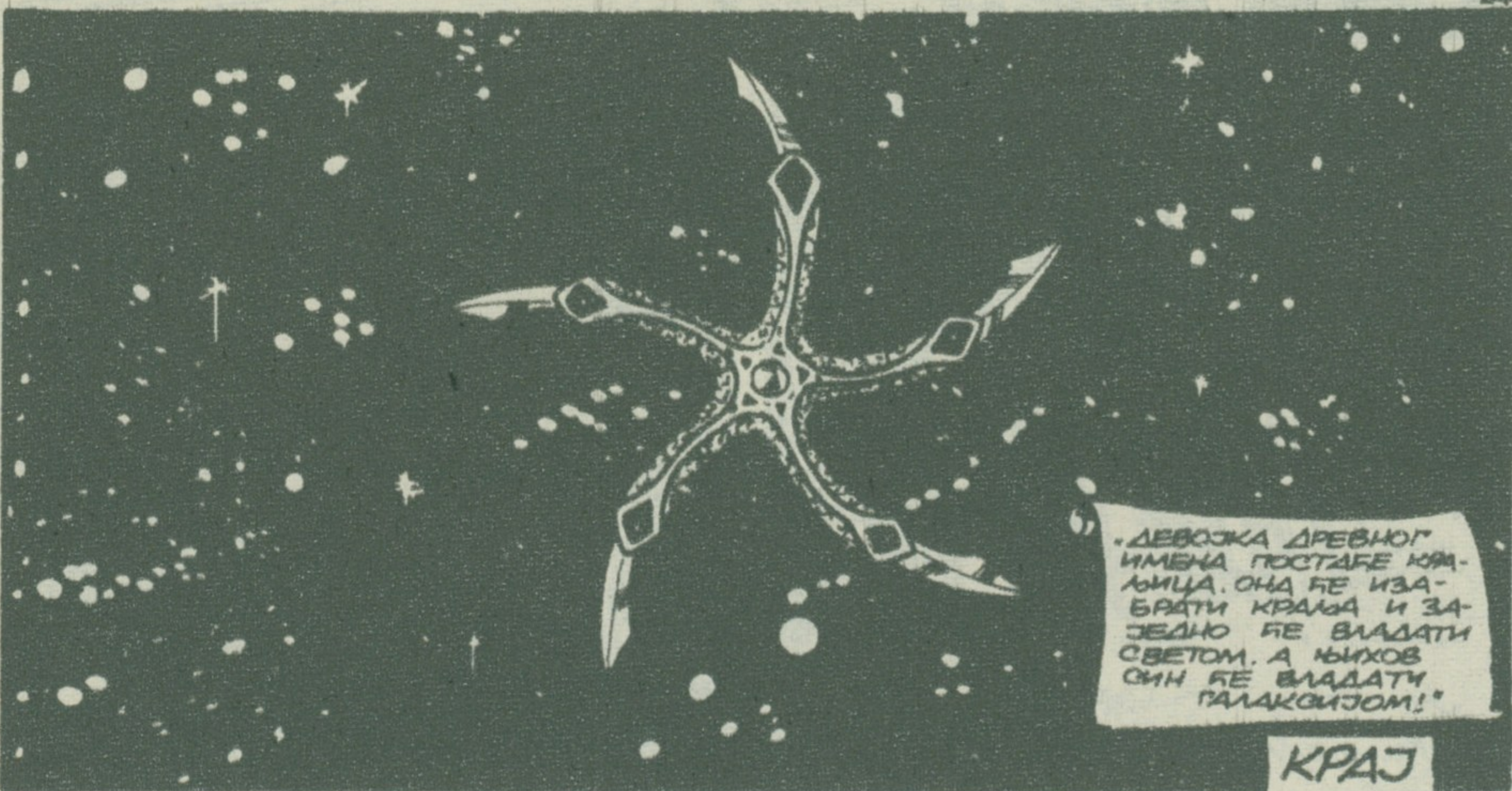

ОНА ЈЕ МОДА
КРАЈИЦА!

ДВА ТОЧКА ЗА СВАКИ ТЕРЕН

БИЦИКЛИСТИ ОСВАЈАЈУ ПЛАНИНЕ

Свет је
захватила
још
једна
манија
— циклотуризам

Чим је снег почео да се топи, неки зимски центри у Француској отворили су врата новој врсти гостују: љубитеље смучања заменили су љубитељи бицикла. Циклотурист, тако се сада зову савремени обожаваоци бициклизма у природи, заразили су се вирусом који је дошао с друге стране Атлантског океана. Није, наравно, реч о сиди већ о „маунтн бајку“ односно вожњи по планинама али на посебном бициклу. При томе се користе исте успињаче које користе и смучари, само се бицикл одвојено од човека закачи на ски-лифт или гондолу.

Нема блатобрана, светла, пумпе...

У планинско-смучарски центар Ла Плањ у Савоји, који је познат као први европски центар „маунтн бајка“, ових дана су, иако још има снега, стигли први циклотуристи. Да би могли да возе по планини, морају да изнајме или допреме посебан бицикл који у Француској скраћено зову „VTT“ од речи „бицикл за сваки терен“. Овај бицикл је прављен по угледу на калифорнијски бицикл за планине и на први поглед не разликује се од обичног. То је бицикл за одрасле, по конструкцији негде на пола пута између обичног бицикла и ВМХ-а, он је са дебелим гумама који су после филма Е. Т. прва почела да возе деца у предграђима великих градова. У ствари, бицикл VTT личи на добри стари бицикл какав су некад возили наши родитељи јер је мало робустнији, има мало дубље гуме и нешто шири и раван управљач који подсећа на оне код мотоцикла. Кочни-

це су такође нешто измењене, нема блатобрана, светло или пумпу. Вози се, природно, само дању а потребне ситнице носе се у ранцу на леђима.

Како изгледа вожња на таквом бициклу и по тешким планинским теренима? На сартарту ништа необично: циклотуриста ради све оно што и обични градски бициклиста када после дужег времена жели да користи свој двоточкаш. Дакле – проверава гуме, намешта потребну висину седла, испробава кочнице... и креће пун поверења. У почетку на путу нема никаквих мука – бицикл VTT просто лети по асфалту. затим се закачи за ски-лифт и пренесе на већу надморску висину. Ту циклотуриста прво сиђе, откачи бицикл и чека остале. Правило је да се иде групно и вози се у „индијанском низу“, један иза другог. Када се сви сакупе, коначно крећу низ падине и ту почиње права авантура у којој се не зна ко кога чешће носи: бицикл човека или човек бицикл.

— За овај нови спорт, планински бициклизам, треба пре свега ходати и бити способан за ношење бицикла на леђима – упозорава француски инструктор Жан-Пјер Лави. Наравно, треба увежбати и посебну технику вожње по неравном и непознатом терену.

Пре него што се упуту високо у планине, циклотуриста вежба на лакшим, блажим падинама у долини. Тешкоће за њега почињу, у ствари, чим замахне у прву шумицу – тада градски човек са запрепашћењем открива природу и њене скривене замке. На уској шум-

ској стази изненада се појави корење, гране или нека жила која циклотуристу одмах доведе на руб пропасти – пада

у први јарак. Бити избачен из седла одувек се сматрало срамотом, па и у овом случају. Ако се у тешкој борби за очување равнотеже не успе, боље је сићи добровољно и једноставно гурати бицикл до боље деонице.

Осећам се к'о магарца!

Уосталом, и када вози, циклотуриста ретко када може да седи на бициклу. Управо по томе препознаје се издалека: због терена са разним непредвиђеним препрекама углавном мора да вози усправан, чврсто држећи управљач и концентрисан на одржање равнотеже тако што сву своју тежину пребације на педале. Поглед је упрт испред предњег точка да би се на време избегао камен или неко испупчење па циклотуриста, док силази низ планине, и нема времена да гледа унаоколо природне лепоте. Углавном је сретан ако успе да „држи корак“ са осталима и стигне до циља без много падова.

Да би се савладало и пењање уз падину, бицикл VTT обавезно је опремљен мењачем брзина. Зависно од про-

извођача, углавном се праве бицикли од десет па све до двадесет и једне брзине. Како се мењач налази на управљачу код команди за кочнице, возач може брзо и лако да мења брзине и да савлада и стрмије успоне. Уколико то није у стању, јер мора имати и добро развијене мишиће, још увек му преостаје да носи бицикл. Управо због тога су бицикли VTT ослобођени сваког додатног терета.

Наравно, нису сви одушевљени тиме што морају да шетају свој бицикл на тешким деоницама. Има и оних којима то није тешко али изајљују да се тако оптерећени осећају глупо као магарци. Срећом, они се брзо утеше јер већ при првом следећем силажењу време се лако надокнади. Да и не говоримо о правом уживању када могу да возе меканим стазама које, препуне борових иглица, личе на праве тепихе. Још када се одреди предах, па сви стану и открију предиван поглед на долину, планински врх или језеро до којих би тешко доспели пешачећи а аутомобилом никако. Тада се заборавља цивилизација а и све дотадашње муке и падови са „бицикла за сваки терен“.

Љ. Шешеринац

НИЈЕ – НЕГО

ТАКО ЈЕ ГОВОРИО ШАЛТЕР

То поподне Зорица је усисивачем чистила велику дворану, док је Лела отишла иза стаклене преграде да тамо обрише прашину са столова. Одједном јој је пало на памет да седне за шалтер, као да она ту ради.

– Богами, изгледаш ко нека власт! – довикну јој са осмехом Зорица.

– Тако се и осећам – одврати Лела. Кад те гледам кроз ово прозорче, уопште ти не видим лице. Ниси жена, него странка!

– Штета – рече Зорица, прихватајући шалу. – А ја таман хтела да се жалим на малу плату.

– Мислиш, на **низак лични доходак**? – исправи је Лела.

– Тачно – рече Зорица – то се сад тако каже.

Искључи усисивач, да јој не смета својом буком, и замишљено настави:

– Ни рачуне још нисам платила. Бојим се да ми не пресеку струју.

– Мислиш, да ти не **обуставе испоруку електричне енергије**.

– Ала се ти учено изражаваш! – зачуђено рече Зорица. – Ко да си стварно службеник на шалтеру, а не чистачица!

– Нема више службеника – рече Лела. – Ја сам сад **радник у административним службама**, а ти си **радник на одржавању чистоће**.

– Па ваљда сам ја **радница**, а мој муж је радник.

– Е, у закону су предвиђени само **радници**, никакве **раднице**. Него кад рече муж... где ради твој Пера?

– Засад још нигде. Ових дана треба да се запосли у једном предузећу.

– Неее – прекорно рече Лела.

– Како не?

– Он треба да **заснује радни однос** с једном **радном организацијом**. Или још боље, да **удружи рад на неодређено време** с радном организацијом.

– У реду, кад баш хоћеш.

– Главно је да ће и он да **остварује доходак**, и онда ће вам бити лакше.

– Море, јадан ми је то доходак! Имаће почетничку плату, мању од моје. Бар док не постане неки шеф.

– Шеф? – намршти се Лела.

– Па, мислим... **руководилац**.

– Не постоје више **руководиоци**. Постоје **радници са посебним овлашћењима и одговорностима**.

– Ауу... – задивљено узвикну Зорица и поче да броји на прсте. – Шест речи уместо једне! Побого, Лела, кад научи да се тако стручно изражаваш?

– Не знам ни сама. Изгледа да овај шалтер тако делује. Чим седнем уз њега, саме ми речи навиру у главу. Пробај и ти, ако не верујеш.

Чудећи се, Зорица заузео њено место за шалтером. Лела дохвати своју крпу и упути се према канцеларији у дну ходника.

– Куда ћеш? – упита је Зорица.

– Мало да почистим директорову собу, док њега нема.

– Није он директор – рече Зорица.

– Како није? Него шта је?

– Он је **инокосни пословодни орган**.

– Аха! – узвикну Лела. – Је л' видиш шта чини шалтер?

– Видим. Него реци ми, где је наш **инокосни**?

– Па зар не знаш? Имао је судар.

– Ију! – узвикну Зорица.

– Је ли повређен?

– Мало. Неки камион му је очешао „стојадину“.

Мислиш, неко **теретно возило** очешало је његово **возило „застава 101“**.

– Тако је. У болници су га превили и пустили кући.

– Нису могли у **болници** да га превију.

– Зашто не? – зачуди се Лела.

– Више се ниједна болница не зове болница него **клиничко-болнички центар**.

– Схватам – рече Лела. – Ни моја деца више не иду у школу, него...

– У **образовно-васпитну радну организацију** – допуни је Зорица. – Или у **центар за образовање и васпитање кадрова**.

– И тамо им не предаје **учитељ**, него...

– **Наставник разредне наставе** – рече Зорица. – Ух, доста ми је овог шалтера.

Врати се у велику дворану и поново укључи усисивач. Лела је за то време брисала директоров сто и нешто дубоко размишљала. Најзад се огласи:

– Зорице!

– Молим? – одазва се ова, гасећи мотор.

– Нешто ми ипак није јасно. Каква је разлика између „школе“ и „образовно-васпитне организације“? Или између „болнице“ и... како се оно зваше?

– Чудим се, Лела, да ти то не схваташ – рече Зорица. – Разлика је, и то велика.

– У чему?

– У томе што је ово једна реч, а оно су три.

– А зашто употребљавају три речи кад је довољна и једна?

– Ех, зашто! – рече Зорица. – Па они од речи живе. Што више речи, њима већа плата!

– Мислиш, лични **доходак**!

– Ајд', не завитлавај – прогунђа Зорица.

И наставише с чишћењем.

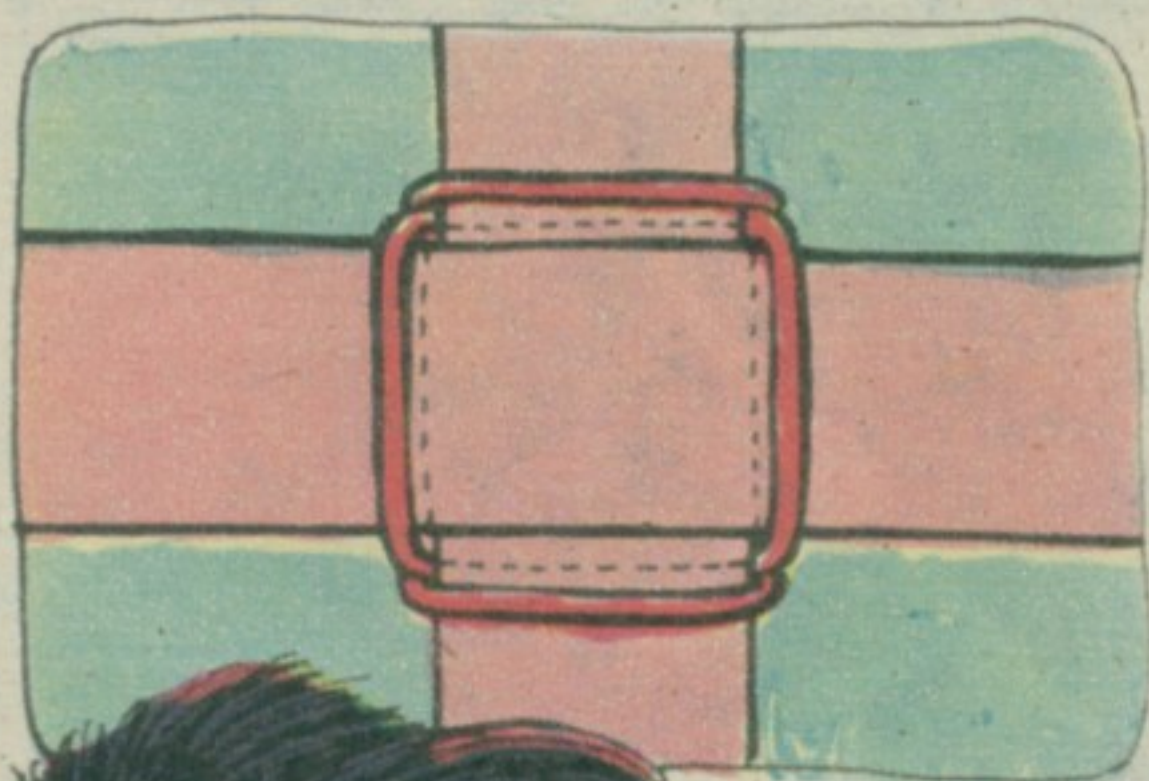
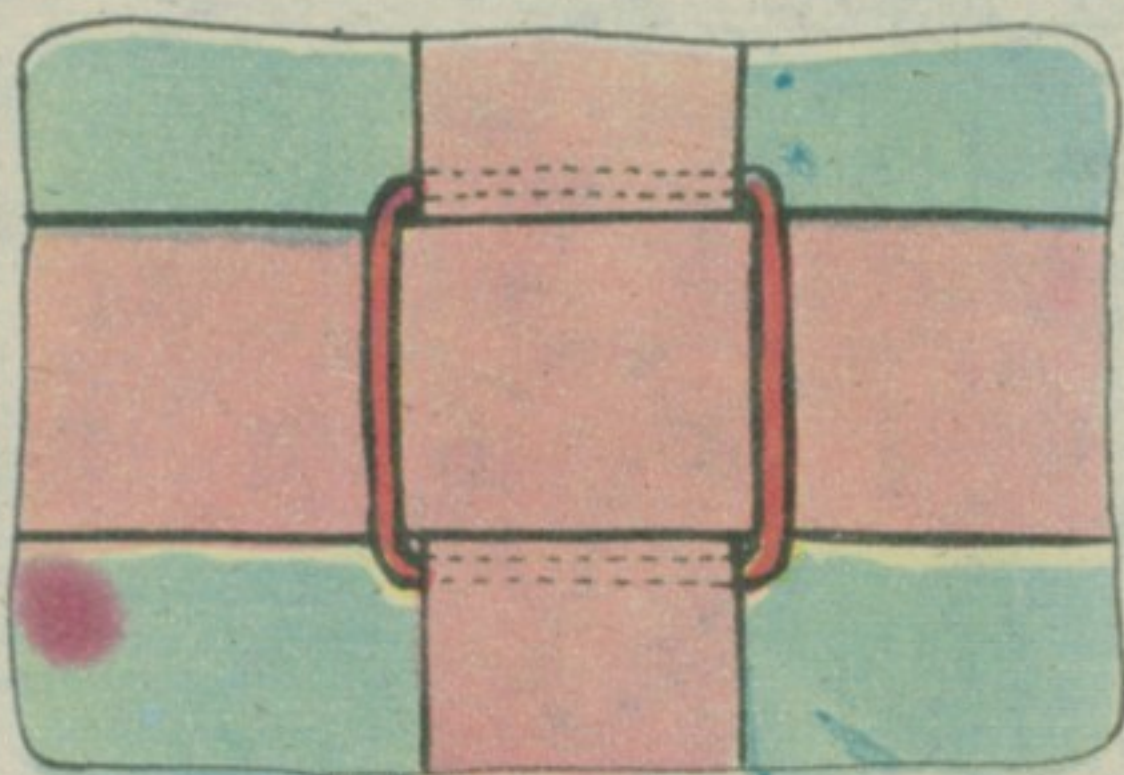
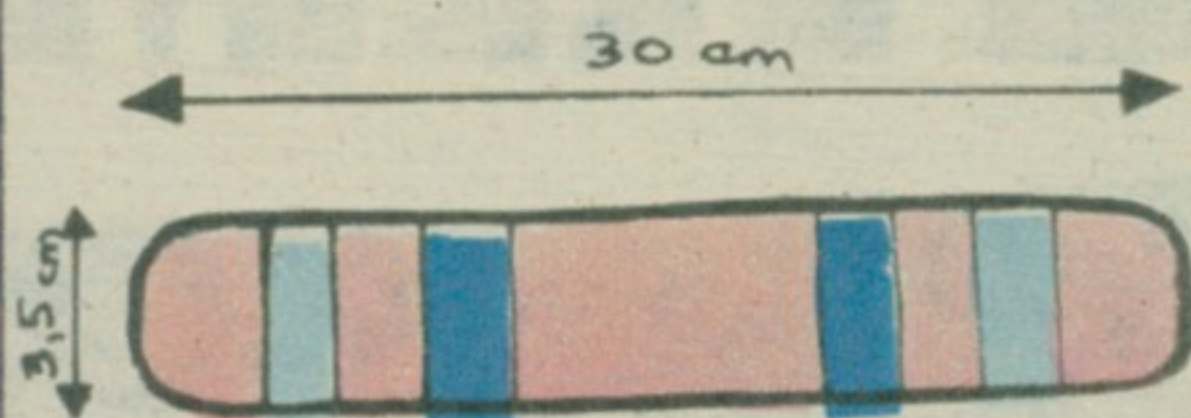
Иван Клајн

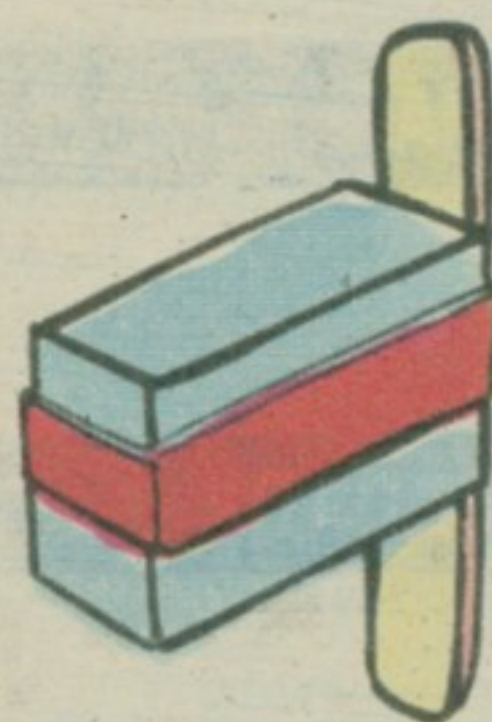
ИГРАЧКЕ ЗА ЛЕТО

БУМЕРАНГ

УЗМИ ДВЕ ТАНКЕ ДАШЧИЦЕ ДИМЕНЗИЈА КАО НА ЦРТ. 1, ПО СРЕДИНИ ИХ ЧВРСТО ВЕЖИ ЛАСТИШЕМ (ЦРТ. 2 И 3), ОБОЈИ ЖИВИМ БОЈАМА И - БАЦАЈ. БУМЕРАНГ МОРА ДА СЕ БАЦА ТАКО ДА СЕ, НАРАВНО, САМ И ВРАТИ.

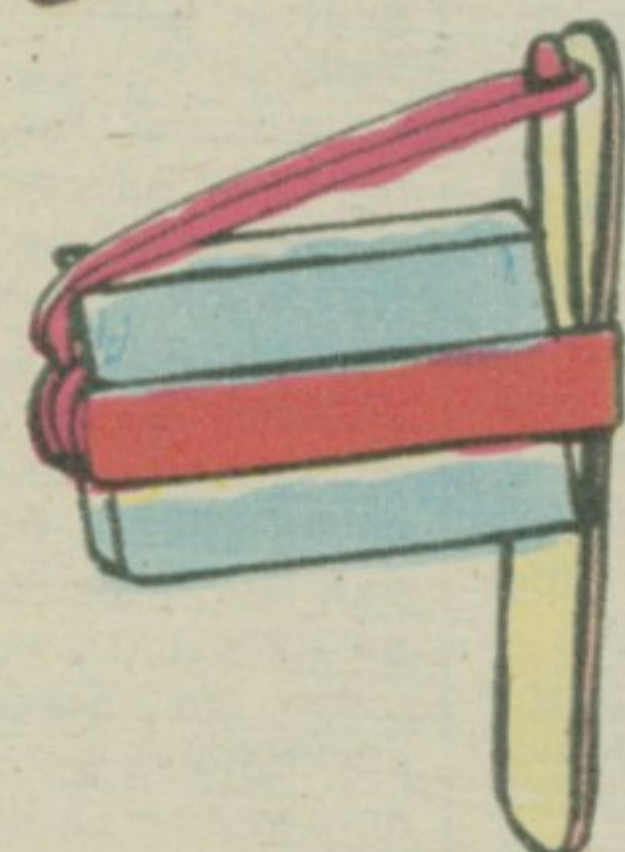
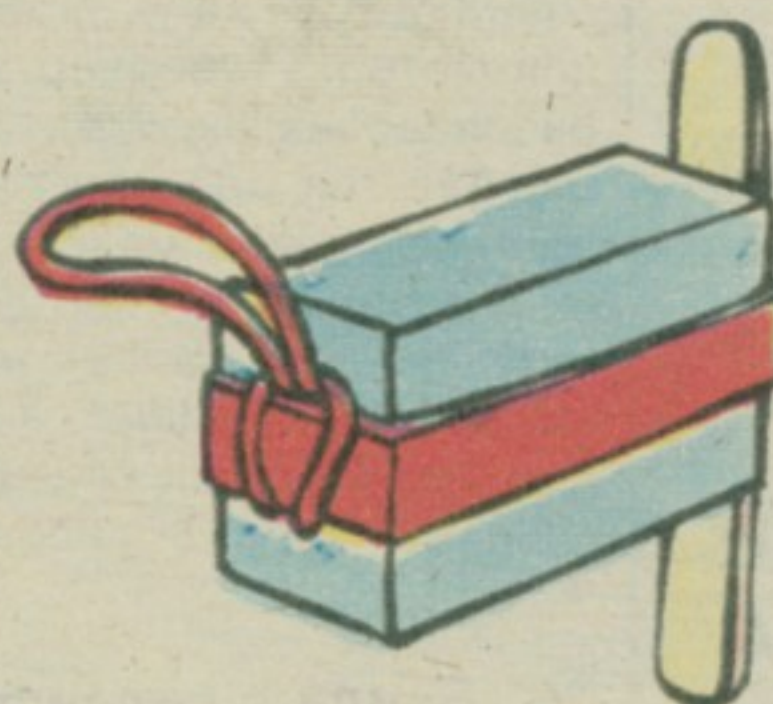

ОВО ЈЕ КЛАСИЧАН ДВОБОЈ СА ПИШТОЛИМА ОД ШИБИЦА.

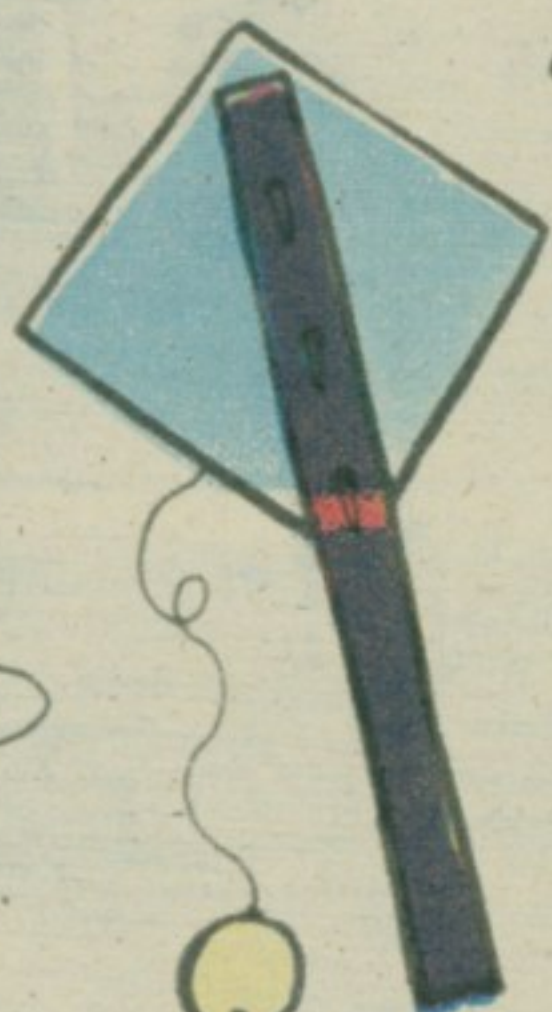
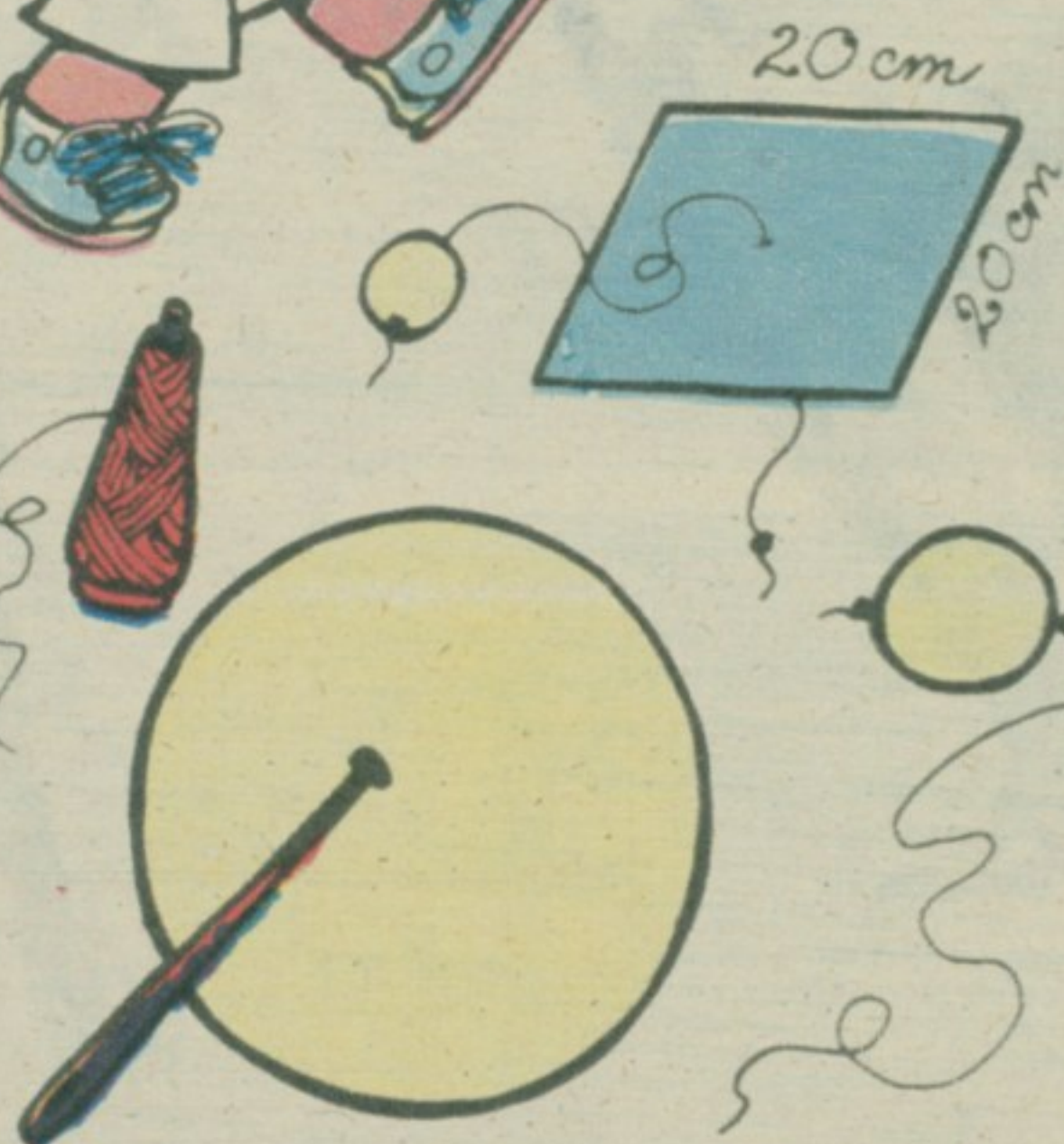
ПИШТОЛ

ПОТРЕБНО ТИ ЈЕ ДРВЦЕ ОД СЛАДОЛЕДА, КУТИЈА ЗА ШИБИЦЕ И ШИРОК ЛАСТИШ. СВЕ ТО ВЕЖИ КАО НА ЦРТ. 4, ОНДА ДОДАЈ И ЈЕДАН ТАНАК ЛАСТИШ КАО НА ЦРТ. 5, СТАВИ ШИБИЦУ ИЗМЕЂУ КУТИЈЕ И ДРВЦА И ЗАТЕГНИ ПО ЊЕНОМ ВРХУ ТАНАК ЛАСТИШ (ЦРТ. 6). КАД ПРИТИСНЕШ ДОЊИ ДЕО ДАШЧИЦЕ (ЦРТ. 7), ШИБИЦА ЋЕ ИЗЛЕТЕТИ И АКО ТО ДОБРО УВЕЖБАШ, МОЖЕ ДА ОДЛЕТИ ДАЛЕКО.

ПИНГ-ПОНГ

ПИНГ ПОНГ ЛОПТИЦУ ПРОБУШИ ИГЛОМ (ЦРТ. 8) СА ДВЕ СТРАНЕ И КРОЗ њУ ПРОВУЦИ, ИСТОМ ИГЛОМ, ТАНАК ЛАСТИШ ОД 50 САНТИМЕТАРА. НА ЛАСТИШУ СА ОБЕ СТРАНЕ ВЕЖИТЕ ЧВОРИКЕ (ЦРТ. 9). ЧВРСТ КАРТОН ПРОБУШИ ПО СРЕДИНИ (ЦРТ. 10), ПРОВУЦИ ЛАСТИШ И ВЕЖИ ЧВОР СА ЗАДЊЕ СТРАНЕ. КАРТОН ЗАТИМ ЗАКУЧАЈ НА ПРОСНАТУ ЛЕТВУ (ЦРТ. 11). УДАРАЈ ЛОПТИЦОМ О КАРТОН И ТАКМИЧИ СЕ С ДРУГОВИМА КО ЋЕ ВИШЕ ПУТА УДАРИТИ БЕЗ ПРОМАШАЈА.

ЗАПАДУ

**„САМО ЈЕДАН ДАН У
СТОКТОНСКОЈ ВЕЊНИЦИ
БИЋЕ ИЗЛОЖЕНА ГЛАВА
ПОЗНАТОГ БАНДИТА
ХОАКИНА И РУКА
ТРОПРСТОГ ЏЕКА, ВЕЛИКОГ
ПЉАЧКАША И УБИЦЕ!”**

Средином прошлог века у Калифорнији је буктала расна мржња. Индијанци, Црнци, Кинези и Мексиканци били су непожељни, а често и убијани без икаквог разлога. Кинески надничари доведени да раде на изградњи железнице или у рудницима плаћани су на истом послу бедно у поређењу са Американцима и европским досељеницима. Да све буде горе, у Калифорнији су 1850. за „стране“ раднике уведени порези које Кинези и Мексиканци нису могли да плаћају, док су власници рудника Европљане и Аустралијанце форсирали као „рођене Американце“. У таквој ситуацији најгоре су пролазили Кинези, док су Мексиканци били многобројнији и осећали се „на својој земљи“. То је у историјском смислу и било тачно. Многи од њих су на свирепост белаца одговарали оснивањем бандитских дружина које су пљачкале стоку, коње, пресретале дилижансе, проваљивале у трговине, нападале салуне, коцкарнице или руднике кад у њих стигну паре за исплату радника. Нападали су на насеља и рударске логоре, или на места као што су била Марипоса, Виски Слајд и Поверти Флет. Тада је настала и легенда о Хоакину око чијег се идентитета историчари и данас препиру. Изгледа да је било неколико одметника под

НАТУШТАМ

И ево, сад су, у први мрак, с

ТЕ, ГЛАВОСЕЧО!

оружјем у рукама тихо пузали кроз једну шикару поред Кантуа Крика кроз чије се грање назирала логорска ватра. Мексиканци су се овде осећали безбедни.

Хоакинов пашеног је био везан, а преко уста му је, за сваки случај, стегнута марама:

— Тим мексиканским којотима никад не треба веровати — рекао је капетан Лав. Бојао се да би Мексиканац у последњем тренутку неким узвиком могао да упозори своје другове.

Капетан Лав је наредио ренџерима да не отварају ватру јер Мексиканци заиста нису очекивали никога. Двојица су спавала, двојица су нешто кувала на ватри, а тројица су се картала. На капетанов знак, ренџери скочише из заклона стварајући полукруг.

— Предајте се, којоти, опкољени сте! — загрмео је капетан.

Збуњеност Мексиканаца трајала је секунд-два. Онда сви поскакаше, дограбише пушке и почеше да беже на супротну страну. Ренџери их обасусе плотунима.

Двојица су одмах убијена, двојица тешко рањени. Тројица који су се картали нестали су у помрчини. Док су ренџери покушавали да утврде где су, из даљине се зачуо топот коња.

— Не вреди, докопали су се коња! — одмахнуо је капетан Лав. — Него да видимо кога смо се то докопали. Доведите нашег Мексиканца!

Брука преко новина

Двојица убијених били су сасвим лепо обучени, а и оружје им је било скупоцено, нарочито револвери. Били су никловани, са кундацима од слонове кости.

— Ето, то је Хоакин! — рече измучени заробљеник показујући на једног од убијених.

Двојица рањеника погледаше Хоакиновог пашенога разрогачених очију. Кад су ренџери од њих затражили да кажу да ли је један од убијених заиста легендарни Мексиканац, ћутали су као заливени.

— Охо-хо, па ми имамо добар улов! — рече капетан сагињући се над другим лешом. — Нека сам проклет ако ово није Тропрсти Џек, односно Мануел Гарсија. Ево, погледајте, момци!

Заиста, други мртавац је на једној руци имао само три прста.

Да би доказао да има право на гувернерову награду, капетан Лав је наредио да се одсече давно унакажена мртвачева рука, а са леша, за који је несрећни заробљеник тврдио да је Хоакин Муријета, одсечена је глава. У Форт Милеру капетан је набавио два глинене балона од вискија и у њих

потопио ужасне доказе, а онда одјахао за Сакраменто. Двојица рањеника никако нису пристајала да учествују у препознавању. Један од њих се утопио док су прелазили реку, а други је заједно са Хоакиновим пашеногом линчован чим су ренџери стигли у Марипосу.

За обављен крвави посао капетан Лав је наплатио обећаних 1.000 долара за Хоакинову главу и посебно 500 долара за такође уцењеног Тропрстог Џека, а и влада га је у знак захвалности посебно наградила са још 5.000 долара. Но, и то му је било мало, па је пристао на предлог једног од својих ренџера да у успутним местима приказују главу и руку чувених одметника. Од тих прихода је годинама узимао лавовски део.

Тројица Мексиканаца који су избегли потери капетана Лава проширили су Калифорнијом причу да је њихов обезглављени другар потпуно невин човек по имену Хоакин Валенцуела!

Брука је пукла кад је и један лист у Сан Франциску објавио вест сличне садржине, а позивајући се на сведочење тројице људи који су познавали Хоакина Муријету и видели главу потопљену у вискију, коју је приказивао капетан Лав.

Ова тема је, у крајњој линији, изазвала извесно отрежњење и престанак свирепости, поготово кад су ренџери као организација распуштени. Али, овај догађај открио је госпођи Лав, капетановој супрузи, до последње ужасне појединости човека с којим је дотад живела у браку. Напустила га је ужаснута и огорчена. Но, безобзирни капетан, тиранин по природи, није хтео да је остави на миру ни следећих петнаест година. Бивша госпођа Лав морала је да најми младог телохранитеља, извесног Криса Иверсона, који је више пута спречавао силовитог капетана да се сретне са својом бившом супругом. Године 1868. у Санта Клари, у једном таквом покушају, капетан је потегла револвер на жениног телохранитеља, али је овај био бржи...

Тако је завршио убица легендарног Хоакина Муријете, или можда неког другог Хоакина.

Наводно, Хоакинова глава и рука Тропрстог Џека приказиване су по салунима разних калифорнијских градова све док нису нестале у страшном земљотресу који је 1906. године погодио Сан Франциско.

Хоакин Муријета и данас је легендарна личност као и Џеси Џемс.

Д. Брандон

Илустровао Брана Јовановић

ПОШТО ПЕРТЛА БОРИСА БЕКЕРА ?

КОЈИ ТРГОВАЦ МОЖЕ ДА ПОЖЕЛИ БОЉИ ИЗЛОГ ЗА СВОЈУ РОБУ ОД ТЕЛЕВИЗИЈСКОГ ПРЕНОСА ОЛИМПИЈАДЕ, МУНДИЈАЛА ИЛИ СВЕТСКОГ ШАМПИОНАТА ФОРМУЛЕ 1? СПОРТСКЕ ЗВЕЗДЕ КОЈЕ РЕКЛАМИРАЈУ ЊИХОВЕ ПРОИЗВОДЕ ЗА ТО ДОБИЈАЈУ СУМЕ ОД КОЈИХ ОБИЧНОГ ЧОВЕКА ЗАБОЛИ ГЛАВА

Када је претпрошле године у Вимблдону постао најмлађи победник у историји овог најславнијег тениског турнира, седамнаестогодишњи Борис Бекер ушао је у легенду. Али, не само у легенду већ и у бизнис. Доказ: рачуна се да је до данас млади Немац зарадио само од рекламе три милијарде нових динара плус 4 милијарде колико је добио побеђујући на турнирима. Међутим, то није рекорд у овом послу. Бекеров старији колега Џон Мекинро зарадио је од рекламе само у току 1984. године четири милијарде и 850 хиљада нових динара. Испред Бекера су и Џими Конорс и Мартина Навратиљова који уосталом дуже играју и побеђују, али их све далеко надмашује Шведанин Бјерн Борг, петоструки узастопни победник Вимблдона је до 1980. године зарадио 27 милиона долара што је цифра већа од 15 милијарди динара. Од тога је само четвртину стекао на турнирима, све остало је наплаћена слава.

За ношење тениских мајица и панталона италијанске фирме „Фила“ добијао је 500.000 долара годишње. Зато што је гасио у тениским патикама „Дијадора“ - 125.000 марака. За играње рекетом белгијске фирме „Донаи“ примао је на руке 700.000 долара, иако је њиме играо само у Европи и Јужној Америци. У САД и Аустралији користио је рекете фирме „Бенкрофт-Келен“ и за то примао додатних 90.000 долара годишње. Ваздухопловна компанија САС прилагала је 60 хиљада долара да би му на рукав пришила свој знак, „Туборг“ му плаћао 125 хиљада долара годишње за траку преко чела... И Џон Мекинро, Американац ирског порекла, који је Боргу скинуо круну, постигао је на међународном тржишту реклама фантастичну цену.

У ствари, сви тенисери су шетајући огласни плакати. Они оглашавају: душеке, чаршаве, пешкире, лекове, сатове, фото-апарате, штрикаће машине (!), летовалишта, забаве, књиге и каталоге у којима се, опет, нешто оглашава. Фабрике аутомобила, ваздухопловне компаније, произвођачи воћних сокова и минералне воде, кокица и козметике, разуме се и тениске опреме, и многи други сматрају да им се сасвим добро исплати ако стотине хиљада долара уложе како би њихове производе рекламирали тениски асови.

Крајем 1986. стање зарада врхунских играча било је следеће: Лендл је остварио 977.537 долара (највише му је донео уговор с „Адидасом, циновском западнонемачком фирмом за спортску опрему), Бекер 774.000, Едберг 503.000, Нистром 497.000, Виландер 486.000, а двадесети је наш Боба Живојиновић са 179.000 долара.

Тенисери су зарађивали добро на рекламама и пре Бјерна Борга, али нема сумње да је „шведска машина“ означила прекретницу. Он је за тенисере учинио исто што и Боби Фишер за шахисте. Покренуо је рекламерску машинерију снажно напред и тенисери њему треба највише да захвале што су им се вртоглаво повећали приходи.

Љубав из рачуна

Сматра се да су досад на спорту највише зарадили амерички професионални играч голфа Арнолд Палмер, фудбалер Пеле и Мохамед Али, а зна се и колико: сваки по 60 милиона долара или, преведено на наш новац, 36 милијарди динара.

У свету рекламе и бизниса водеће

Мултинационална компанија
BASF
(хемија)
15
милијарди
ст. динара

Сатови
„Ебел“
3 милијарде
ст. динара

Тениски рекет
„Пума“
18
милијарди
ст. динара

Спортска одећа
„Елес“
9 милијарди
ст. динара
годишње

БОРИС
БЕКЕР
ИЛИ
КОЛИКО КОШТА
ЈЕДАН ШАМПИОН.
Продао је све
што се могло
продати,
све што улази
у видно поље
гледалаца.

Додајте још уговоре од 12
старијих милијарди са цинсом
„Мустанг“ и 15 милијарди са
„Филипсом“

спортске гране су тенис и скијање, а однедавно им се придружио и фудбал. Ђовани Ањели, генерални директор „Фиата“, истовремено је и задовољни председник уносног посла који се зове „Јувентус“ из Торина, истог оног клуба који је не трепнувши могао себе да „части“ једним Платинијем. Стопама својих суседа кренули су и Французи. Пре четири године господин Лагардер, генерални директор „Матре“, узео је у своје руке судбину париског „Расинга“, а Бернар Тапи, директор четрдесетак предузећа, преузео је „Олимпик“ из Марсеја са све његовим славним техничким директором Хидалгом. И један и други имају амбицију да њихови тимови уђу у европску класу, али Тапијев штаб не крије да му је овај „брак“ био од велике помоћи у пла-

сирању прехранбених производа, одеће, обуће. „Матра“, опет, рачуна на вишенационални састав „Расинга“ који ће јој помоћи да прошири тржиште за продају телефона.

По мишљењу ова два „привредна капитена“ клубом треба управљати као и сваким другим предузећем: имати своје људе, дирекцију и чврст план који треба остварити. Бизнисмен Тапи примећује:

- „Бордо“ има 10 до 20 милиона дефицита, „Пари-Сен-Жермен“ готово исто толико, ето какве нам екипе стоје на челу шампионата. А Италијани - удружени са привредом - постижу фантастичне успехе са својим

клубовима. Јер, преко спорта се погађају две мете: млади и они који имају пара. Треба признати, понекад је једини начин да збришемо конкуренцију тако што ће славно лице, љубимац нације, попиту наш а не „њихов“ сок.

Очигледно, свршено је с аматеризмом, спорт се данас не може замислити без пара. Власници великих фирми су једини у могућности да баратају огромним улогом какав представља овај велики бизнис. Свакоме је јасно да повратка више нема, само је питање колика ће се цена уговорити с фирмама које могу да производе што год хоће, па и цигарете и алкохолна пића.

У СР Немачкој фудбалери на својим дресовима рекламирају не само спортске реквизите, банке и осигуравајућа друштва већ и тенкове! Јавност је доста бурно реаговала, међутим представник за штампу баварске фабрике оружја MAFFEI која производи тешке тенкове „леопард 1“ и „леопард 2“ изјавио је хладно на конференцији за штампу: „Не видимо ништа лоше што ћемо помоћи неке спортске клубове, а они ће нам се реванширати рекламирајући нашу фирму на мајицама“. Исто мисли и представник пропагандног одељења једне филијале Круповог концерна у покрајини Хесен који сматра да удруживање производње оружја са спортом није без смисла јер „и спорт повећава одбрамбену моћ земље“.

Спортски савез СР Немачке, међутим, оштро је протествовао против овакве праксе.

Отварање Олимпијаде у Лос Анђелесу пратило је две милијарде гледалаца широм Земљине кугле, финале светског купа у фудбалу окупило је испред малих екрана готово милијарду и по навикача, Светски шампионат формуле 1 - 700 милиона гледалаца.

И, мада су цене преноса олимпијских игара, рецимо, за последњих осам година порасле за 800% сви су платили да би их гледали. Јер, може ли иједан произвођач да пожели бољи излог за своју робу?

Огромна трговина спортом има моћан ослонац на телевизији. Спорта је све више на малим екранима (на нашој телевизији преко 300 сати годишње), просечно он износи десети део укупног програма. А све што улази у видно поље гледалаца продаје се: панони, мајице, терени... Шампиони само треба да покупе брдо новца, помислићете. Али није тако. Између новца и њих стоје незаобилазни и страшни посредници, који себи вуку као „накнаду за послове обављене у име свог штићеника“, чак и 30 до 35% од вредности склопљеног уговора.

Ми обезбеђујемо спортистима све што им је потребно - правда се Филип Пимопано, генерални директор агенције „Прозерв“ за Европу, једне од најзначајнијих фирми које се баве маркетингом у спорту. - Водимо рачуна о њиховим рекламним

уговорима, радимо им секретарске послове, водимо рачуноводство, резервишемо авионе, хотеле, ако треба и дадиљу за бебу. Тенисери Лендл, Ноа, Конорс, фудбалери Тигана, Туре, мотоциклисти, атлетичари, професионални амерички кошаркаши, играчи голфа - има их преко стотину широм света који су „Прозерву“ поклонили поверење да води бригу о њиховим свакодневним пословима али и комплетној судбини.

Други су изабрали Марка Мак Кормика, конкурента број 1 „Прозерва“. Он је само у 1981. години као Боргов менаџер зарадио преко три милијарде нових динара. Бекер има свог агента Јона Цириака, Платини - Бернара Женстара - 30 % кажу јевтинијег од Мак Кормика.

Последњих година све је јаче друштво „ИСЛ Маркетинг“ које су 1982. заједнички основали власник „Адидаса“ Хорст Даслер и јапанска рекламна агенција „Дентсу“. Њен циљ је да постане партнер у маркетингу бројним интернационалним и националним савезима. Рецимо „ИСЛ Маркетинг“ је откупио сва права за светско првенство у фудбалу у Мексику, а такође заступа и Међународни олимпијски комитет који организује игре у Сеулу и Канади (Калгари) 1988, а то значи да сви који су желели да користе Мундијал или желе Олимпијске игре 1988, морају да преговарају са „ИСЛ“. То је огромна финансијска

моћ јер од сваког уговора „ИСЛ Маркетинг“ добија 7-10% од укупног прихода. То, међутим, ни издалека није све што посредничке фирме приграбе себи. Рецимо, кад „Прозерв“ управља једним догађајем, прво наплати свој део као организатор, затим проценат на бруто-доходак добијен продајом рекламних

них производа, па онда накнаду за покровитељство, проценат за рекламе на дресовима играча, накнаду за права тв преноса итд. итд.

Ајкуле је тешко избећи, то полази за руком само најјачима, међу њима и Мишелу Платинију.

Давно је прошло време кад је Мишел пикао фудбал у градићу Жефу, недалеко од Нансија, сам против седморице да би, како каже, „екипе биле равноправне“. Прошле године један од најбољих и најскупљих фудбалера света Мишел Платини је за „Јувентус“ из Торина потписао уговор за 5 милиона франака што ће рећи 3 милијарде динара, не рачунајући премије за утакмице. Платини има златне ноге, али такође и главу која му омогућава да води међународну фирму-чији је годишњи бруто-промет 25 милијарди динара.

Он жели много више него да буде „сендвич-човек“ и зато води политику лиценце и активно учествује у креирању производа. Наочаре, копачке, серија тениских патика и путних торби које производи заједно с „Паладијумом“, спортска одећа с Доротенисом, шампон против опадања косе (због знојења спортисти су угроженији), сатови, неки чак опточењени дијамантима за арапске емирате.

ЗЛАТАН ШУТ, АЛИ И ПАМЕТНА ГЛАВИЦА - Мишел Платини одбија да буде обичан сендвичмен, жели да се пита какви ће производи носити његово име. Његов животни сан је да лансира свој сопствени знак као што је то учинио Рене Лакост чији је крокодилчић освојио цео свет.

Платини има и велики спортски центар у Сен Сипријену, близу Перпињана, који финансира и Француска банка као и Друштво 10. Ту се организују спортски семинари, конгреси новинара, припреме тенисера и фудбалера. То што човек овде може да шутира лопту недељу дана и да има прилику да сваког понедељка то чини с мајстором Платинијем лично стаје 120 хиљада динара!

Трећи правац у коме Платини напада јесте - микроинформатике!

Каријера фудбалера је кратка. - Каже Платини. - Десетак година свега. За то време треба се припремати за касније. Мој први шут био је прелазак у „Јувентус“. Снага фудбала у Италији заснива се на томе што се овде више цени ефикасност него леп потез, резултат него спектакл.

Платинијев узор је познати француски тенисер између два рата Рене Лакост, човек који је својим заштитним знаком - крокодилчићем - освојио цео свет. **В. Милићевић**

ПРОДАЈА ПРЕКО КАТАЛОГА!

- У САД се и на кошарци могу зарадити милијарде на рекламама. Њујоршки адвокати недавно су објавили каталог универзитетских кошаркаша чије се услуге могу купити - по наруџбини. На фотографији професионалац Мајкл Џордан, један од најбољих и најскупљих.

Ј О Ш С А М О М А К А С П А Р О В Е!

Године 1845. Едгар Алан По наурио је да напише научнофантастичну причу у којој је један аутомат, који је покренуо механизам сличан сату, у стању да побеђује шахисте. Међутим, и њему се та идеја учинила толико суманута да се определио за следећи расплет: на крају врло веште приче, пуне неизвесности, испоставља се да је у аутомату у ствари скривен један кепец, некадашњи шаховски шампион, и да он покрене фигуре.

Довољна је клопка

Сто година касније Оскар Моргенштерн унео је у рачунар „принцип размишљања“ на коме се заснива играње шаха. Цела „интелигенција“ машине била је ускладиштена у облику низа знакова исписаних на магнетној траци.

То је изазвало сензацију и сви велики шахисти пожелели су да матирају хладнокрвну машину. И чинили су то без помук. Али, машина је непрекидно напредовала. А Homo sapiens ју је све теже побеђивао.

Године 1983. програм назван „Belle“ који је разрадио Кен Томпсон достигао је ниво интернационалног шаховског мајстора и побеђивао је 99.7 одсто људи укључујући и свог творца! Био је то тек почетак борбе између људског мозга и машине.

Да би их машине немилосрдно побеђивале, научници су морали да им уграде и интелигенцију. Прво су се запитали шта се догађа у мозгу човека који игра шах. И није баш било лако дати одговор. Шта, у ствари, ради човек док игра шах? 1. Посматра таблу; 2. Примећује своје фигуре и фигуре свог противника; 3. Схвата положај сваке фигуре подсећајући се истовремено на њихову вредност и на начин на који се померају; 4. Замишља све потезе који се могу повући; 5. Покушава да предвиди којим ће потезом противник узвратити. Коначно, одлучује да повуче потез који му

се чини најефикаснијим и најмање опасним по њега.

Да би омогућио рачунару да изводи те операције, које ми изводимо махинално, Американац Шенон дошао је на идеју да све фигуре замени бројевима: број 1 био је пешак, број 3 ловац и скакач, број 5 кула, број 9 дама. Тако су рођени први груби програми. Све фигуре су хрлиле напред, са једним јединим циљем: да поједу што више противникових фигура, како би зарадиле поене.

Било је то „камено доба“ машина за играње шаха. Принцип је био: „Ако ме удариш тољагом, ја ћу ти вратити још јачим ударцем тољагом“. Али, тај примитивни систем брзо се показао као превазиђен. Тада је Ноам Чомски, бивши програмер НАСЕ, предложио нови начин „размишљања по слојевима“.

Да бисмо то схватили, упоредићемо тај програм са дрветом. Замислимо да је сваки потез једна грана. На почетку, рачунар гледа све потезе који су могући а онда у мислима црта све противпотезе противника који су могући, па своје потезе којима може

да одговори на те потезе. Два или три потеза дају му слику огромног дрвета, све могуће варијанте одвијања игре! Пребројава изгубљене и добијене фигуре и одлучује да одигра онај потез за који му се чини да доноси највише поена. То је већ био средњи век у развоју машина које играју шах.

Та друга генерација још није била баш сасвим добра: наиме, шахиста може да добије партију чак и ако је предност у фигурама на страни противни-

ка. Довољно је наћи клопку, један једини али смртоносни потез. Овде су научници који се баве информатиком налетели на опасну невољу. Човеково „дрво размишљања“ хиљаду пута је слабије од „дрвета“ компјутера, а оно ипак излази из борбе као победник. Онда је одлучено да се меморија рачунара још више увећа. Захваљујући томе што су саставни делови рачунара постајали све мањи, компјутери који играју шах уш-

ли су у нову фазу: много рада, мало ефикасности.

„Робин“ за најбоље потезе

На почетку партије, за свако шаховско поље има 20 могућих потеза. После прве размене потеза већ имамо 400 могућих потеза, а убрзо их је милион. Већина програма на великим рачунарима била је у стању да предвиди шест потеза унапред, што је већ страховито много. Али, ако бисмо желели да такав рачунар оспособимо да размишља о свим могућностима за 12 потеза унапред, било би му потребно 4.6 милијарди година размишљања, а толико је стар наш сунчани систем!

Пошто рачунари, чак ни они најмоћнији, још нису успевали да потуку шампионе, научници су схватили да треба одустати од квантитета и бацити се на то да се оствари квалитет анализе.

Француски истраживач Жан Питра разрадио је 1972. године програм назван „Робин“ који је могао да сузи своје „размишљање“ само на најбоље потезе. Да би остварио тај интелектуални подвиг компју-

НЕКОЛИКО ЛУКАВСТАВА ПОМОЋУ КОЈИХ ЋЕТЕ ЗБУНИТИ МАШИНУ

Чак и добри шахисти тешко могу да победе најновије шаховске програме који се налазе у широкој продаји. Али, има неколико начина да их збуните. Довољно је да се послужите једном једином ствари коју они не поседују: могућност реакције на нелогичности. Ако бесмислено жртвуете неку фигуру, то је нелогично, и рачунар то не разуме, па није у стању да реагује на тај потез. Пустите га да вам поједе даму на самом почетку партије: то може потпуно да га избаци из колосека.

Научници обично уз програме дају и подпрограм који мења вредност фигура и потеза у зависности од фазе у којој се партија налази: отварање, средишња фаза игре после рокаде, или завршница. Постоји један начин да збуните рачунар: већ у трећем потезу спречите га да прави рокаду тако што ћете га приморати да помери краља. Он ће онда почети да игра као да је партија у средишњој фази, а тек је на почетку!

Л.О.

**МИСЛИТЕ ДА СТЕ
БОЉИ ШАХИСТА ОД
РАЧУНАРА?
ПОКУШАЈТЕ ДА ГА
МАТИРАТЕ!**

тера, Жан Питра је применио једну генијалну идеју: компјутер је размишљао уназад! Уместо да пође од једног потеза и да трага за свим потезима који из њега произлазе, „Робин“ бира најбољу ситуацију и тражи начин да је оствари. Речју, ради потпуно супротно од својих претходника. Али, на тај начин успева да анализира 20 замишљених потеза заредом. У року од једне једине секунде он размишља о хиљаду добрих потеза! Резултат: Робин је у стању да смисли планове за спектакуларно матирање.

У најновијим верзијама Робина додата су чак и „књишка знања“. Наиме, у било ком тренутку у току партије рачунар може да прелиста један потпрограма и види, рецимо, како је Фишер у некој партији 1972. године повукао потез кад се нашао у истој позицији.

Ако претрпи пораз, рачунар ће самокритично анализирати партију и сам исправити своје грешке. „Робин је заиста на нивоу најбољих играча. Налазио је и комбинације које су највећи шахисти превиђали. Чак је установио да неке комбинације које су смислили чувени мајстори нису добре!“

Значи ли то да ће рачунар постати непобедив? Већ сада велемајстори нису у стању да кажу да ли играју против човека или машине, ако им се потези саопштавају, на пример, телефоном.

Тренутно мини-рачунари имају 2150 поена на рејтинг листи (програм Мефисто) а велики рачунари имају и по 2700 поена. Подсетимо да Каспаров има 2735 поена на истој листи. У Великој Британији (нарочито у Шкотској), у Француској, у САД и у СССР-у, стручњаци разрађују програме који ће кроз 5 година побеђивати људе (и аматере и професионалце).

В. И.

У прошлом броју „Политикиног забавника“ приказали смо вам две стратешке игре за које смо сматрали да ће бити интересантне ширем кругу корисника кућних рачунара. Пошто љубитеља стратегије има и биће их још, за ову недељу одабрали смо две игре из овог „жанра“ које су смештене у не тако блиску историју као што је други светски рат. Реч је о играма Johny Reb ex и Overlords. Обе је издала софтверска кућа Lothlorien и код нас се одавно могу набавити преко препродаваца програма.

OVERLORDS

Ова игра је чврст доказ како први поглед на неку ствар често превари човека. Overlords је једна од ретких игара коју могу играти два играча и то на два Спектрума повезана интерфејсом 1. Иначе игра се не може играти против рачунара а новина је у томе што два играча померају своје армије у исто време, а не наизменично како је то до сада била пракса. То је постигнуто тиме што се два курсора налазе на екрану, а сваки од играча има свој сет команди којим га покреће унаоколо.

Још на почетку могуће је изабрати циљ борбе: до смрти, односно до потпуног уништења противника; можете се борити и за утврђења – ко први освоји 10 утврђења, добио је игру; последња могућност је SHORT GAME, за оне који желе одиграти игру „на брзину“. Пред почетак играња, можете поправити тастере за покретање: горе, доле, лево, десно и тастер означен са „PICK“. Покретање својих армија изводите тако што држите тастер PICK и тастере за кретање где желите. Мапа целокупног простора за игру подељена је на неколико сектора у које играчи улазе редом, док није могуће прелазити из сектора у сектор током самог играња и покретања армија. Графика и није баш нешто нарочито, али је мапа читљива и лако ју је користити. Но, и поред неких погодности и занимљивог изгледа игра баш и

ЗАБАВНИКОВ СВЕТ КОМПЈУТЕРА

МОДЕРНО ПИСАЊЕ ИСТОРИЈЕ

ног командног места које се налази у крајњем левом или десном крају мапе. За успешну борбу, треба знати следеће: пешадија је у средини што се снаге и брзине тиче: артиљерија се креће брже од артиљерије, али спорије од коњице (при пуном саставу 3 места у одговарајућем правцу). Коњица је најбржа (5 места по координатном систему) и прилично је ефикасна, док је артиљерија спора, али зато је њоме могуће пуцати десетак пута у противника. Већ после краћег играња, човеку је јасно да је управо артиљерија најважнији чинилац у армији.

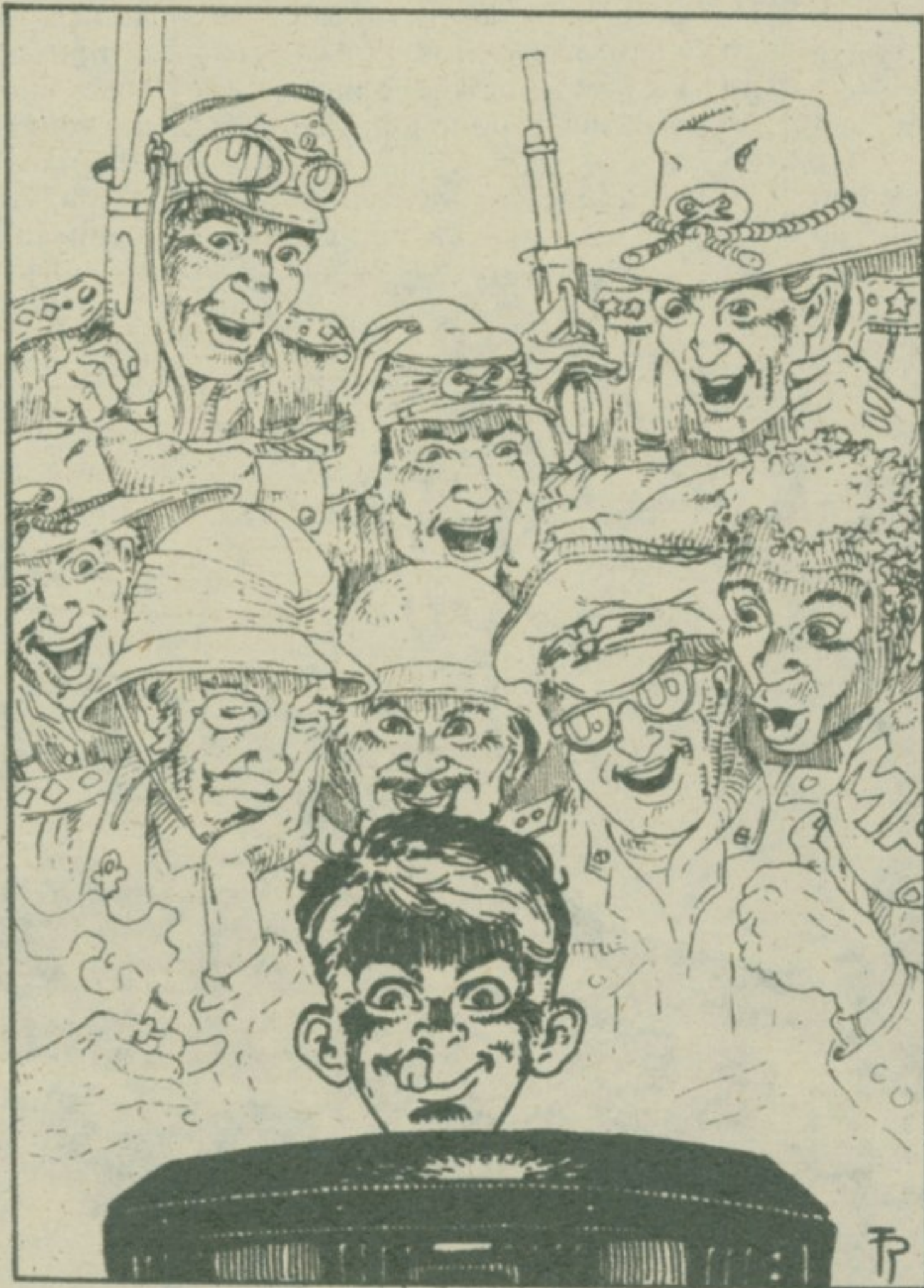
Кретање се обавља на следећи начин: када вас рачунар запита да унесете неку команду, откуцајте M (Move) и одмах (без притискања ENTER или SPACE) неки од кодова за стране света: N – север, S – југ, W – запад, E – исток, NW – северозапад, NE – североисток, SW – југозапад или SE – југоисток. Одмах иза овог унесите за колико поља желите да померите неку јединицу (под условом да је то за њу у датом тренутку могуће).

Паљба из топова се врши на сличан начин: откуцајте F (FIRE), затим код стране света и на крају број поља које желите прескочити. Узмите у обзир и то да приликом паљбе артиљерија не гађа баш директно у поље које сте изабрали, већ осим њега и у пар околних. То је врло важна чињеница.

После сваке серије покретања јединица, рачунар проверава да ли су неке две супарничке јединице једна поред друге, обрачунава њихову снагу и на крају приказује исход битке: ако нека од јединица промени боју, значи да је оштећена и да јој је снага битно смањена, а ако нестане са мапе... Молим за минут ћутања. Све у свему, када су снаге играча и компјутера изједначене, играчу је врло лако да победи рачунар било уништењем било достизањем до командног места.

Пре пар месеци појавио се и други део игре, Johny Reb 2, о којој ће бити ускоро више речи...

Н. Поповић

није нешто нарочито и врло брзо досади. Зато нека љубитељи стратешких игара наставе да читају, јер ево једне посланице за њих:

JOHNNY REB

Како су бољи познаваоци америчког дијалекта већ из наслова сазнали, ова игра смештена је у Сједињене Америчке Државе и то за време грађанског рата. Као што се и могло претпоставити, играч бира да ли жели да игра против компјутера или

неког свог друга, и то да ли жели да буде у улози Федерације или Конфедерације, које су у рату. После тога, пред играчем се указује мапа стандардног изгледа са упечатљивом реком на средини и мостом преко ње, и шумом. Затим играч бира колико жели да има јединица пешадије, коњице а колико артиљеријских јединица. Други играч или компјутер могу имати другачији распоред. Када је рачунар поставио све јединице, игра почиње. Циљ је или потпуно уништити противничку армију или стићи до ње-

Уређује
др Зоран Живковић

Емијо Донађо

РАДОСТАНИ ДОГАЂАЈ

На прљавом шљунку уздизало се седам каменова. Високи попут човека и таман толико широки да на њих стане једна нога. На каменовима је стајало седам жена. Уски, црни хаћеци припаљали су им уз мршава тела.

У часу када су се не-врапци спустили на зид, седам жена отпочело је јадиковку.

– Зашто их има седам? – упита мали.

– Зато што је седам број – одврати велики уздрхтавши.

Велики не-врапци поново прхнуше пут неба уплашени ја-

диковком жена. Летећи у разбијеном поретку, удаљили су се дуж поља које је водило према брежуљцима.

Велики и мали посматрали су их равнодушно. Нису били врапци, али су их и даље тако звали. После бомби остало је само сећање. На градове, на дрвеће, на животиње. Сећање и назив. Све се променило, али се нису могли променити називи свих ствари. И тако су мутације, које су задржале извесну сличност са стварима које су постојале раније, уз стари назив добиле још само једно „не“.

Ове птице, дакле, нису биле врапци. У току само неколико

поколења затровани ваздух преобразио их је у необичне птице са осам канџи попут паукова. Али више није било паукова са којима би се могле упоредити. Из нејасног помена на минуло време остало је само благо, сиво перје.

Не-врапци: птице кобног пророчанства, сивље од сивица смрти, боје којом је све било опточено.

Велики се скљока у прашину. Није ништа окусио још од претходног дана, али то је било неважно. Мали који је био с њим узнемири се. Он му добаци главу не-пса, јер је знао да ће га јело смирити. Напев жена на каменовима био је једноличан. Четворица великих прођоше стазом погнутих глава, са пернатим копљима чији су врхови били управљени ка тлу. Зазирали су од ве-

ликог који се са малим шћућурио код седам каменова.

– Зато што је седам број – понови велики. – Седми је био дан када су пале бомбе, седми је био месец, на седам се завршавала година. Упамти то. Не знам колико је времена од тада протекло. Мали који је безуспешно покушавао да оглође губицу не-пса, озбиљно климну.

Пред њима се налазила кућа. Слична многим другима које су се налазиле посвуда. Била су то једина здања која су подигли. Ништа није било важно. Чак ни смрт. Једино је рођење било значајно. И тако су једине сазидане грађевине биле посвећене материнству и у њих су одлазили велики да начине нове мале.

Кућа је била ниска, приземна, са само три просторије. Једна за мајку, једна за оне који су чекали и одлучивали и једна за ломачу. Напољу је стајало седам каменова за оне које треба да умилостиве срећу. Седам жена које су нарицале над судбином света, у нади да ће новорођенче бити нормално. Породиљин муж морао је да чека напољу. Ту ће му саопштити да ли му је дете достојно живљења.

– Она је унутра да би добила некога као што сам ја? – упита мали.

– Надајмо се – одговори велики. – Ти си нормалан, као и остали... иначе не би био овде.

Мали одмахну главом, не схватајући. Велики је покушавао да не мисли. Са врата куће разлеже се крик, али нарицање жена упило га је у себе пре но што је стигао до ушију две прилике.

Рађа се, помисли велики, а судије врше надзор. Ако је у реду, изићи ће на врата у тишини, а ја ћу моћи да уђем. Ако не ваља, позваће ме да потпалим ломачу на којој ће изгорети заједно с мајком.

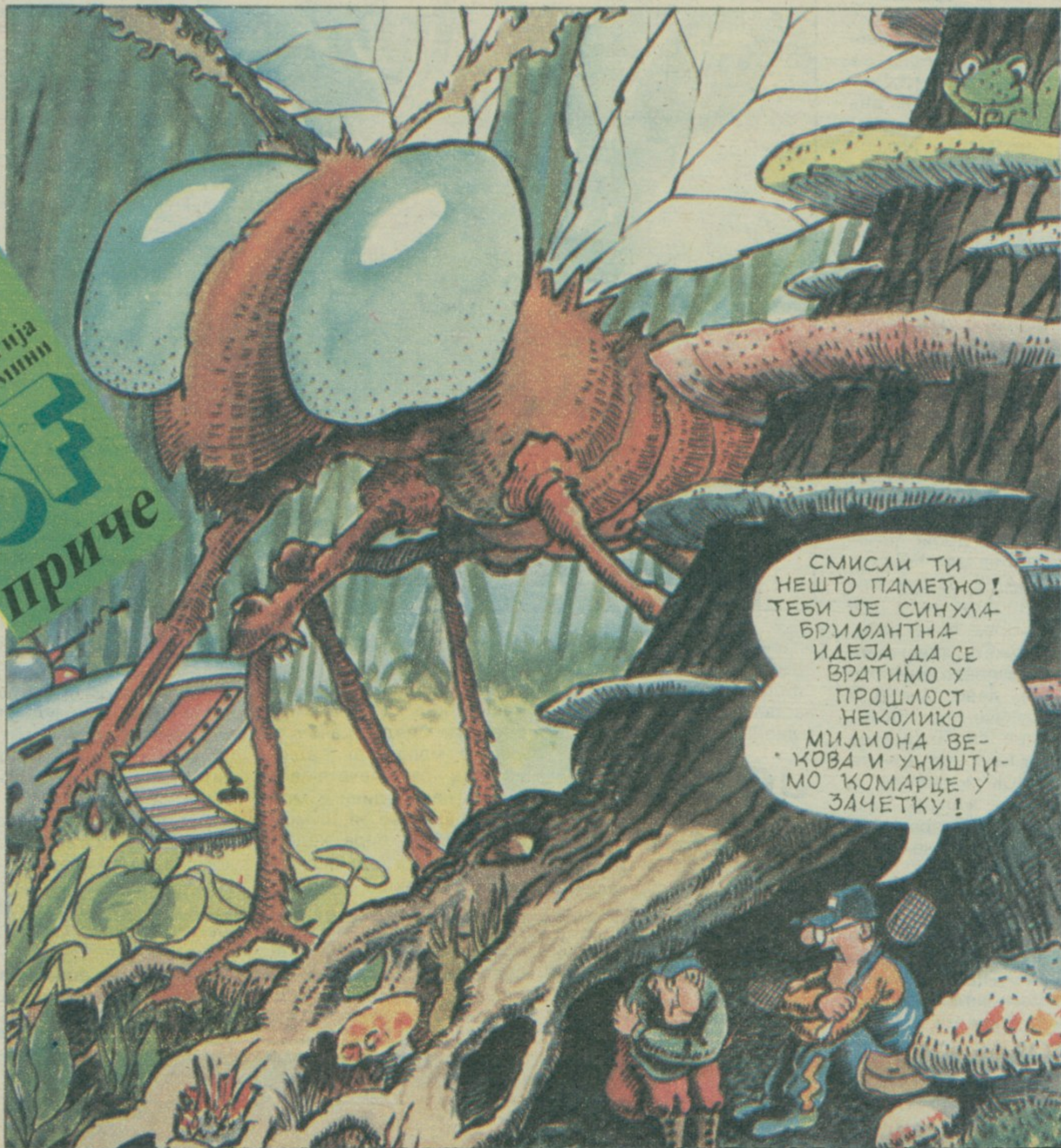
Један ловац се заустави поред њега, баци копље на земљу и скиде сноп разнобојног перја. Велики пристаде да се огледају и они у тишини почеше да бацају пера. Жене на каменовима сада су лекале без прекида, не успевајући више да прикрију и пригуше мајчине крике из тамне куће. Да би га такмац чуо, ловац прозбори гласније:

– Одвећ је бучно да бих на миру кренуо у потрагу за пленом...

– Убрзо ће престати – рече велики, бацивши перо које му је донело поен. – Прошли пут је трајало мање од једног дана.

– Је ли ти ово друго?

– Јесте. Први мали је овај – рече велики показавши на дете које

Антологија
SF
приче

је спавало. – Нормалан је. Рекли су ми да се све чешће рађају чудовишта.

– Кад би се мање правила... – искези се ловац.

Добар део дана провели су у игри.

Када су се ниски облаци спустили с далеких брегова иза куће изиђе човек и подиже песницу у правцу жена. Прозборио је, нешто што ни велики ни ловац нису разумели. Био је то знак да престану. Жене су обуставиле нарицање, али нису сишле са камена. Онај који је изишао одмахну руком и врати се назад. Из куће су се после тога у размацима разлегали крици жене која се порађала. Звучали су на ропац ранене животиње.

– Је ли ово прва? – упита ловац.

– Не, то је трећа пауза – узврати велики, нестрпљив да настави игру обојеним перима. Вероватно неће још дуго.

Ловац извади из торбе коју је носио око врата неки дугачак корен и преполови га. Дужи део је задржао за себе, а краћи пружи великоме. Био је укусан и њих двојица закратко су уживали. Ропац жене која се порађала сада се све чешће чуо.

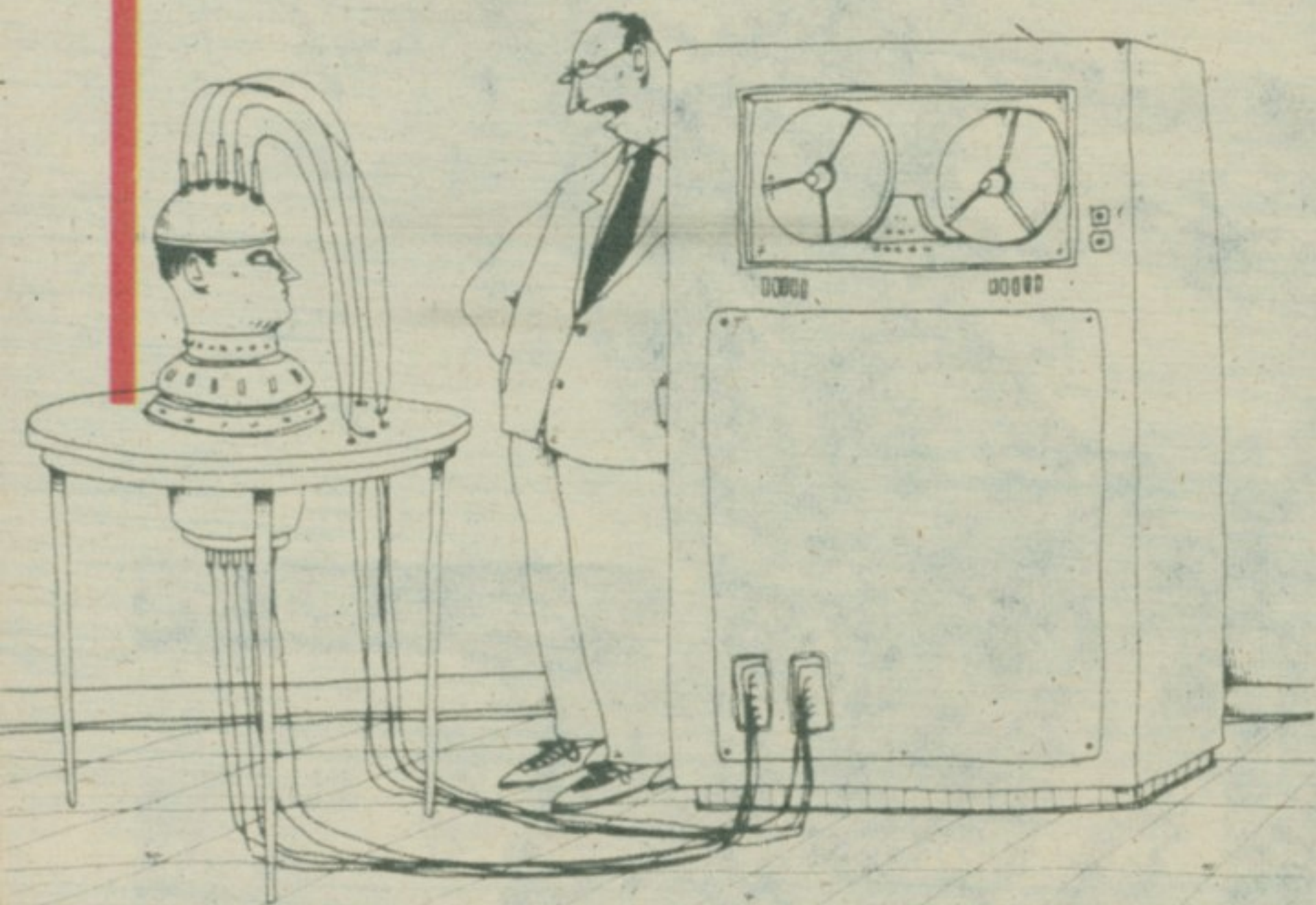
Из куће поново изиђе један човек, упути брз знак женама на каменовима, а затим се опет врати унутра. Седам жена поново отпоче јадиковку. Ваздух је био тмаст и прашњав.

Ловац појури за једним негуштером и прикова га копљем за тле пре но што је животиња

SF **занимљивости**

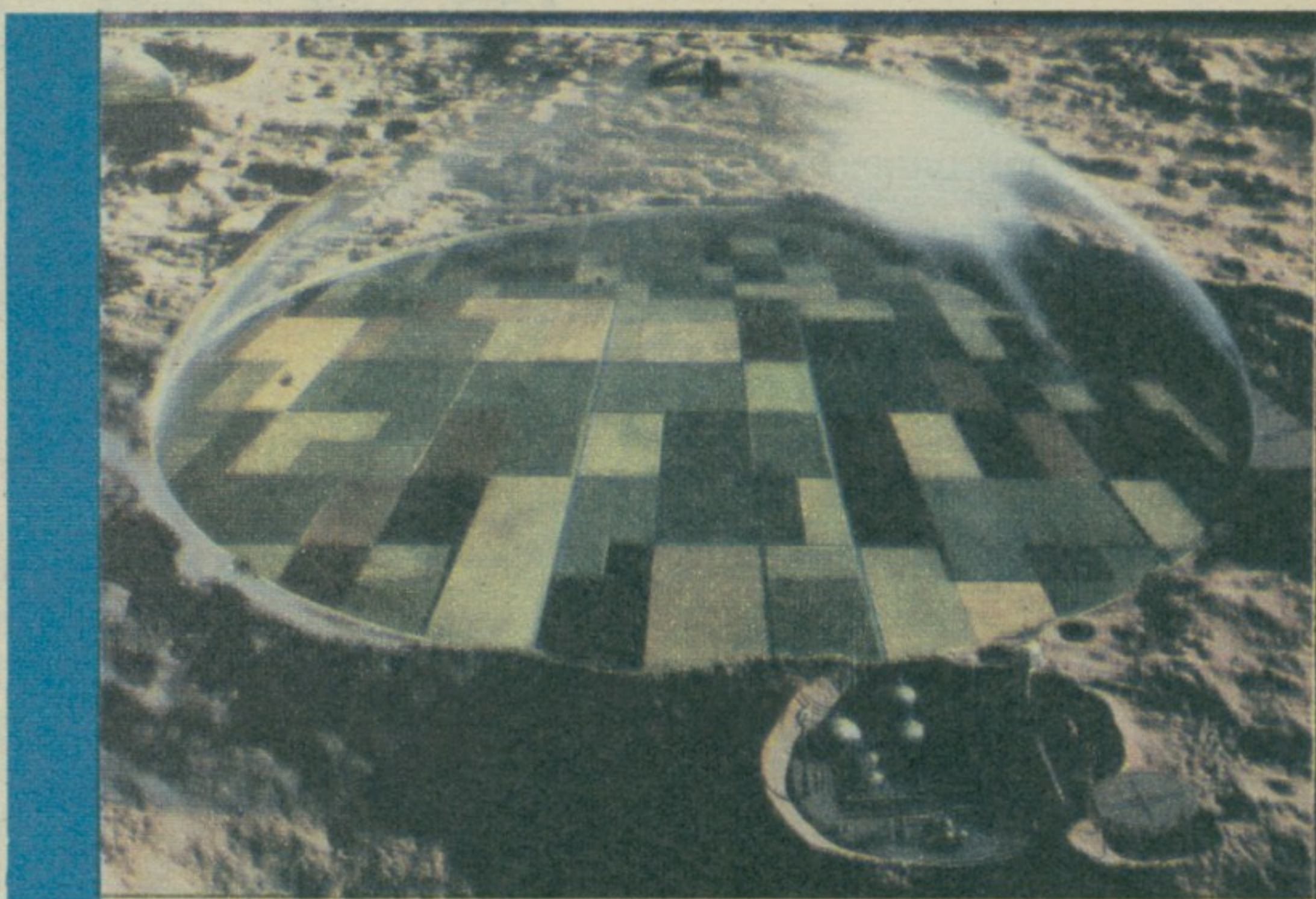
У САД су прошле године објављена чак 294 нова SF романа. Нових антологија било је 72, збирки 67, а књига о научној фантастици 69. Како у оваквом обиљу потпуно у току нових SF збивања? Одговор је сасвим једноставан: ослонити се на добар избор и читати само оно што је уистину вредно – а сходно знаменитој Стериеновој опасци, оно уистину вредно у научној фантастици (односно, у било чему другом) не прелази пет одсто, тако да је, заправо, било довољно прочитати једва петнаестак правих романа из укупне прошлогодишње продукције да би се стекла прилично верна слика о 1986. у домену нових SF романа.

Ево одмах и једног предлога за најбољих петнаест америчких SF романа из претходне сезоне (према угледном часопису Locus). Исак Асимов „Задужбина и Земља“, Маргарет Етвуд „Служавкина прича“, Грегори Бредфорд и Дејвид Брин „Срце комете“, Бен Бова Путници II: „Туђин унутра“, Лоис Мекмастер Бижо „Ратников ученик“, Ф. М. Басби „Побуњеничко семе“, Орсон Скот Кард „Говорник у име мртвих“, Киролајн Чери „Хануров повратак кући“, Артур Кларк „Песме далеке Земље“, Гордон Диксон „Човек заувек“, Џори Алек Ефингер „Када гравитација закаже“, Вилијем Гибсон „Нулта бројање“, М. Бредли Келог „Лирове кћери“, Доналд Кингсбери „Месечева богиња и син“ и Мајкл П. Кјуб Мекдовел „Енигма“.

*Доста гуиђања, Џори.
Када смо те запошљавали,
знао си да ћеш радити с компјутером*

Да ни ми нисмо баш потпуно SF провинција најбоље сведочи податак да су домаћи SF поклоници већ у прилици да прочитају три од наведених петнаест романа: Асимовљев, Кларков и онај из тандемског пера Бредфорда и Брина.

успела да ископа рупу у земљи. Био је то изврстан хитац при овако слабом светлу. Дужина негуштера износила је читав корак; животиња није одмах угинула. Дугачка вена која је ишла дуж белог трбуха махнито је пулсирала. Пробудили су малог који је затим попио добар гутљај топле крви. Велики је одустао у његову корист, тако да је мали могао да утоли жеђ. Затим је дошао ред на ловаца. Био је задовољан. Понудити свежу храну неком малом, доносило је срећу.

Жена у кући тако је крикнула да нарикачама није пошло за руком да је надјачају. А онда, наједном, завлада мук.

Као да је неко дао знак, сви су заћутали. Велики се полако подиже, а ловац поче да сакупља обојено перје за игру. Мали је држао затворене очи, али, било је јасно да се само претвара да спава.

– Ходи – рече један који се јавио на вратима. Велики споро крену.

Чекање је било готово.

Седам жена скочи на земљу са седам каменова високих као човек и широких таман толико да се на њих стане једном ногом. Жене нису имале више од једне

ноге, једног стопала, једне руке, једног ока на челу. Скочиле су у тишини не сачекавши одлуку.

Ловац их је гледао, подругљиво се кезећи и чешући кривим рукама љуспасту кожу на глави. Био је велики ловац: три ока су му омогућавала да савлада све такмаце.

У кући се упалило велико светло. Ловац покупи своје ствари, посматрајући малог. Он ће остати јединац. Унутра су управо палили пламен: родило се чудовиште.

Недуго потом из куће изиђе велики, готово пресамићен. Био је висок готово два метра, прави уин у односу на нормалан свет. Имао је заплашен израз лица.

– Право чудовиште – рече. – Морао сам да потпалим ломачу, за њега и мајку. Била је то добра жена...

Мали се приближио у неколико скокова. Узварао се уз гриву која се пружала са очевих леђа и угнездио се на његовим леђима, обухвативши их чврсто ногама. Група се затим упути стазом према равници.

– Још нисам видео такво чудовиште, понови велики. – Имало је два ока, један нос, једна уста. Било је без зуба. А кожа...

– Реци, хајде... – промрмља нестрпљиво ловац.

– Кожа му је била ружичаста... без љуспи. Имало је још две руке и две ноге... ■

SF **КВИЗ**

Као и увек, најпре тачни одговори на питања из прошлог броја:

1. Ханиски циклус
2. Састанак са Рамом
3. Аматерски SF часопис

А сада ево поново теста за SF свезналице:

1. Колико је филмова снимљено у популарној серији „Планета мајмуна“?
2. Којим се видом SF стваралаштва бави Крис Фос?
3. Које је године покренут први југословенски SF часопис „Сириус“?

ЛУДИЛО
С КРАЈА
ПРЕТПРОШЛОГ
ВЕКА

СВИ СМО МИ магнетични!

**НЕМАЧКИ ЛЕКАР ФРАНЦ
МЕСМЕР СТЕКАО ЈЕ
СВЕТСКУ СЛАВУ, А ОНДА
ПРОГНАН КАО ШАРЛАТАН
ЈЕР СЕ ТАДА ЈОШ НИЈЕ
ЗНАЛО ЗА МОЋ СУГЕСТИЈЕ И
ХИПНОЗЕ**

Раскошна барокна кућа бечког лекара Франца Антона Месмера у улици Ландштрасе био је салон у којем су се окупљали познати музичари, глумци писци и људи блиски двору. Једног предвечерја 1768. године „чудо од детета“ дванаестогодишњи Моцарт, пред одабраним скупом у коме су се истицали славни композитори Глук и Хајдн, први пут је свирао своју прву оперу „Безазлена превара“ кад у салон хитрим корацима уђе учени језуита и астроном на двору Марије Терезије Максимилијан Хел. Језуита приђе тридесет четворогодишњем домаћину, узме га под руку и поведе у страну.

— Драги пријатељу! — рече узбуђено језуита-астроном. — Сећате ли се оног Енглеза који је две године боловао од гастритиса, па је једног дана дошао к мени да му дам магнет?

— Како да се не сећам! — осмехну се Месмер. — Тај дугајлија је тврдио да га је у Лондону неки надрилекар излечио од упале желуца прилепивши му на стомак магнет! Ти Енглези су врло чудни

људи! Стално им падају на памет смешне бубице!

Утицај планета на здравље

— Слушајте, Антоне! — Хел га је нервозно прекинуо. — Управо сам добио писмо од тога Енглеза. Захваљује ми што сам му дао магнет. Пише да га је привио на сто-

мак, да је у року од седам дана оздравио и да се осећа чео као риба у води!

Од тог тренутка млади Месмер није могао да се ослободи размишљања о чудном Енглезу и магнету. Сетио се своје докторске дисертације „Утицај планета на људско здравље“. Мада му се сада његова младалачка теорија чи-

нила поприлично мистичном, поново је о њој морао да мисли и да се пита шта је у њој исправно, а шта није. Болест је поремећај хармоније. Човек живи у жижи сила које свемир држе у хармоничном кретању! Није ли природни магнет, магнет који је с метеорима стигао на Земљу, симбол привлачних сила које у међусобном скла-

ду одржавају васиону? Магнет који је дошао с неба носећи у себи божанску енергију.

Месмер је био и религиозан, и метафизичар, и мистик, и у његовој глави је владао кошмар супротних, мутних мисли и слутњи, али је био довољно разуман да одговор на питања која су га мучила потражи у пракси.

Познавао је Франциску Естерлин, девојку из племићке породице, коју су лекари годинама безуспешно лечили од тешких напада хистерије. Родитељи су оберучке прихватили помоћ познатог лекара.

Месмер је био шармантан и интелигентан саговорник, савршени кавалер, а његови магнети тајанствене справе. Девојка је и у лекара и у његову „магнетну терапију“ имала пуно поверење. Већ после седам дана хистеријични напади трајали су сасвим кратко, после месец дана Франциска се смирила, после два постала је весела девојка, а половином трећег месеца заблистала је на дворском балу.

Вест о оздрављењу Франциске Естерлин, у Бечу жељном сензација, одјекнула је као бомба. Месмера је посетио познати математичар професор Бауер.

Тајна природна сила

— Годинама ме мучи чир у желуцу, докторе! — рекао је Бауер. — Покушајте с вашим магнетима!

Месец дана касније професор Бауер је сазвао новинаре и рекао им:

— Доктор Месмер је геније! Оно што није успело најпознатијим именима наше медицине учинио је он са својим чудесним магнетима! Више не патим од чира!

Десетине, стотине болесника траже Месмерову помоћ. Он им помаже зачуђујуће брзо и сигурно. Усавршава метод. Уместо једног, на тела пацијената ставља два магнета због боље „циркулације магнетског флуида“, а затим справља напитке од воде у којој је данима био потопљен смрвљени природни магнет и, најзад, конструише батерију од међусобно повезаних боца с магнетисаном водом из које излазе металне ручице које пацијенти држе за време терапије.

Цео Беч, читаву Аустрију, сва Европа славили су Франца Антона Месмера „који је открио једну од најмоћнијих, најтајнијих природних сила“.

Крајем 1775. године баварски изборни кнез позива Месмера за дворског лекара и уводи га у Баварску академију наука и уметности.

Док „магнетизирање“ постаје манија времена, а у интересу људског здравља магнетизују се лонци, тањери, прибори за јело, клупе и дрвеће у парковима, клавири и виолине, ципеле и сабље, Месмера обзирмају сумње. Он све више верује да његове пацијенте не лече магнети, него чудна сила која зрачи из његових руку. Магнети су само помоћно средство, преносници енергије коју лучи његово тело. Долази до закључка да, осим минералног магнетизма који сви признају, постоји и „животињски магнетизам“ који могу да зраче

само „одабране личности“. Ма колико да је читавог живота био врло опрезан, понет свешћу о својој изузетности, начинио је кобну грешку. Објавио је своје закључке о „анималном магнетизму“.

Лепотица је прогледала

Мрзели су га многи лекари који су били љубоморни на његову славу, а још више на богатство које је стекао „магнетским курама“. Али, ништа нису могли да предузму против лекара који је откривао и отварао нове путеве свим лекарима света. „Одабраног лекара“, чудотворца који има монопол, којег нико не може да следи, требало је по сваку цену уништити. Непријатељи су стрпљиво тражили оружје које ће употребити, све док им га Месмер сам није тутнуо у руке.

Царица Марија Терезија имала је штићеницу Марију Терезу Парадиз, осамнаестогодишњу лепотицу која је од четврте године била слепа. Најпознатији дворски лекари нису могли да јој поврате вид. Тада су 1778. године родитељи Марије Терезе позвали у помоћ већ прослављеног Месмера.

Месмер је неколико пута пажљиво прегледао девојку. Установио је да често пати од нервних криза, да нервозно, при најмањем узбуђењу, трепће слепим очима и да је тада заболи јетра. Закључио је да слепило изазива неки психички поремећај, јер су девојчинз очи биле нормалне. Пристао је да је лечи.

После краткотрајне „магнетотерапије“ Марији је почео да се враћа вид.

Месмер је наставио да је лечи и заљубио се у њу, али није ни најмање чудно, што је од детињства слепо девојче узвратило љубав двадесет шест година старијем човеку који је избавио из мрака.

Пукао је скандал.

Завидљивци су оптужили Месмера за разврат и шарлатанство тврдећи да Марија Тереза није ни прогледала, него да по Месмеровим упутствима обмањује лекаре. Родитељи су одвојили несрећницу од лекара. Она је у очајању добила хистеријични напад и поново је ослепела. Сада заувек.

Месмера су протерали из Аустрије. Отишао је у Париз. Неко време је успешно лечио нервне болеснике, а онда се и тамо против њега дигла хајка, па се после револуције вратио у Беч. Уморан и разочаран одрекао се „магнетотерапије“ и радио као обичан лекар све до смрти 1815. године.

Франц Антон Месмер је закорачивши у једну нову области медицине био испред свога времена. Наслутио је многе истине које није могао да објасни и зато је постао жртва оних који су по својим схватањима били далеко иза њега. Не само што овог необичног истраживача данас сматрају претечом лечења помоћу хипнозе и сугестије, а то је прихватила и „службена“ медицина, већ га као претечу својатају и истраживачи у области биоенергије и парапсихологије.

Б. Б.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Зупор BeMak	СВЕТ- СКИ ПРЕД- У ША- ХУ ТАРИ	СПОЛ- НИ ДЕО ТЕНКА	ДЕЛО, ПРО- ИЗВОД	ВРЕТА ТКАНИ- НЕ	ГЛАВНИ- ЦА ВО- ПОВА (П. МИТ.)	НЕСИ- ПРАНИ, НЕ- ПОУВ- ДАНИ	ВРЕТА ШТАН- СКОГ ВИНА
МАИДА УВА- ЛА	к	о	н	л	н	к	а
СЛИКА ИЗРАЖЕ- НА ВОДЕ- НИМ БО- ЈАМА	а	к	в	а	р	е	л
ПОЛО- МИТИ	с	л	о	н	н	н	н
ДРЖАВ- НО УРЕ- ЂЕЊЕ, РЕЖИМ	н	о	р	е	г	а	к
„КИЛО“	а	к	е	а	а	е	а
ДЕО ОДРЕГЕ (МН.)	р	о	в	о	а	ч	
„РАДИ- ЈУС“	о	р	н	и	е	к	н
ИСТОК (ЛАТ.)	о	р	н	и	е	к	н
ТРО- ВАЦ БУ- НОМ	в	у	к	а	р	е	
МОТРИ- ТИ, ПО- СМАТ- РАТИ (СТР.)	н	г	з	о	р		СТАНОВ- НИЦИ АЗИЈ- СКЕ ДРЖАВЕ
МАЛА РОКАДА У ШАХУ	о	о	а	н	а	к	
СЛЕ- ДИТИ КОГА	н	р	а	н	н	н	
ОРГАН- СКИ ДЕРИВАТ ОЛИ- ЦИЈУ- МА	с	н	н	м	к	о	н
ПРКО СЛОВО	е	н	а	а	в	е	
КРПА, ДРО- НАК	р	н	н	а	н	з	
ЗНАК ЗА ВОЛТ	в	н	н	н	н	н	
ЛИЧНОСТ ИЗ ДЕ- ЛА А. ЖАРГОНА (КРАЈО)	н	б	н	а	и	н	МАШКО ИМЕ ИЗ МИДА
КОМ- ПЈУ- ТЕР	р	а	з	у	к	а	р
НАЈВЕ- ЋЕ ПОЛУ- ОСТРВО НА СВЕТУ	а	р	а	б	м	ј	а
СТАНОВ- НИК ТИ- РОЛА	н	н	р	о	л	а	н
ЈУ- НАНИ ЕП ХОМЕ- РА	м	н	н	и	а	г	а

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО: прискок, листати, антимоно, морнари, Ела, рин, Но, Ван, Игор, Об, скиптари, јендек, баланс, О, Лопе, Неготин, Тобаго, пороци, алоди, П, Попај, р, Ига, ако, ридо, еф, ујавити, санитет.

ТХИТ ТХИТ
ТХИТ ТХИТ
ТХИТ ТХИТ
ТХИТ ТХИТ
ТХИТ

ИЗЈАВА НЕДЕЉЕ

„Публика нас је заволела због тога што не фарбамо косу пет пута дневно у плаво”.
MCA (Beastie Boys)

Тражили сте песму

ПОВРАТНИК

После прошлогодишњег скандала када се открило да чувени певач узима дроге већи део штампе окренуо се против њега. Схвативши да се налази на ивици пропасти и као човек и као музичар Џорџ је одлучио да се лечи. Успео је и сада се укључио у кампању за борбу против употребе хероина и других тешких дрога.

— Добијам писма од клинаца који кажу да би волели да пробају дрогу, одмах им одговарам да то не раде. Још осећам последице свега кроз шта сам прошао, нисам се сасвим опоравио и вероватно дуго нећу стећи кондицију коју сам раније имао. Осећам се заиста бедно када о томе размишљам. Ако је то цена нечега што се зове забава, онда је стварно превисока. Људи су ми говорили: Ти си паметан момак, шта ти је све то требало? То није одговор. Неки људи веома воде рачуна о ономе што раде па опет западају у разне невоље. Ја сам имао своју публику и сада нећу све то да покварим.

По свему судећи, Џорџова група Culture Club никада се више неће окупити. Сукоб који је настао између чланова је, изгледа, сувише озбиљан да би лако могао да се разреши.

За сада је све „на леду”, нико од нас још није донео коначну одлуку. Свако

НИСАМ
УМОРНИ
ROCK
КОЊ

ради понешто за себе. Рој се бави продукцијом и у томе је врло добар, Џон је оформио групу, али не мислим да је то превише паметно. Мики такође иде путевима соло каријере. Засад нећу да окупљам групу а њима желим пуно среће. Веома ми недостају. Ни са једним од њих већ дуго нисам разговарао. Око шест месеци, а то је заиста дуго. Највише ми недостаје Џон јер смо заиста били блиски. То на неки начин личи на неуспео брак. Када ствари крену лоше, само спакујеш ствари, побегнеш и не виђаш се месецима, понекад годинама. Мислим да је то тужно. Одувек сам сматрао ако ми неко постане пријатељ, то важи за сва времена. Збуњује ме како може да се одбаци нешто што је својевремено било стварно важно? А медији то стално чине, нарочито музички. Захваљујући текстовима у новинама почео сам да верујем да су Culture Club били група старих гњаватора, уморних рок коња. Мислим да је остале из групе то погодило као музичаре. Ја нисам музичар, не свирам ниједан инструмент и то ми не смета.

Што си популарнији, имаш мање енергије, бавиш се само погрешним стварима. Када смо почели као Culture Club, свирали смо заједно као група, јер смо то и били. А онда је то постала обавеза одржавања проба, обавеза

НОВА ПЛОЧА РАБИ ТАРНЕР

За њу кажу да је тренутно најперспективнији женски вокал у Енглеској. И заиста, црна певачица Раби Тарнер, пореклом са Јамајке, представља право откриће. Њена обрада старе композиције „I'd Rather Go Blind“ (Радије бих била слепа) већ месецима добро „стоји“ на топ-листама широм света. На макси синглу нашла се још једна обрада. То је песма „If You're Ready (Come Go With Me)“ (Ако си спреман, пођи са мном) и не треба спомињати да одлично звучи. Недавно је објавила прву велику плочу „Women Hold Up Half The Sky“ и, као и раније, похвале критике и публике нису изостале.

ОКА ТВОЈА ДВА

Музика и текст: Зијо и Мико
Изводе: Валентино

Некада си лијепо све
говорила о мени
слику моју чувала дубоко
у себи
некада су жене све биле
живне на тебе.
Како смо се некад силно
вољели
Ока твоја два сузама не
дају да теку
ноћ је проклета, медена,
одлазим ти ја заувјек.

Жути мјесец је, нека је,
престао да гори.
Само ти, само ја, нека
нова лица два то је
судбина.
Знам да мрзиш растанке,
гледај ме у очи
минут два и нема ме,
нестајем у ноћи.
Кунем ти се, пјесме ми,
радо ћу се сјећати
како смо се некад силно
вољели
ока твоја два сузама...

ТИМСКИ РАД

Једна од нових група на енглеској сцени је Swing Out Sister. Група је нова, али су лица стара. Певачица Корин Древери својевремено је била у саставу Working Week, Мартин Џексон свирао је бубњеве у Магазину а клавијатуриста Енди Конел у групи A Certain Ratio. Првих пар синглова које су издали помогли су им да стекну углед групе која зна шта хоће и уме да направи солидну песму. Половином маја издали су деби албум а та плоча ће се ускоро појавити и код нас. Пошто свако од њих има солидно искуство, као аутори се појављују равноправно, тако да је њихов успех очигледно резултат тимског рада.

писања песама и све то је за мене постало врло досадно. Поред тога, био сам прилично окрутан. Када смо издали трећи албум, причао сам да је то ђубре и кривио сам сваког сем себе. Сада, када све радим потпуно сам, мораћу да се појавим пред јавношћу

кажу много више љубави и разумевања.

Добро је ако око себе имаш људе који брину о теби и занимају се за оно што радиш. Моји родитељи су стварно били сјајни. Мајка је имала обичај да каже када нисам био ту: Нека мали сам трља главу с невољама које је направио. Али, када је требала помоћ, она је била ту и показала да је врло јака. Заиста бих ценио да су момци из групе показали мало више бриге за мене, али ја сам им то заиста онемогућио.

Сада, кад сам почео соло каријеру, осећам се добро само делимично. Најтеже ми пада што сам усамљен. Када си у групи, онда заиста постајеш близак са члановима састава, али има у томе и лоших ствари. Појављују се љубомора, суревњивост, неслагање, тако да ми се чини да распад групе и није тако лоша идеја.

Његов нови сингл „Све што имам“ представља реге обојену верзију старе песме коју је Бој Џорџ освежио својим ранијим вокалом. Пропевао је опет стилем који нас подсећа на прве дане успеха и песму „Do You Really Want To Hurt Me“ (Зар заиста желиш да ме повредиш). Тиме што је прихватила песму публика је показала да је још на његовој страни и да му, поред свих грешака које је направио верује. Прво место топ-листе било је изнена-

ђење (чак и за самог Џорџа), многи су мислили да је његова каријера завршена. Пошто је поновио успех, и то само једном песмом, спрема се да сними први соло албум у каријери и терет целог посла преузме на себе.

— Сада на успех гледам сасвим другачије. Видео сам обе стране и не стрепим од неуспеха. По мени, неуспех је само ако се лоше осећаш.

**БОЈ ЏОРѢ ЈЕ ПОНОВО НА
ТОП-ЛИСТАМА. СИНГЛ
„EVERYTHING I OWN“ (СВЕ
ШТО ИМАМ) ОСВАЈАО ЈЕ,
КАО ОД ШАЛЕ, ПРВА МЕСТА
ТОП-ЛИСТА А ЏОРѢ,
ПРИКАЗАВШИ СВОЈ НОВИ
ИМИЦ, НАСТАВЉА УСПЕШНУ
КАРИЈЕРУ**

и преузнем сву одговорност на себе. Неки сматрају да су момци из групе морали много више да ми помогну када су почеле тешкоће. Невоља је била у томе што сам ја скрстио руке и нико ме нисам дозвољавао да ми приђе. При том, ако људи уопште не схватају шта се с тобом догађа, тешко им је да помогну. Мислим да је требало да по-

Директор НО „ПОЛИТИКА“
др Иван Стојановић

В. д. руководиоца ООУР-а и в. д. главног и одговорног уредника „Политикиног забавника“
Дарко Рибникар

Заменик главног и одговорног уредника
Зефирино Граси

ИЗДАВАЧКИ САВЕТ

Сима Беговић, Бранка Булатовић, Милојко Ђоковић, Љубинка Ђуровић, Љиљана Златковић, Милан Илијин, Милован Кљајић, Нада Михаиловић, Душан Петровић (председник), Драгољуб Петровић, Радован Поповић, Зора Продановић, Радомир Ристић (заменик), Верица Смиљанић и Никша Стипчевић. Чланови Савета из Редакције: Дарко Рибникар, Зефирино Граси, Соња Јашовић, Мирјана Маринковић и Петар Милатовић.

РЕДАКЦИЈА:

Диего Варагић, Радана Весовић, Олга Вукадиновић, Душан Глушац, Бојана Дожић, Светлана Ивановић, Мина Илић, Соња Јашовић (графичко-технички уредник), Мирјана Крстуловић, Иван Лончар, Мирјана Маринковић (уредник стрипа), Иванка Миладиновић, Петар Милатовић, Вера Милићевић, Весна Минић, Нада Невајдић, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патригић, Зоран Петканић, Радоје Савић, Весна Софреновић, Војислав Стаменовић, Недељка Сташић, Даринка Тодоровић, Миланко Тодоровић, Милош Томић и Бранислава Црномарковић.

СЕКРЕТАРИЈАТ:

Јованка Војводић, Олгица Стаменић и Зорница Филиповић.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА“ – ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“, Македонска 29, 11001 Београд. Поштански факс 124. Телефони: секретаријат 324-471, редакција 324-483, техничка редакција 326-620, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије, број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 250 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:

Тромесечна 3.012 динара, полугодишња 6.024 динара, годишња 12.048 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:

Тромесечна 6.024 динара, полугодишња 12.048 динара, годишња 24.096 динара

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29728 уз обавезну назнаку НО „Политика“ ООУР „Продаја“ – претплата на лист „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО У СТРАНОЈ ВАЛУТИ ГОДИШЊА:

САД	\$ 42.-
СР НЕМАЧКА	ДМ 74.-
ШВЕДСКА	Шкр. 258.-
ФРАНЦУСКА	Ффр. 246.-
ШВАЈЦАРСКА	Шфр. 60.-

Уплате из иностранства слати на деовизни рачун НО „Политика“ код „ИНВЕСТБАНКЕ“ – Београд, на рачун број 60811-620-63-257300-00054 уз обавезну назнаку ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“

За штампање овог броја Забавника одговоран: Миливоје Весовић, руководиоца ООУР-а „Дубока штампа“.

ИМПРЕСУМ (латински IMPRESSUM) штампана ствар, штампање; по закону обавезно означавање имена издавача и уредника, одговорних за садржину часописа и листова.

Манекен пред објективом

Каква је разлика између манекена и фото-модела?

МАРИНА ВУЈОВИЋ
Бачка Паланка

Манекен је жена или мушкарац који приказују и рекламирају најновије модне креације на модним ревијама. Када то раде у студију где их само снимају, онда су то фото-модел.

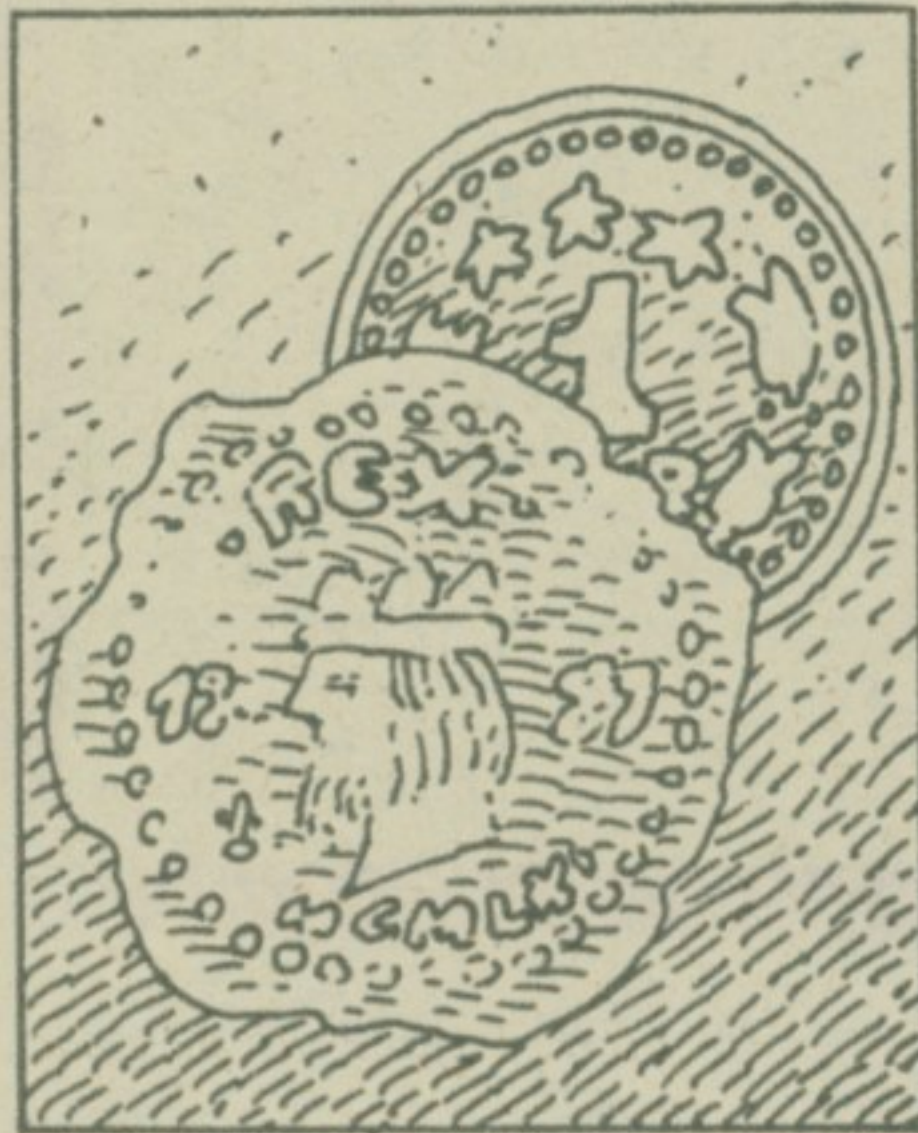
Кад старо вреди више од новог

Ко су нумизматичари, одакле потичу, и шта, у ствари, та реч значи?

СОЊА ПРОСТРАН
Браће Јерковић 125
11000 Београд

Реч нумизматика преузета је из грчког, па латинског numisma и значи новац. То је наука о постан-

ку, развоју и употреби кованог новца и металних предмета сличних новцу (медаља, на пример). Постоји техничка нумизматика која истражује вредност новца, њего-

ву куповну моћ и праве одредбе у вези с ковањем и примењена нумизматика која обрађује нумизматички материјал као извор за политичку и економску историју. Почеоци нумизматике су у 14. веку, али је прво систематско дело о античком новцу објављено крајем 18. века.

Одјеци Сан дедињске ноћи

Прочитали смо у прошлом броју „Политикиног забавника“ причу о деци без родитеља која станују у дрвеној бараџи, у Шекспировој без броја. Наша пионирска организација одлучила је да их посетимо кад већ толико воле госте. Спремили смо новац за поклон, али бисмо желели да га одаберемо у сарадњи са вама.

Пионери ОШ „Ћирило и Методије“ Београд

После објављивања текста о деци из Шекспирове бб, одлучили смо да одемо и мало се дружимо са њима. Да ли они имају разгласну станицу, музичке уређаје и шта бисмо ми могли да учинимо за њих? Да им направимо нешто ново, поправимо старо?

Ученици Образовног центра „Никола Тесла“ Београд

Позвали смо на састанак пионире из „Ћирила и Методија“ и омладинце из „Николе Тесле“. Договор је следећи: од пара које су донели „Ћирилци“ набавиће се микрофони, а омладинци из „Тесле“ ће обезбедити појачало и потребан материјал за разгласну станицу коју ће поклонити другарима из Шекспирове. У једном од наредних бројева обавестићемо вас о посети и прослави поводом пуштања у рад нове разгласне станице.

П. 3.

Страдање под трешњом

Мој хоби су биљке. Имам баштицу и сваког дана чепрам по њој. Недавно сам од познаника чуо за козју крв, биљку за коју кажу да врло лепо изгледа и да не сме да се сади близу трешње што ме је мало зачудило. Да ли је то тачно?

БРАНИСЛАВ РОЖИЧ
Београд

Козју крв у народу зову још и орлови нокти, козокрвина, козолистина. Латинско име јој је Lonicera а добила га је по немачком лекару и ботаничару из 16. века Араму Лоницеру. Козја крв потиче из јужних делова Европе и често може да се види по парковима јер је, не само лепа, већ и не тражи неке нарочите услове. Врло је отпорна. Има лепе црвене и жуте миришљаве цветове. Чим почне да цвета постаје право стетиште ноћних лептира које привлачи мирис њеног нектара. Због тог свог неодољивог мириса често и страда, поготову ако се нађе близу трешње јер је трешњевице муве сматрају идеалним местом за ношење јаја. У јесен, када већини биљака остане само голо грање, на гранама козје крви истичу се пурпурни или наранџастоцрвени плодови. Род Lonicera има свог представника и у групи зимзелених биљака и то је Lonicera henryi која ни зими не одбацује лишће већ се зелени и под снегом.

Опасна мајка, жена и бака

Реци ми нешто више о Олимпији, жени Филипа II Македонског и мајци Александра Великог.

ДАНИЈЕЛ ВРАЧАР
Ивана Милутиновића 15
21471 Равно Село

Олимпијада, кћи епирског краља Неоптолема I удала се за македонског краља Филипа II 359. године пре наше ере. Александра,

Осмех за госте

будућег краља Александра Великог, добила је 356. година пре н. е. Када се Филип II поново оженио Клеопатром 337. пре н. е, Олимпијада се повукла у Епир. У Македонију се вратила следеће године,

после Филиповог убиства у коме је, тако се каже, и сама посредно учествовала. После смрти Александра Великог (323. пре н. е.) поново се повукла у Епир одакле је настојала да осигура круну свом унуку Александру. Године 319. (наравно, пре н. е.), постаје његов тотор. Само три године касније македонски краљ Касандар је наложио да се Олимпијада убије, без претходног суђења.

Телеграфски о математици

После дугог истраживања једина нада си ми ти. Желела бих да сазнам како је, када и где створена математика.

КАЉИНКА СИНОБАД
Владе Деспота 1
59300 Книн

Вероватно није потребно ни наглашавати да су прва математичка истраживања била последица потреба свакодневне праксе. Већ у египатским папирусима откривен је низ математичких поступака. У Месопотамији су се Сумери, који су развили високу културу, посебно бавили математиком и астрономијом. Грци су прва математичка сазнања преузели од Египћана али се може рећи да су, у ствари, они први развили ову науку у пуном смислу речи. Математику су такође развијали и Индијци (време од 5. до 12. века) и Кинези (2. и 1. век пре наше ере). Европа везује почетке математике за 12. век... Ово би ти, Каљинка, био један брзопотезни извештај о математици. Уколико желиш више детаљнијих података, довољно је да окренеш неку енциклопедију.

Два биљна питања

Чуо сам да у спанаћу има гвожђа али оног које нама није потребно, може се рећи отровног.

БОРБЕ ИГЊАТОВИЋ
Иве Поле Рибара 28
21411 Бегеч

У једном тексту прочитала сам да је пред спавање добро појести салату од лоџике. Каква је то биљка и где могу да је набавим?

МАРИЈА КАЛИНИЋ
Трг Пере Косовића 6/75
71000 Сарајево

У спанаћу заиста има гвожђа које је врло важно за организам јер служи за изградњу црвених

крвних зрнаца или еритроцита. Још га више има у коприви која може да се спрема као салата. Оно гвожђа што ти поједеш са спанаћем сигурно није штетно, напротив.

Што се тиче лоџике она расте као коров, има је, мање-више, свуда. Као и маслачак, на пример,

њен млади, тек напупели лист, пун је витамина. Треба је јести из тог разлога, а не зато што умирује пред спавање.

Ове недеље Забавнику су писали и:

Стојановић Владимир, војник из Никшића; Зоран Бингулац, Славонских бригада 30, 56230 Вуковар; Саша Петровић, Маршала Тита 236, 12300 Петровац на Млави; Невена Дуканац, ОШ Браћа Вилотијевић, Краљево; Лео Доброши, Урошевачка 7, 38300 Пећ; Наташа Ковачевић, II/а разред, Вираг Балаж 7, 24000 Суботица; Маја из Сарајева; Ана Бошковић, Мажуранићево шеталиште 69, 58000 Сплит; Сања Богојевић Ратка Пешића 32, 37000 Крушевац; Бојана Димитровски, Г. Јованова 33, Београд.

ШКОЛСКА САМОПОСЛУГА

Студије у иностранству

Молим вас да ме обавестите коме да се обратим да бих сазнала под којим условима може да се студира у неким социјалистичким земљама; Совјетском Савезу или Чехословачкој, на пример? Одлична сам ученица – вуковац.

НАДА ТРАЈКОВ
Илије Стреле 8/II
Лесковац

У Републичком комитету за образовање и физичку културу даће ти све потребне информације о условима студирања у иностранству. Можеш да се обратиш на адресу: Републички комитет за образовање и физичку културу СРС, Немањина 26, телефон: 011-657-643.

Школа за научнике

Желео бих да знам где се налази школа за научнике, конкретно за географију, или историју или можда физику? Мо-

лим вас да ми напишете адресу да не бих лутао. Пошто сам из Баната занима ме Панчево или Београд.

ЖЕЉКО ЈОВИЋ
Омољца

Таквих школа засад нема. Али, можеш да одабереш струку (природно-математичку или просветну) која ће те одвести на студије а учењем ћеш себи крчити пут за неку научну установу. Један од основних услова је висок просек оцена. Значи, најпре средња школа, факултет, па онда магистратура и докторат, као највиши степен усмереног образовања.

Туристички техничар

На мукама сам и очекујем да ми помогнете. Желим да се упишем и учим за туристичког техничара, али у Београду ће уписивати само за раднике у иностранству. Шта да радим?

ТАЊА С.
Београд

Завршава II разред заједничких основа и хтео бих да се упишем у неку туристичку школу да бих постао туристички водич. Касније бих се уписао и на студије. Где има таква школа?

МИРОСЛАВ НЕДЕЉКОВИЋ
Бољевац

У Градском СИЗ-у за запошљавање кажу да је списак незапослених туристичких техничара подужи па стога неће бити нових места за ово занимање у београдској Туристичкој школи. Међутим, школа „Слободан Пенезић Крцун“ у Врњачкој Бањи уписује ученике у угоститељско-туристичку струку. Адреса је: Чајкино брдо 18, телефон: 036/62-081.

ТРАЖИМО

ПРИЈАТЕЉЕ

Арнела Рамусовић, 29. новембра 3а, 84300 Иванград – има 12 година, сакупља салвете, папирне луткице и постере Бијелог дугмета и Лепе Брене.

Гордана Микуландра, Иве Поле Рибара 25, 59000 Шибеник – има 13 година, воли музику и спорт, тренира кошарку, навија за Цибону.

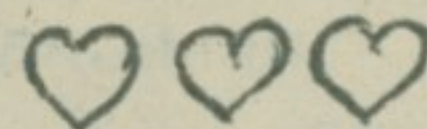
Корнели Пинковић, Буре Баковића 19, 24000 Суботица – има 15 година, воли музику, спорт, филмове, плес и дружење.

Бранислава Костић, Саве Бурића 4/40, 11080 Земун – има 12 година, бави се спортом, сакупља украсна писма и марке, воли рок и диско музику.

Томислав Доминић, Банатска 23, 41040 Загреб – има 11 година, сакупља марке и сличице „Животињско царство“.

Предраг Босанчић, Лединска 1, 22231 Чалма – има 12 година, воли спорт, сакупља значке и марке.

Габриела Методијевска, Коперникова 13/2-15, 91000 Скопље – има 12 година, сакупља салвете, постере и значке, воли музику, спорт и филмове.

Купон
за
школску
самопослугу

**за деде и баке,
за тате, маме
и малишане!**

какав поклон уз паштету

din don ?

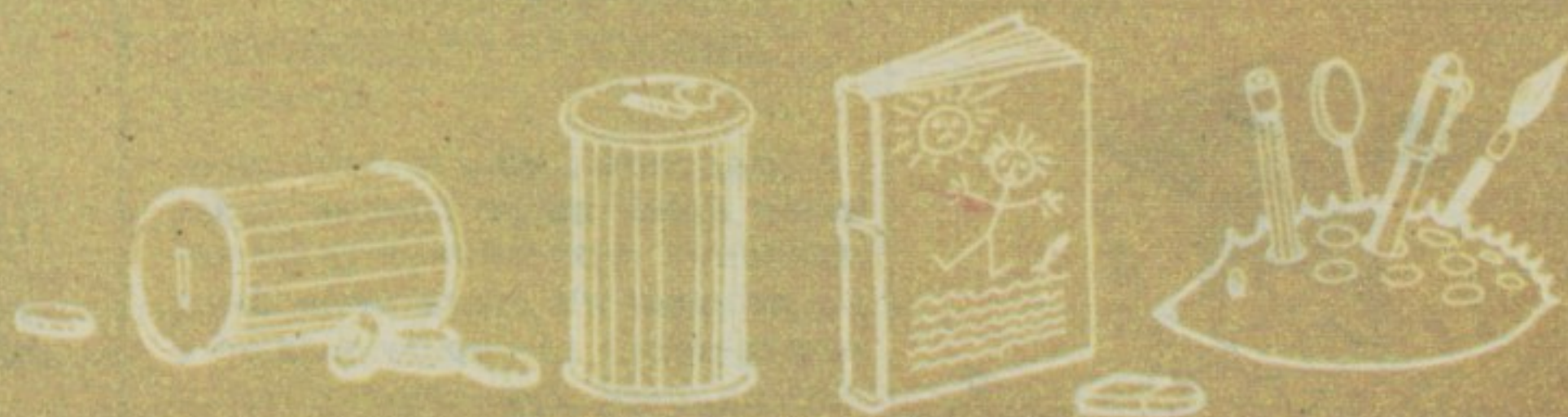
Потражите у својој трговини ћурећу паштету DIN DON! Два су разлога да будете задовољни куповином.

Ћурећа паштета DIN DON припремљена је потпуно природно од квалитетног ћурећег меса, благог укуса, то је лаган, здрав и укусан производ за одрасле и малишане. И не само код куће, већ и у природи, у школи и на радном месту. Право освежење за јеловник!

А други разлог радоваће ваше малишане! Паштета DIN DON им доноси поклон. Брзо ћете сакупити 20 поклопаца са амбалаже DIN DON паштете. Заједно са вашом адресом пошаљите их нама: РО ПУРИС – 51400 Пазин (DIN DON). Ми ћемо за вашег малишана послати поклон:

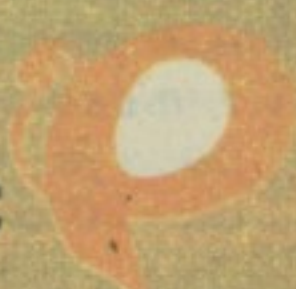
занимљиву дечју књигу, штедну касицу или јежића – симпатичан сталак за оловке.

Нека изаберу малишани – као што сте ви добро изабрали паштету DIN DON!

Сваки DIN DON – за вас поклон

РО ПУРИС

Пазин

	дин
1. Снажно тијело за 6 мјесеци	3.000.-
2. Како да postanem јак	1.000.-
3. Дизање утега	800.-
4. Експандер	600.-

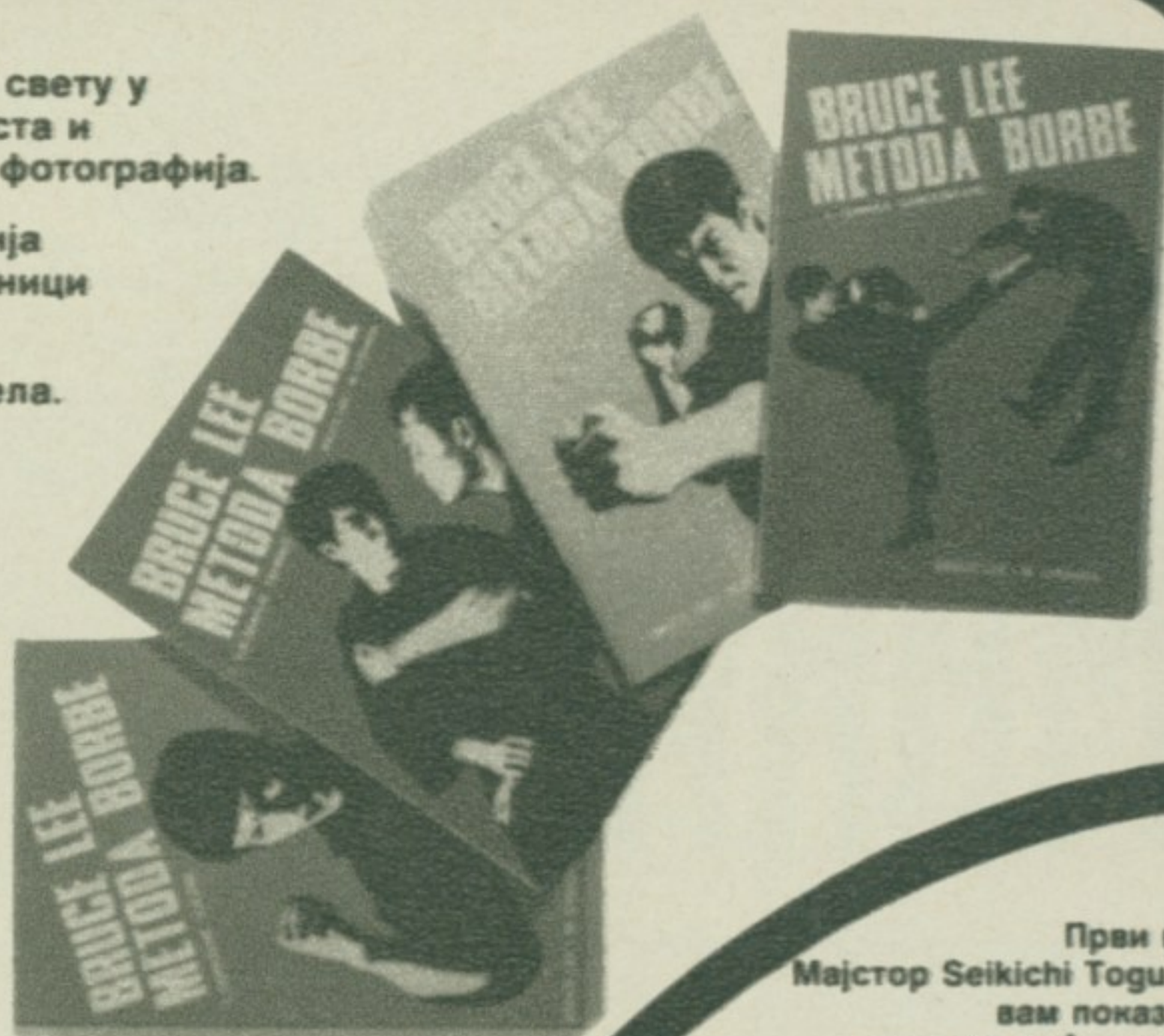

Јединствени комплет књига у свету у којима је Bruce Lee аутор текста и демонстратор на преко 1.000 фотографија.

Библиотека популарних едиција борилачких спортова. Приручници спортова вештине и снаге.

Приручници за обликовање тела.

	дин
5. Bruce Lee: Основне вјежбе	1.800.-
6. Bruce Lee: Вјежбање технике	1.800.-
7. Bruce Lee: Напредна техника	1.800.-
8. Bruce Lee: Техника самообране	1.800.-

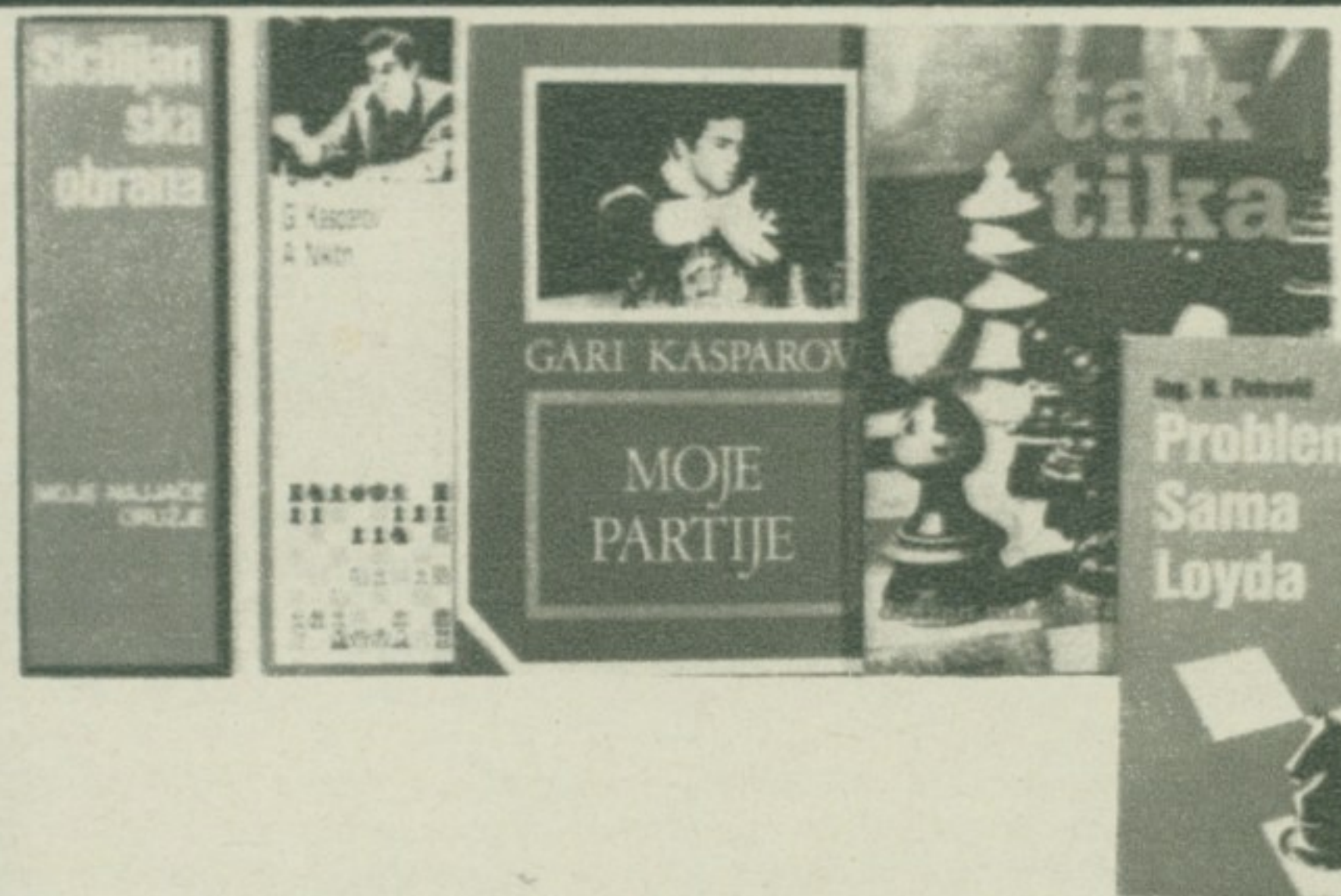
Први пут
Мајстор Seikichi Toguchi
вам показује
како да побољшате
ваш карате стил
Један од последњих живих
великих мајстора преноси своје
искуство и истински дух Карате-доа
на заљубљенике ове оријенталне
вештине широм света.

	дин
9. Карате	1.500.-
10. Кунг фу	2.500.-
11. Џудо	2.000.-
12. Обрани се сам	2.000.-

ST SPORTSKA TRIBINA

Највећи издавач приручника са подручја борилачких спортова и боди билдинга у Југославији обраћа се цењеним читатељима и свим пријатељима спорта својим популарним и квалитетним едицијама.

	дин
13. Сицилијанска одбрана	4.500.-
14. Моје партије	2.000.-
15. Шах - тактика	560.-
16. Проблеми Sama Loyda	1.500.-

У овој књизи Seikichi Toguchi, наследник чувеног мајстора Chojun Miyagi-ја преноси своје знање сакупљено у 5 деценија вежбања борилачких вештина.

	дин
20. Д. Теноди: Tai chi	3.900.-
21. Goju-Ryu	4.000.-

ST SPORTSKA TRIBINA

новинско накнадничка радна организација
Загреб, Радићева 27/1

наруџбеница пз/1

Наручујем поузећем књиге под редним бројем _____ у укупној вредности од _____ дин.

Презиме и име _____

адреса _____

Вредност књига и поштарину платићу при преузимању књига.
Све књиге можете наручити и телефоном: 041/274-987.

